KALOCSA VÁROS

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYVE

2017. NOVEMBER

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK 2

A KÉZIKÖNYV ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDÖTT 3

KÖSZÖNTŐ 4

1. BEVEZETÉS 5

2. A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA 7

A) A település bemutatása 8
B) Általános településkép 10
C) Általános településkarakter 14

3. ÖRÖKSÉGÜNK 16

A) Építészeti értékek 19
B) Táji- és természeti értékek 24

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK 26

A) Belvárosi terület 28
B) Lakótelepi terület 30
C) Kisvárosias terület 31
D Kertvárosi terület 32
E) Negyvenszállás falusias terület 33
F) Meszesi üdülő terület 34
G) Települési zöldfelület 35
H) Gazdasági, kereskedelmi terület 36
I) Átalakuló gyakorlótér területe 37
J) Majorok, szállások területe 38
K) Laktanya területe 39
L) Közmű terület 40
M) Repülőtér és ipari park területe 41
N) Mezőgazdasági terület 42
O) Kisparcellás kertes terület 43
P) Gyep terület 44
Q) Erdős, fás terület 45
R) Vízfelület 46

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK 47

A) Építészeti útmutató 48
B) Közterületek településképi útmutatója 68

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA 83

A) Épületek 85
B) Építészeti részletek (Homlokzatképzés, kapuk, ajtók, ablakok, anyag-használat, színek) 89
C) Kerítések 95
D) Kertek 98
E) Zöldfelületek 101
F) Sajátos építményfajták 105
G) Reklámhordozók, feliratok 108
H) Egyéb műszaki berendezések 111

7. MELLÉKLETEK 112

1. melléklet: Nemzetközi, országos, helyi jelentőségű művi értékek 113
2. melléklet: Nemzetközi, országos, helyi jelentőségű természeti értékek 125
3. melléklet: Tájidegen, agresszíven gyomosító, invazív növényfajok jegyzéke 128
4. melléklet: Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzéke 130

A KÉZIKÖNYV ELKÉSZÍTÉSÉBEN KÖZREMŰKÖDÖTT

KÉSZÍTETTE: VÁTI Városépítési Tanácsadó és Tervező Iroda Korlátolt Felelősségű Társaság

SZÖVEG: Paksi Szilvia, Márkus Adrienn
TOVÁBBI RÉSZTVEVŐK: Arany Gergely, Molnár Csilla, Mrsán Tamás,
Nyári Balázs, Szikszainé Hegyi Zsuzsanna, Tóth Szilvia e.h.

ÁBRÁK, TÉRKÉPEK: Arany Gergely
TOVÁBBI RÉSZTVEVŐK: Szikszainé Hegyi Zsuzsanna, Nyári Balázs

FOTÓK: Márkus Adrienn
TOVÁBBI RÉSZTVEVŐK: Arany Gergely, Bakó Géza, Molnár Csilla, Mrsán Tamás,
Nyári Balázs, Paksi Szilvia, Szikszainé Hegyi Zsuzsanna,
Bakody Orsolya eh., Miklós Orsolya eh.

KÖZREMŰKÖDŐK: Marton Tibor főépítész
Kalocsa Város Önkormányzata

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS: Ezúton mondunk köszönetet Bakó Gézának és Kalocsa Város Önkormányzatának a rendelkezésünkre bocsátott fényképekért.

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Lakosság, tisztelt Érdeklődők!

Nagy örömömre szolgál, hogy átnyújthatom Önöknek a településünk értékeit bemutató Településképi Arculati Kézikönyvet. A dokumentáció készítői a közigazgatási területünkön található épített és természeti elemeket rögzítik e Kézikönyvben, egyúttal meghatározzák a Település sajátos egyedi hangulatát kölcsönző részleteket.

A jól ismert motívumok, építészeti megoldások összegyűjtve, tematikusan csoportosítva kerek egésszé formálják át az eddig részleteket megfigyelő szemléletünket. Többletet adnak hozzá települési ismereteinkhez, vezetik a szemet, hogy ezentúl a kiemelt témákra fókuszáljunk, a jövő értékeit is felismerjük.

Kellemes lapozgatást kívánok a Település új oldalait is fellebbentő kiadványhoz, amelyet – elképzeléseink szerint – folyamatosan fejlesztve, a mindenkori településállapothoz igazítunk.

Büszkén vállalva e szép település vezetését,

Dr. Bálint József
polgármester

VASÚTÁLLOMÁS KALOCSAI MOTÍVUMOKKAL DÍSZÍTETT FALA

1. BEVEZETÉS

A kezükben tartott Településképi Arculati Kézikönyv a mai képét rögzíti a településnek. Elkészítését a terület bejárása és körbefotózása, adatszolgáltatásként kapott művi és természeti lehatárolások feldolgozása, valamint történeti munkák áttanulmányozása segítette elő.

A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény 4. § (1) és (2) bekezdése értelmében:

> „(1) A településképi rendelet szakmai megalapozása érdekében településképi arculati kézikönyv (a továbbiakban: kézikönyv) készül.
> (2) A kézikönyv a – települések természeti és épített környezete által meghatározott – településképi jellemzők bemutatásának és minőségi formálásának eszköze. A kézikönyv feltárja és ismerteti a településen belül jól elkülönülő egyes településrészek arculati jellemzőit és értékeit, és ennek figyelembevételével szöveges és képi megjelenítés formájában javaslatot tesz a településképhez illeszkedő építészeti elemek alkalmazására."

Jelen dokumentáció Készítőinek feladata tehát fenti tartalmi követelmények alapján – a település teljes közigazgatási területére kidolgozott Településképi Arculati Kézikönyv elkészítése.

A Településképi Arculati Kézikönyv elkészítésének célja, hogy felderítse, felmérje a település művi és természeti sajátosságait, értékeit, javaslatot tegyen a védelemre méltó építészeti értékek rögzítésére, a település képét meghatározó területek beazonosítására, továbbá alapul szolgáljon az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvénynek a településrendezési feladatok megvalósítását biztosító egyik sajátos jogintézményét; a településképi követelményeket megfogalmazó településképi rendelet megalkotásához.

Jogi szempontból tehát fenti sorok adják meg a Kézikönyv létjogosultságát, amely azonban szakmai szempontok mentén is alátámasztható. Sokévnyi kutatásnak hála egyre bővülő eszköztár áll rendelkezésünkre ahhoz, hogy megismerjük a körülöttünk lévő világot, melyek egyre több szempontot építhetnek be világnézetünkbe. Napjainkban egyre inkább előtérbe kerülő igény, hogy megismerjük lakóhelyünket, nemcsak annak látható valójában, hanem úgy, mint egy hosszú alakulási folyamat eredményét, állomását. Sok településen rendelkezésre állnak történeti monográfiák, ezek azonban gyakran nem festik le kellően plasztikusan a település múltbeli képét. Ez utóbbira adhat megfelelő választ a tájkarakter vizsgálata.

A tájat, melynek éppúgy részei a mezőgazdasági területek, erdők, mint a falusi, városi lakóterületek, különféle tájalkotó tényezők kölcsönhatásainak sora hozta létre hosszú idő alatt. A különböző jellegű területek közötti különbség valójában csak annyi, hogy más hatások formálták olyanná, amilyenek.

Egy-egy település még a saját közigazgatási határain belül sem mutat homogén képet, mindenhol vannak olyan rejtett helyek, ahol valamilyen érdekesség, vagy éppen a történelem egy-egy szelete érhető tetten. A tájkarakter vizsgálata során éppen azokat a jellemzőket igyekszünk számba venni, melyek egy-egy területrész (ún. tájkarakter-terület) jellegét, karakterét a legmarkánsabban határozzák meg, azokat a tulajdonságokat, amelyek az egyes területeket egymástól elkülöníthetővé teszik.

Ez a fajta vizsgálat nem öncélú. Az egyes területek jellemzőinek ismerete segít meghatározni, melyek adott esetben a védendő táji tulajdonságok, ezáltal segítséget adnak a megfelelő, területi vonzattal is bíró döntések meghozatalában. Vagy éppen rámutatnak arra, hogy az idők során egy-egy terület értékes tulajdonsága

hogyan sérült, azaz a település fejlesztéspolitikáját is vezérelhetik annak érdekében, hogy egy-egy tájkarakter-terület állapota újra a kívánt szintet elérhesse. Egy tájkarakter vizsgálati dokumentáció tehát hasznos alapot nyújt minden településnek nemcsak ahhoz, hogy a lakosság jobban megismerhesse (és így jobban megszerethesse) települését, hanem fejlesztési irányokat, települési arculatot érintő kérdések megválaszolásához is, összefoglalva tehát alkalmas eszköz arra, hogy segítségével a településeket élhetővé és széppé formáljuk –mely végső soron mindannyiunk célja.

A fentiek értelmében a Településképi Arculati Kézikönyv nem kizárólag a lakott területekre koncentrál, hanem bemutatja a külterület sajátosságait is, kiemelve azokat a tulajdonságokat, melyek egy-egy területrészt különbözővé, egyedivé tesznek. A jogszabályban meghatározott logika mentén építészeti javaslatokat azonban elsősorban a település lakott területeire tesz, végül pedig kiemel olyan példákat, melyek követendőek bizonyos tulajdonságuk szerint a későbbiekben építendő épületek építtetői számára.

VÍZ ÉS NYUGALOM

2. A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

A) A TELEPÜLÉS BEMUTATÁSA

Kalocsa város Bács-Kiskun megye nyugati részén, a Kalocsai járásban, Budapesttől mintegy 120 km-re fekszik. Területe 53,18 km^2, lakossága 16.136 fő. Közúton az 51. számú főúton közelíthető meg. A Budapest-Kelebia vasútvonalhoz csatlakozó, 153. számú Kiskőrös-Kalocsa szárnyvonalon fekszik, ám a vonalon a személyszállítás jelenleg szünetel.

Hazánk nagy múltú városa az ősi időktől kezdve lakott, legkorábbi régészeti leletei egy i. sz. 300 körüli kelta település nyomait idézik. Kalocsa, mint település egyidős a magyar állammal, fejedelmi szálláshely, majd egyházi központ volt.

A 11. század elején épült földsánccal körülvett kalocsai várat a tatárjárás után kőből építettek újjá. A mezővárosi ranggal rendelkező település mindenkori földesura az érsek volt, mely egyházi tisztsége mellett sokszor országos közjogi méltóságot is viselt.

Kalocsa életében nagy törést jelentett a török megszállás. A lakosság egy része Felvidékre, másik része a mocsarakba menekült. Az érseki város faluvá zsugorodott a mocsarakkal körbevett vidéken. A törökvész után a településre lassan tért vissza az élet, a 18. század elején újra berendezkedő kalocsai érsekség betelepítésekkel próbálta növelni megfogyatkozott alattvalóinak számát. Az elkövetkezendő évtizedekben

SZÉKESEGYHÁZ A VAJASSAL

Kalocsa lassan fejlődött, 1871-ben nagyközséggé alakult. Egy évtizeddel később, 1882-ben elérte a települést a vasútvonal, majd 1921-ben rendezett tanácsú város lett. A 18-19. században kialakult kalocsai népművészet (írás, hímzés, pingálás) az 1930-as években indult világhódító útjára.

A világháborúk viszontagságai után, 1945-ben megszűnt az érsekség gazdasági és kulturális hatalma, az uradalmi földeket felosztották. Gyors iparosítás és szocialista átszerveződés kezdődött. 1949-ben létrejött a Kalocsai Állami Gazdaság. Az Kalocsai laktanya és a hozzá tartó nagy kiterjedésű katonai repülőtér kiépítése az 1950- es évek elején kezdődött meg.

Az 1960-es évek elején jelentős mezőgazdasági fellendülés kezdődött, Kalocsa és a környék mezőgazdasági üzemeinek összefogásával kialakult az ország egyik legjelentősebb fűszerpaprika termesztési körzete, új könnyűipari üzemek alakultak ki, majd a 1990-es évektől infrastrukturális beruházások kezdődtek.

SZENT ISTVÁN TEMPLOM UTCAKÉPBEN BETÖLTÖTT SZEREPE MEGHATÁROZÓ FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

B) ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint a településkép

> „a település vagy településrész épített és természeti környezetének vizuális megjelenése".

A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény szerint a településkép védelme

> „… a település vagy településrész jellegzetes, értékes, illetve hagyományt őrző építészeti arculatának és szerkezetének – az építészeti, táji érték és az örökségvédelem figyelembevételével történő – megőrzését vagy kialakítását jelenti."

Ahhoz azonban, hogy Kalocsa településképét védeni tudjuk, meg kell határozni, mire is irányul majd a védelem, hogyan írható le a község településképe szempontjából. Elsőként megállapítható, hogy a fenti fogalommagyarázatot kiegészítve településképnek tekintjük azt a látványt, amelyet a település felé tekintve a domborzat, az épületek és a növényzet összessége ad ki. Fontos továbbá megjegyezni, hogy a településkép nem állandó, külső tényezők (pl. évszakok) és a lakosok folyamatosan alakíthatják, változtathatják akár kedvező, akár kedvezőtlen irányba.

A településképet máshogy érzékeli egy gyalogos, máshogy az, aki gépkocsival érkezik meg. Máshogy látja egy helyi lakos, és máshogy az egyszeri átutazó. Mást lát az, aki magaslati pontból, vagy esetleg repülőről tekint le a településre, mást az, aki a házak között sétál. A településkép meghatározása ezért mindenképp szubjektív módon történhet csak.

Ha megtaláljuk a fő nézőpontokat, ahonnan a legtöbben, vagy a leggyakrabban tekintenek Kalocsára, megtaláljuk egyúttal azokat a kritikus pontokat, melyek a legmeghatározóbbak a településkép szempontjából. Ha e területek gondozására, megőrzésére, vagy fejlesztésére nagyobb figyelem fordul, az az egész település megítélésére kedvező hatással lesz.

TELEPÜLÉSHÁLÓZAT ÉS TELEPÜLÉSSZERKEZETI ÖSSZEFÜGGÉSEK

A város az ún. kalocsai göröndre épült. A görönd a környező terület szintjénél valamivel magasabban fekvő terület, amely az átlagos szintű árvizek esetén is szárazon marad, így állandó tartózkodásra alkalmas volt. A Kalocsai Sárköz településeinek túlnyomó része is göröndökre épült. A kalocsai görönd tulajdonképpen több göröndből áll, amelyek a mai Szentháromság tér központból sugár irányban, dél-délnyugattól keletig helyezkednek el. A kalocsai göröndöt alkotó kisebb göröndöket eredetileg vízfolyások, mocsaras területek (Árpás, Kígyós, Lepcsobora vagy Légcsobora stb.), vagy mélyebben fekvő szárazulatok választották el egymástól.

A középkori Kalocsa a belvárosi göröndön alakult ki, amely legjobban volt védve a gyakori vízjárásoktól, mivel ez a terület emelkedett ki legmagasabban a környezetéből és megfelelő nagyságú volt ahhoz, hogy a középkori Kalocsát befogadja. Tulajdonképpen két párhuzamos utcából (a mai Szent István király út, és a Hunyadi János utca), továbbá az utcák északi végén, a görönd legmagasabb pontján lévő nagyobb térből

(a mai Szentháromság tér, illetve a Szent István király út és a Hunyadi utca eleje a Belvárosi Általános Iskola épületéig) állt. A téren helyezkedtek el az egyház épületei, az érseki vár, a főszékesegyház, a városi plébániatemplom és egy kápolna. A plébániatemplom és a kápolna között terült el a temető.

Az utcákról és az épületekről nagyon kevés információ maradt fenn, melyek egy része már a török megszállás idején keletkezett. Két utca neve, valószínűleg azonos volt az 1548-as török adóösszeírásban szereplő utcanevekkel. A nagyobbik utca (a mai Szent István király út) Nagy utca, a kisebbik (a mai Hunyadi János utca) Kis utca nevet viselhette.

ÉRKEZŐ SZEMSZÖGÉBŐL VALÓ FELTÁRULÁS

A település városképi jelentőségű útvonalai már a történeti térképeken is szereplő, földrajzi-történeti adottságok alapján alakultak ki. Struktúráját megtartva máig képviseli egykori településtípusának karakterjegyeit.

Kalocsa esetében fontos megemlíteni a vízi úton és vasúton érkezők szemszögéből való feltárulást. Európa egyik legfontosabb vízi folyosóján, a Dunán érkező turisztikai folyamhajók Magyarországon Esztergom, Budapest és Mohács mellett Kalocsán kötnek ki, ahonnan a Meszesi úton jutnak el a városba. A vasutat – működése idején – választók esetében a népművészeti motívumokkal díszített vasútállomáson keresztül közvetlenül a településszövetbe történt az érkezés.

ÉRSEKI PALOTA FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

MESZESI DUNAPART

TELEPÜLÉSKÖZPONTBÓL MEGJELENŐ LÁTVÁNY

Kalocsa településképét – síkvidéki elhelyezkedése miatt – elsősorban mesterséges elemek, azaz az épületek határozzák meg. A domborzati viszonyokból adódik, hogy olyan magaslatok nem találhatóak, amelyekről a település felülnézetből, madártávlatból látható lenne. Ugyanakkor az alacsony, lágy szárú növényzet (gyep, szántó) oldalirányból nem takar, így a város sziluettje távolról is jól látható.

A többségében földszintes lakóházak tömegéből Kalocsa templomai és az Érsekkerti víztorony emelkedik ki, melyek tornyai az Alföld síkvidéki területén már messziről hirdetik a lakott terület jelenlétét. A település legnevezetesebb épülete a barokk stílusban épület, 1738-ban felszentelt kalocsai Nagyboldogasszony főszékesegyház.

UTCAKÉPEK

Egy település utcaképében a lakóépületek képviselik a legnagyobb arányt, ugyanakkor arculatát mégsem egyedi lakóépületeivel jellemezhetjük. Kiemelt épületei, épület-együttesei, azonos karakterjegyeket viselő utcaszakaszai adnak egyediséget számára.

Helyi védett struktúrák és városképi jelentőségű területek kerültek lehatárolásra, városképi jelentőségű útvonalak lettek kijelölve, melyeknél az utcaképi megjelenés elsődleges feladattá válik. Nem feledkezhetünk el azonban a növényzet szerepéről sem. Fasorokkal beültetett útvonalak, gazdag zöldfelületekkel rendelkező intézménykertek válnak meghatározó elemekké, átvéve a mögöttük megbújó épületek utcaképi szerepét. A művi elemek elsődleges szerepe azonban tagadhatatlan, a növényzettel finomított látványnál is nagy hangsúly van egy-egy kerítés, oszlop, szobor, homlokzatrészlet mívességén.

A SZENT ISTVÁN KIRÁLY ÚT UTCAKÉPE FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

NÉPMŰVÉSZETI HÁZ

SZÉKESEGYHÁZ RÉSZLETE

DÓZSA GYÖRGY SZAKKÖZÉPISKOLA

C) ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKARAKTER

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint a településkarakter

> „az épített és a természeti környezet településképi jellemzőinek összessége, így a természetes környezet, a település megjelenése a tájban, a településszerkezet, a jellegzetes épülettípus, a tömegformálás, a homlokzati kialakítás, az anyaghasználat és növényzet"

Kalocsa karakterét elsősorban alföldi elhelyezkedése, a Duna menti fekvése, történelmi múltja és a városrészek épített környezetének eltérő jellege határozza meg. Az egykori mezőváros magvát alkotó történeti településrészek organikusan fejlődött képet mutatnak, utcái a kisebb terepalakulatokhoz igazodnak, míg a később tervezett városrészek alaprajza jóval merevebb, tudatosabb.

A településmagot a katolikus egyház jóvoltából a 18. század második felében épült barokk középületek jellemzik. Számos átalakítás ellenére a Szentháromság tér mindmáig megőrizte barokk arculatát, a hozzá kapcsolódó Szent István király, Tomori Pál, Hunyadi János utcák beépítése, telekstruktúrája is meghatározó.

Az épített környezet markáns elemei a templomok, kápolnák és víztornyok, melyek tornyai az Alföld síkvidéki területén már messziről jelzik a lakott területek jelenlétét. Legmarkánsabb eleme a barokk stílusban épült, kalocsai Nagyboldogasszony főszékesegyház.

A város központi tere és egyben legmagasabban fekvő része a megközelítőleg egy hektár kiterjedésű Szentháromság tér. A teret a középen álló Főszékesegyház uralja körülvéve a legfontosabb egyházi épületekkel: Érseki kastély, egykori Papnevelde, Jószágigazgatóság, Kanonoki házak.

A tértől déli irányban található a Szent István király út, a város egyik fő kereskedelmi és igazgatási központja. A város legrégibb, már a középkorban is meglévő utcája, melynek két oldalát jellegzetes ostorfa (*Celtis occidentalis*) fasor kíséri. Az utca Szentháromság tér felőli részén vegyes beépítésben, földszintes barokk házak húzódnak. Az azt követő szakaszt egy- és kétemeletes épületek alkotják eklektikus ornamentikával. Az utcakép domináns eleme a Városháza gazdag díszítésű szecessziós épülete. A képet változatos eklektikus és szecessziós homlokzatok zárják.

A Tomori Pál utcát zárt sorú beépítésben, földszintes polgárházak alkotják. Jellegzetességük az egyenes záródású szárazkapuk és kapuépítmények. A Hunyadi János utcában főként földszintes polgárházak és egy- vagy kétemeletes eklektikus közintézmények találhatóak.

A VÁROS EGYIK LEGRÉGEBBI UTCÁJA

3. ÖRÖKSÉGÜNK

Jelen fejezetben a településképi szempontból meghatározó területek kerülnek bemutatásra. A jogszabályokban szereplő fogalommagyarázat szerint:

> „településképi szempontból meghatározó terület: jellegzetes, értékes, hagyományt őrző építészeti arculatot, településkaraktert hordozó vagy meghatározó település, vagy egy település ilyen jellemzőkkel bíró lehatárolható településrésze;"
> [314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 2.§ 9c. pont]

A mi olvasatunkban a településképi szempontból meghatározó terület három különböző lehatárolás halmazaként fogható fel:

- A meghatározó területek közé elsősorban be kell sorolni valamennyi művi és természeti értéket, amely védettsége okán olyan minőséget hordoz, amely miatt méltán tartható meghatározónak. A műemléki, régészeti értékek mellett a természeti elemek alkotják ezt a kategóriát, amely területeket a településkép védelméről szóló 2016. évi LXIV. törvény településképi szempontból kiemelt területként aposztrofál.
- A másik az ún. történeti települési terület, amely a Második Katonai Felmérés térképein már települési térségként jelenik meg. Ez képviseli azt a településmagot, amely köré a mai település kiépült, ennek szerkezete mutat hagyományos utcavonalak közé szerveződő tömbstruktúrát, melyen belül az egykori telekszerkezet is kirajzolódik. Magyarországi viszonylatban településeink döntő többségénél, így Kalocsánál is, ez az alap ma is kimutatható.
- A harmadik szint egy településen áthaladó szemszögéből vizsgálja a látványt. Ami számára feltárul, azt azonosítja a településsel. Kiemelt szerepet kapnak a látványban az ún. településkapuk. Ezek azok a pontok, ahova a települési szövetbe belép a látogató, és a váltás nyomán az első benyomásokat megszerzi. Attól függően, hogy gépkocsival, gyalog, kerékpárral, vagy hajóval érkezünk, más-más szerepe van a vonal-mentiségnek és a pontszerűségnek. Míg a hajóval érkező számára csak a kikötőnél tudatosul, hogy megérkezett, addig a személygépkocsival utazó már a várostáblától kezdve tisztában van azzal, hogy hol jár. A közismert városokról az ember fejében él egy kép, amelyik a látnivalókat mutatja, a város azonban nem csak ebből áll. A látnivalók által ismert képet árnyalja az út során megszerzett ismeret, ami a várost éppúgy meghatározza, mint védett értékei. Kitüntetett szerepe van tehát az áthaladók útvonalainak, és ezért kell ezekre, az utakat szegélyező ingatlanok arculatára odafigyelni.

A meghatározó terület egész településre való kiterjesztésére a jogszabály ugyan lehetőséget teremt, azzal azonban csak akkor érdemes élni, ha valóban minden területrésze a közigazgatási határnak az előbbi elemek valamelyikével érintett. Az érintettség eldöntéséhez adatok feldolgozása, helyi értékek felmérése és elemzése vezet. A továbbiakban ennek első állomása, az értékleltár elkészítése következik. A lista a nemzetközi, illetve országos szintű elemek közül az adatszolgáltatásban szereplő, nyilvántartott, védett értékeket mutatja be. A település szintjén valamennyi érték beazonosítása megtörténik, összhangban az alábbiakban szereplő jogszabályi követelményekkel:

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 85/A.§ szakasza kimondja:

> „(1) Örökségvédelmi hatástanulmányt kell készíteni a település településfejlesztési koncepciójának kidolgozása során. Ha a településfejlesztési koncepció készítésekor nem készült, vagy a rendezés alá

vont területre nincs örökségvédelmi hatástanulmány, vagy van, de az tíz évnél régebbi, akkor azt a rendezés alá vont területre el kell készíteni. Nem kell örökségvédelmi hatástanulmányt készíteni, ha az Étv. 8. § (2) bekezdése szerinti véleményezési eljárásban az illetékes államigazgatási szerv véleménye szerint a rendezés alá vont terület örökségvédelmi szempontból nem érintett.
(2) Az örökségvédelmi hatástanulmányban megfogalmazott értékvédelmi terv szerint kell meghatározni az örökségvédelemmel érintett területekre vonatkozó településfejlesztési és településrendezési eszközöket."

Az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet 68. § (2)

„(2) Az örökségvédelmi hatástanulmány kidolgozása során
…
c) településképi rendelet helyi védelmi előírásainak meghatározásához a 12. melléklet 1. pont d) alpontjában meghatározott értékleltárt teljes körűen;
…
a tervezés alá vont terület és a tervezett rendezési cél által megkövetelt mértékben kell elkészíteni."

A települési örökségvédelmi hatástanulmány tartalma című 12. melléklet 1. pont d) alpontja kimondja:

„d) A helyi építészeti örökség települési értékleltára, amely értékkataszterben az önkormányzati főépítész által meghatározottak szerint tartalmazza a helyi építészeti örökség országos vagy helyi védelemre méltó elemeit:
da) településszerkezetet,
db) telekstruktúrát és az utcavonal-vezetést,
dc) utcaképet vagy utcakép részletet,
dd) egyéb településkarakter elemeket,
de) építményrészletet vagy az alkalmazott anyaghasználatot, tömegformálást, homlokzati kialakítást,
df) táj- és kertépítészeti alkotást, egyedi tájértéket, növényzetet,
dg) szobrot, képzőművészeti alkotást, utcabútort."

Az örökségvédelmi hatástanulmányról szóló 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendelet 69. § (1) bekezdése kimondja:

„(1) A települési örökségvédelmi hatástanulmány elkészítéséről a településfejlesztési koncepció vagy a településrendezési eszköz és a településképi rendelet készíttetője köteles gondoskodni."

A fenti jogszabályi alapján készült értékleltár alapján kerül a helyi védelem meghatározásra, valamint alapjául szolgál a településkép szempontjából meghatározó terület kijelölésének.

A) ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKEK

A településképi szempontból meghatározó építészeti értékeket a műemlékek és régészeti lelőhelyek mellett a helyi művi értékek és a történelmi múltjuk, vagy térbeli elhelyezkedésük folytán kiemelkedő területek alkotják.

MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény megfogalmazása szerint műemléknek nevezzük

> „15. Műemlék: olyan nyilvántartott műemléki érték, amelyet jogszabállyal védetté nyilvánítottak.
> 17. Műemléki érték: minden olyan építmény, történeti kert, történeti temetkezési hely, vagy sajátos terület, valamint ezek maradványa, továbbá azok rendeltetésszerűen összetartozó együttese, rendszere, amely hazánk múltja és a magyar nemzet vagy más közösség hovatartozás-tudata szempontjából országos jelentőségű történeti, művészeti, tudományos és műszaki emlék alkotórészeivel, tartozékaival és beépített berendezési tárgyaival együtt."

Kalocsa műemlékekben gazdag település. Területén 22 db műemlék, 18 db műemléki környezet és 1 db műemléki jelentőségű terület található. A műemléki értékek jegyzékét a 1.1. melléklet tartalmazza.

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény megfogalmazása szerint régészeti lelőhelynek nevezzük

> „35. Régészeti lelőhely: földrajzilag körülhatárolható terület, amelyen a régészeti örökség elemei történeti összefüggéseikben találhatók."

Az adatszolgáltatások alapján a 112 db régészeti lelőhely található Kalocsa közigazgatási területén, melyek mindegyike szakmai védelem alatt áll. Lelőhelyek a város bel- és külterület egyaránt előfordulnak. A régészeti lelőhelyek jegyzékét az 1.2 melléklet tartalmazza.

NAGYSZEMINÁRIUM

SZENT JÓZSEF TEMPLOM AZ ASZTRIK TÉRREL

HELYI EGYEDI ÉRTÉKEK

Helyi művi értékek közül kiemelkednek azok az egyedi elemek, melyeket a település lakói maguk jelöltek ki helyi védelemre érdemesnek. A védettség oka, hogy olyan építészeti szempontból is kiemelkedő épületekről van szó, melyek a település egésze számára jelentőséggel bírnak, és mindennapi használatban vannak a lakosság szélesebb körében. Ezen művi értékekre a településképi rendelet területi és egyedi építészeti településképi követelményeket egyaránt megfogalmaz.

Kalocsa területén 78 db helyi védett épület, 39 db helyi védett utcaképi épület és 27 db helyi védett szobor, emlékmű, kereszt került megállapításra. A helyi jelentőségű művi értékek jegyzékét a 2. melléklet tartalmazza.

NÉPMŰVÉSZETI TÁJHÁZ

CHRONOS-8 FÉNYTORONY

PAPRIKAKUTATÓ

KÁLVÁRIA

TÖRTÉNETI TELEPÜLÉSI TERÜLET

A történeti települési terület lehatárolása egybeesik a II. Katonai Felmérésen (1806-1869) ábrázolt lakott területtel, mely a település magját adja. Utcavonal vezetése, szerkezete általában organikusan fejlődött képet mutat. A lehatárolt terület magába foglalja a az épített örökség jelentős részét.

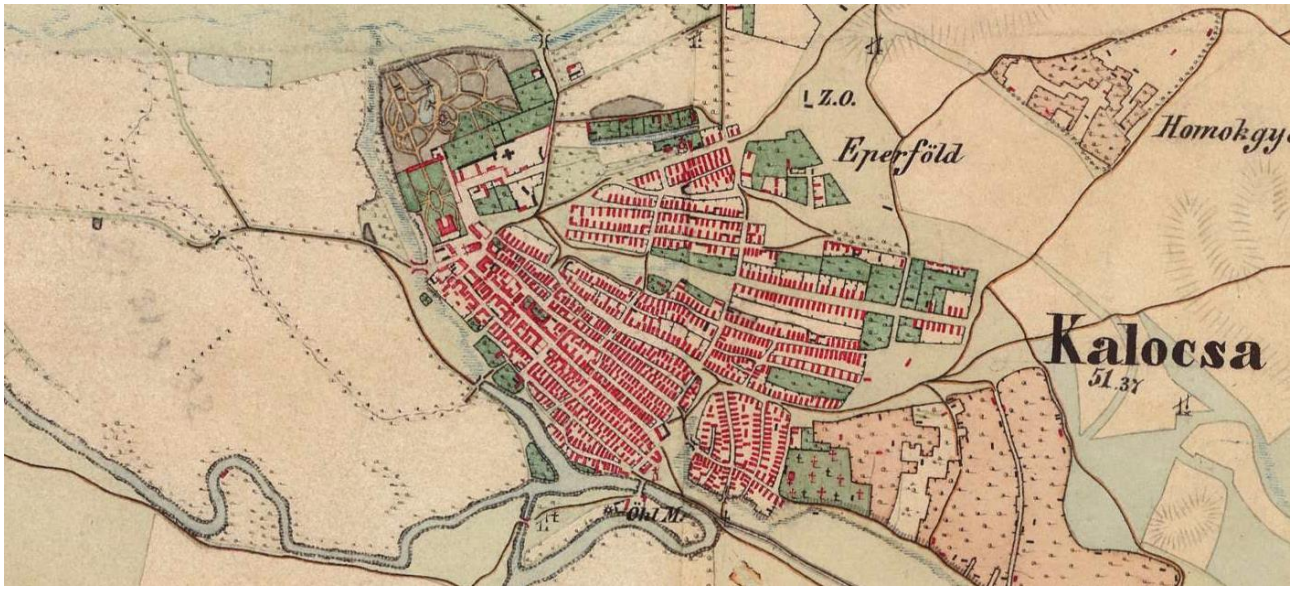

II. KATONIA FELMÉRÉS FORRÁS: HTTP://MAPIRE.EU/HU/

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET

A közeledési hálózat vizsgálata során a belterületen áthaladó, számozással ellátott közutakat övező teleksor kijelölésre került, mivel a településre érkezők és azon áthaladók számára a látvány azonosítható magával a településsel. Meghatározó útvonalak közé emeltük a Foktői utat, a Szőlőkköze-Eperföld utat, valamint a Meszesi utat, melyek menti 1-1- teleksor ugyancsak a meghatározó területek közé került ezáltal. Kiemelt szerepet kapnak a településkapuk, közösségi közlekedés állomásai (vízi út, közút), hiszen a településre érkezők itt lépnek be a település szövetébe.

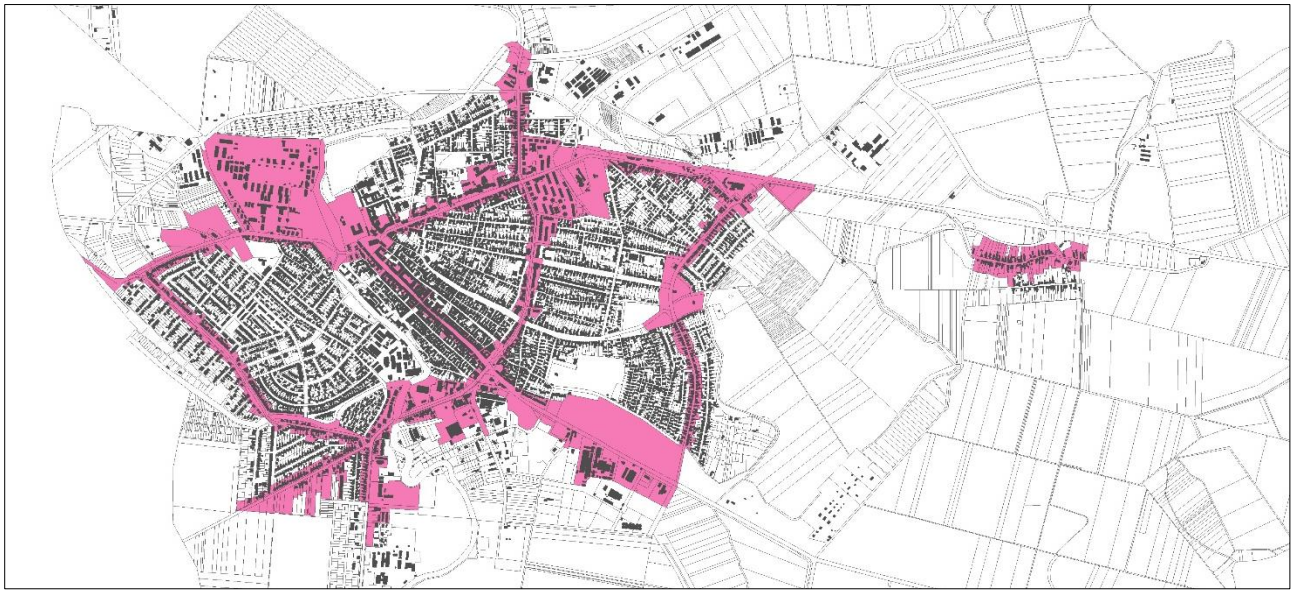

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLET

B) TÁJI- ÉS TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

Kalocsa közigazgatási területe az Alföld nagytájnak, a Duna menti síkság középtájhoz tartozó két kistájának - a Kalocsai-Sárköz és a Tolnai-Sárköz - területén helyezkedik el. A térség karakterét leginkább a Duna, valamint az alföldi jelleg határozza meg. Kalocsa táj- és természeti értékei is jellemzően vízfolyásokhoz és azok környezetéhez köthető.

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetébe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényben (OTrT) kerültek lehatárolásra.

Kalocsa területén tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetébe esik a település közigazgatási területének nyugati részén fekvő Meszes. Az ismertetett terület tájképvédelmi szempontból történő kijelölésének oka vélhetően a Duna parti elhelyezkedése, illetve a folyót kísérő természetes vegetáció jelenléte. Kalocsa ezen területe jelentős rekreációs potenciállal rendelkezik.

A Natura 2000 hálózat az Európai Unió 79/409/EEC - Madárvédelmi-, valamint az 92/43/EEC - Élőhelyvédelmi irányelvei alapján létrehozott természetvédelmi hálózat, amelynek célja az EU területén található kötelezően megőrizendő természetes élőhely típusok, állat-, és növényfajok védelme. A Natura 2000 hálózat két típusa a madárfajok védelmére kijelölt Különleges Madárvédelmi Területek (SPA), valamint a növény-,

ÉRSEKKERT FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

és egyéb állatfajok védelme érdekében kijelölt Különleges Természetmegőrzési Területek (SCI és SAC). Kalocsa területét a Tolnai Duna kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület érinti a Meszesi Duna parton.

Az országos ökológiai hálózat az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok között kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere, és amelynek részei a magterületek, az ökológiai folyosók és a pufferterületek.

Magterületnek nevezzük az olyan természetes, vagy természetközeli élőhelyeket, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett, vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont. A pufferterületek megakadályozzák, vagy mérséklik azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek és az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják, vagy rendeltetésükkel ellentétesek. Az ökológiai folyosó biztosítja a magterületek, pufferterületek közötti biológiai kapcsolatokat, amelyek döntő részben természetes eredetű, lineáris kiterjedésű, folytonos, vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok.

Az országos ökológiai hálózat magterületébe a település északi részén található Szarap területe, ökológia folyosó besorolásba Meszes, illetve a Nagy- éri-csatorna, a Csorna-Foktői-csatorna, a Vajas-fok, a Meszesi út és a Maloméri-főcsatorna mente tartozik.

Kalocsa legrégebbi és leghíresebb folyója a Vajas. A középkori Vajas Foktőnél lépett ki a Dunából, majd azzal párhuzamosan a mai Szerbia területén érte el ismét azt. A török uralom után folyamatosan feltöltődött meder rendbehozatala a 19. század második felében kezdődött meg a Pest megyei Sárközi Duna-védgát és Csatornázási Társulat irányításával. A köznyelv ma a Vajas nevet a Csorna–Foktői árapasztó csatorna Kalocsán belüli Sárközi I. számú főcsatornáig haladó részére és az I. számú főcsatornára használja.

Kalocsa helyi jelentőségű természetvédelmi területe a Kalocsai Érsekkert Természetvédelmi Terület. A Kalocsai Érseki Palotához tartozó kertet az 1790-es években Kollonich László érsek kezdte el kialakítani. A kastély előtt, valamint a belső udvarban szimmetrikus barokk kert található. A hátsó területen kialakított park feltehetően franciakert volt eleinte, majd fokozatosan angolkertté alakul át.

A kert sorsát Haynald Lajos bíboros, kalocsai érsek különösen a szívén viselte. 1930 körül a hátsó parkrészt egy két méter magas kerítéssel kettéválasztották, és megnyitották a város lakossága számára, mely kellemes sétára és kikapcsolódásra nyújtott lehetőséget. A terület legfontosabb természeti értékei (amelyek a védett terület alapját képezik) az arborétum jelleg miatt az idős, tetszetős faegyedek, facsoportok, fasorok.

4. TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŰ KARAKTERŰ TERÜLETEK

A karakterterületek lehatárolásának előfeltétele, hogy meghatározzuk, mit tekintünk karakternek. A jogszabályi segítséget tekintve támpont nélkül maradunk. A település karakterét tehát magunknak kell elemeire bontani, amelyekből összerakhatjuk, karakterizálhatjuk az adott területeket.

Szakmai alapon a következő elemek kölcsönöznek eltérő megjelenést egy-egy településrésznek:

- Telek környezetéhez kötött elemek:
  - Morfológiai viszonyok
  - Látványelemek (kilátás, rálátás)
  - Térfalak
  - Teresedések
  - Színek
  - Növények
- Telekhez kötött elemek:
  - Telekszerkezet
  - Telekméret
  - Beépítési mód
  - Kerítéskialakítás
  - Növényzet
- Épülethez kötött elemek:
  - Épületmagasság
  - Épülettömeg
  - Tetőidom
  - Anyaghasználat (tetőfedés, homlokzat, lábazat, kerítés, nyílás és keretezése)
  - Nyílászárók
  - Részletképzés
  - Színek

Fenti elemek együttes hatásaként sorolhatjuk be adott területet egyik, vagy másik karakter-kategóriába. A különböző területi szintű elemek közül több is meghatározhatja a karaktert, de előfordul, hogy egyik, vagy másik elem túlsúlya alapján is besorolható a terület a szomszédságától eltérő karakterbe.

A Kézikönyv által beazonosított, eltérő karakterű településrészek és jellemzőik bemutatása az alábbiakban szerepel.

KALOCSA VÁROS ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEI

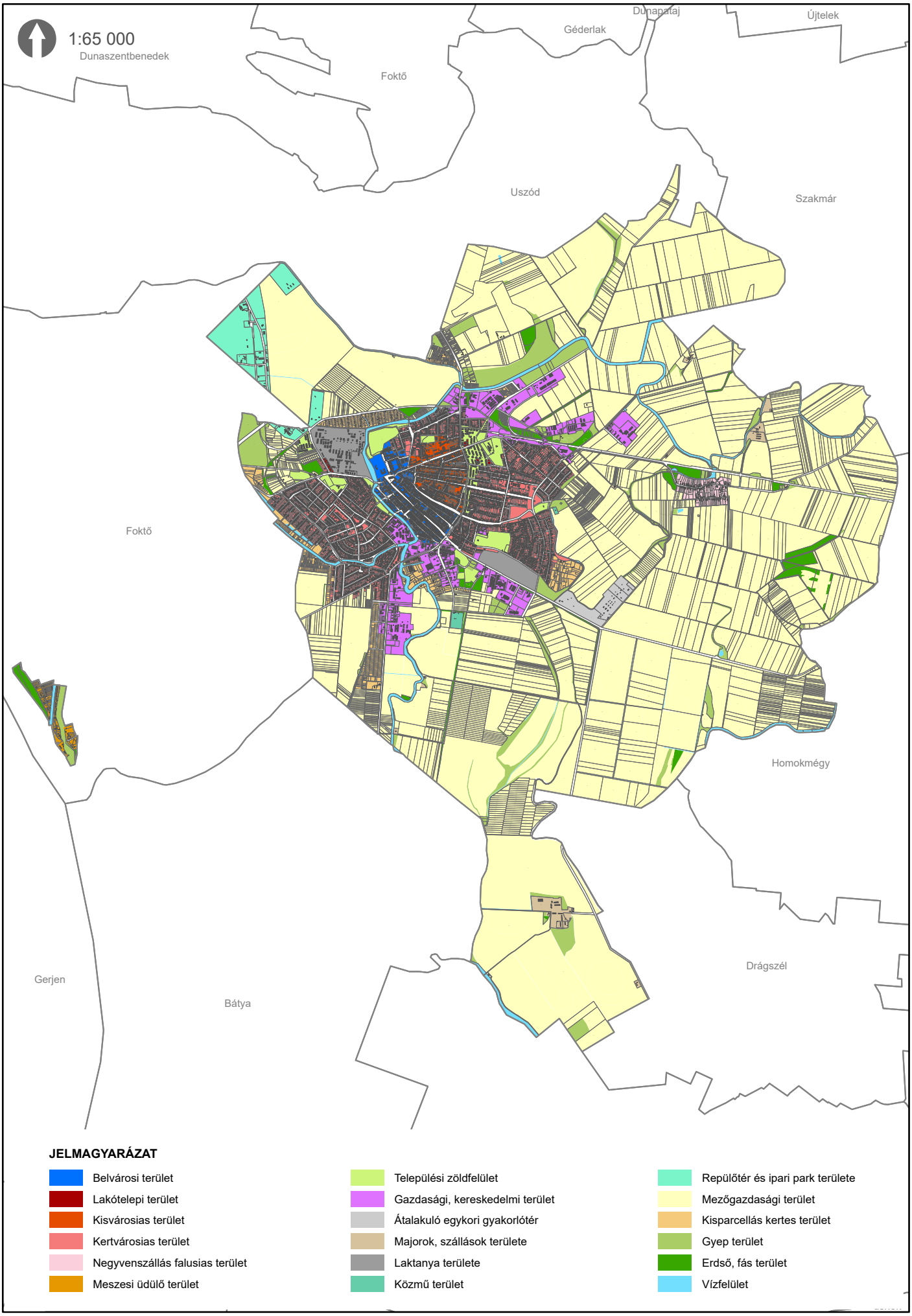

KALOCSA VÁROS ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEI

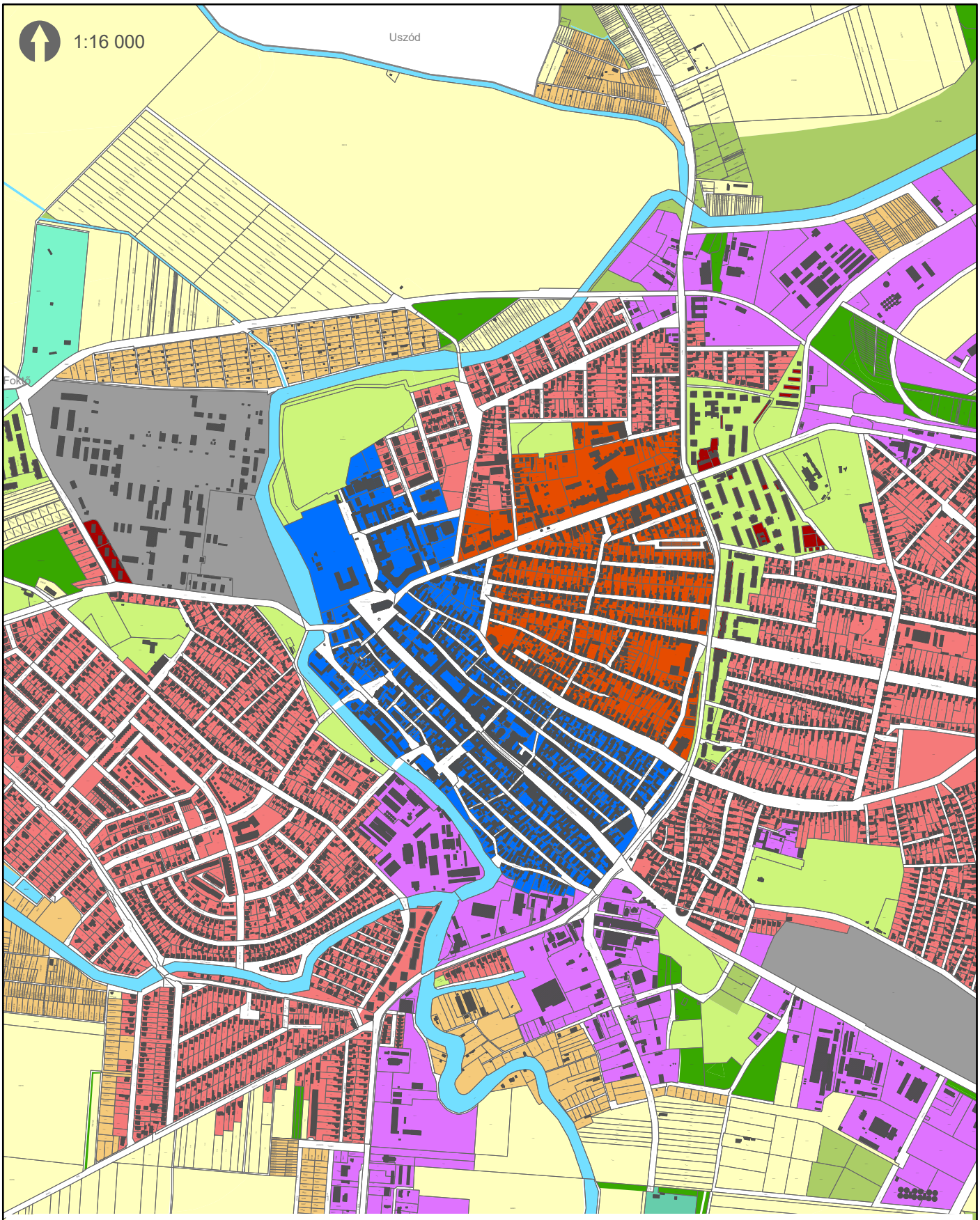

JELMAGYARÁZAT

- Belvárosi terület
- Lakótelepi terület
- Kisvárosias terület
- Kertvárosias terület
- Negyvenszállás falusias terület
- Meszesi üdülő terület
- Települési zöldfelület
- Gazdasági, kereskedelmi terület
- Átalakuló egykori gyakorlótér
- Majorok, szállások területe
- Laktanya területe
- Közmű terület
- Repülőtér és ipari park területe
- Mezőgazdasági terület
- Kisparcellás kertes terület
- Gyep terület
- Erdső, fás terület
- Vízfelület

A) BELVÁROSI TERÜLET

ÉRSEKI PALOTA FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

ELHELYEZKEDÉS

Kalocsa szívében elhelyezkedő karakterterület, mely a Vajastól a Petőfi Sándor utcáig terjed.

KULCSJELLEMZŐK

A település történeti magját alkotó karakter-terület a település közigazgatási, vallási, oktatási központja. Beépítés szempontjából igen vegyes képet mutat: a Szent István király utcát övező ingatlanok jellemzően magas beépítési százalékkal rendelkeznek, míg ettől távolodva csökkenő beépítési arányjellemző. A belső területek beépítése zártsorú, míg a főutcától távolodva egyre inkább az oldalhatáron álló beépítés a meghatározó. Az utcák vonalvezetése a természeti adottságokhoz igazodó, történeti fejlődést, növekedést tükrözi. Az épületek túlnyomó többsége lakó, illetve közintézményi funkciót képvisel. Jelentősebb zöldfelületei az Érsekkert, illetve a Vajas menti területek.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Kalocsa legrégibb városnegyede, az Árpádok korában keletkezett. A belváros elnevezését már a 19. század második felében is használták.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A területet veszélyeztető tényezők, folyamatok közül a hagyományos épületek átépítése, a modern épületek harsány színezése, vagy az épületek kedvezőtlen műszaki állapota azonosítható be.

A SZÉKESEGYHÁZ TORNYAI

B) LAKÓTELEPI TERÜLET

PAKSI KÖZ LAKÓTELEP

ELHELYEZKEDÉS

Lakótelepek a Pataji út, Széchényi út és a Paksi köz mentén helyezkednek le.

KULCSJELLEMZŐK

Kalocsa területéhez és lakónépességéhez viszonyítva viszonylag kevés lakóteleppel bír. A Zrínyi-, Széchenyi- és Paksi közi lakótelep lapos tetős, F+2, F+3 emeletes épületei szabadon állóan, illetve úszótelkes beépítésben állnak. A környező zöldfelületek növényállományát koros fák és gyepfelületek adják.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Kalocsa lakótelepeink építési ideje a 20. század második feléhez köthető. A hatvanas évek elején kezdett kiépülni a Zrínyi-lakótelep, ahol először honvédségi, később civil lakások is épültek. A Széchenyi-lakótelep többszintes beépítése 1967-ben kezdődött. A legtöbb épület tervét és a beépítési tervet Kerényi József Ybl díjas és Kossuth-díjas építész készítette.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A területet veszélyeztető tényezők, folyamatok közül a tömbtelkek felosztásának igénye, az épületállomány leromlása és a zöldfelületek csökkenése léphet fel.

C) KISVÁROSIAS TERÜLET

JELLEGZETES KISVÁROSIAS LAKÓÉPÜLET

ELHELYEZKEDÉS

A Belvárostól keletre elhelyezkedő karakterterület, melynek határai a Petőfi Sándor-, Széchenyi-, Selyemerdő és a Martinovics utca.

KULCSJELLEMZŐK

A karakter-területen a telkek beépítettségi százaléka és telekmérete változó. Az utcaképben az oldalhatáron álló, utcafrontos beépítés a meghatározó. Az épületek túlnyomó többsége lakó funkciót visel, azonban több közintézmény is található a területen, mint például a Szent Kereszt Kórház, az Eperföldi Általános Iskola, vagy a Paprikaház.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A 19. század elejére a lakosság megközelítette a 8000 főt, amely létszám folyamatosan nőtt. A század elején pusztító tűzvészek következtében a város középkori része elpusztult, az újjáépítés során rendezett telekrendszer alakult ki a középkori szűk utcák helyén. A növekvő házhely igény kielégítésére megkezdődött az Eperföld felparcellázása.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A területet veszélyeztető tényezők, folyamatok a terület lakóterületi jellegét zavaró funkciók betelepedése, a lakótelkek intenzitásnövekedése, valamint a zöldfelületek csökkenése.

D KERTVÁROSI TERÜLET

KERTVÁROSBAN ELHELYEZKEDŐ SORHÁZAK

ELHELYEZKEDÉS

A Belvárostól keleti és nyugati irányban elhelyezkedő karakter-terület.

KULCSJELLEMZŐK

A település klasszikus értelemben vett kertvárosi karakterére viszonylag alacsony beépítettség és változatos telekméretek jellemzőek. Beépítésének módja többnyire oldalhatáron álló, de találkozhatunk ikres és sorházas elrendezésű épületekkel is. Az utcák szerkezete és vonalvezetése eltérő, de tervezett struktúrára utaló. Növényállomány tekintetében az utcák farosokkal és kiültetésekkel szegélyezettek.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A terület kialakulása a 20. századhoz köthető, a növekvő házhely igény kielégítésére ekkor kezdődött meg a terület felparcellázása.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A területet veszélyeztető tényezők, folyamatok megegyeznek az előzőekben leírtakkal, kiegészítve a telkek burkolt felületének növekedésével.

E) NEGYVENSZÁLLÁS FALUSIAS TERÜLET

ELHELYEZKEDÉS

A várostól keletre, mintegy 5 kilométerre elhelyezkedő önálló egységet alkotó rész.

KULCSJELLEMZŐK

A karakter-terület mindössze két párhuzamos utcából és az azokat összekötő úgynevezett közökből áll. Az utcák szerkezete, vonalvezetése természetes fejlődés eredményeként jött létre. A telkek beépítettsége alacsony, méretük 720-2500 m^2 közötti. A terület egészére oldalhatáron álló beépítés mód, az épületekre sátor, illetve kontyolt nyeregtető jellemző. Az utcákat változó szélességű zöldsáv kíséri, melyben a növényállomány mellett nyílt gyepes árok található.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Negyvenszállás a kalocsai szállások egyetlen megmaradt belterületi egysége. Már az I. Katonai Felmérésen is megjelenik Negyven néven.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A karakterterületet veszélyeztető tényezőket és folyamatokat a többszintes, modern kialakítású, a település többi részétől eltérő lakóházak, egyéb rendeltetésű épületek megjelenése, az épületek állagának leromlása és a zöldfelületek csökkenése jelentik.

NEGYVENSZÁLLÁS KÁPOLNÁJA

F) MESZESI ÜDÜLŐ TERÜLET

MESZESI KIKÖTŐ

ELHELYEZKEDÉS

A településközponttól délnyugatra, a Meszesi Duna parton elhelyezkedő karakter-terület.

KULCSJELLEMZŐK

A közvetlen Duna kapcsolattal rendelkező külterület Kalocsáról egyetlen nyomvonalon, a Meszesi útról közelíthető meg. A terület főként üdülő funkciót elégít ki, itt található a település kikötője és az EuroVelo 6 nyomvonala.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A Meszesi Duna part Foktő területén elhelyezkedő úgynevezett exklávé.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A területet árvízveszélyes, tájidegen, nem ide illő funkciójú épületek, építmények esetleges megjelenése veszélyezteti.

G) TELEPÜLÉSI ZÖLDFELÜLET

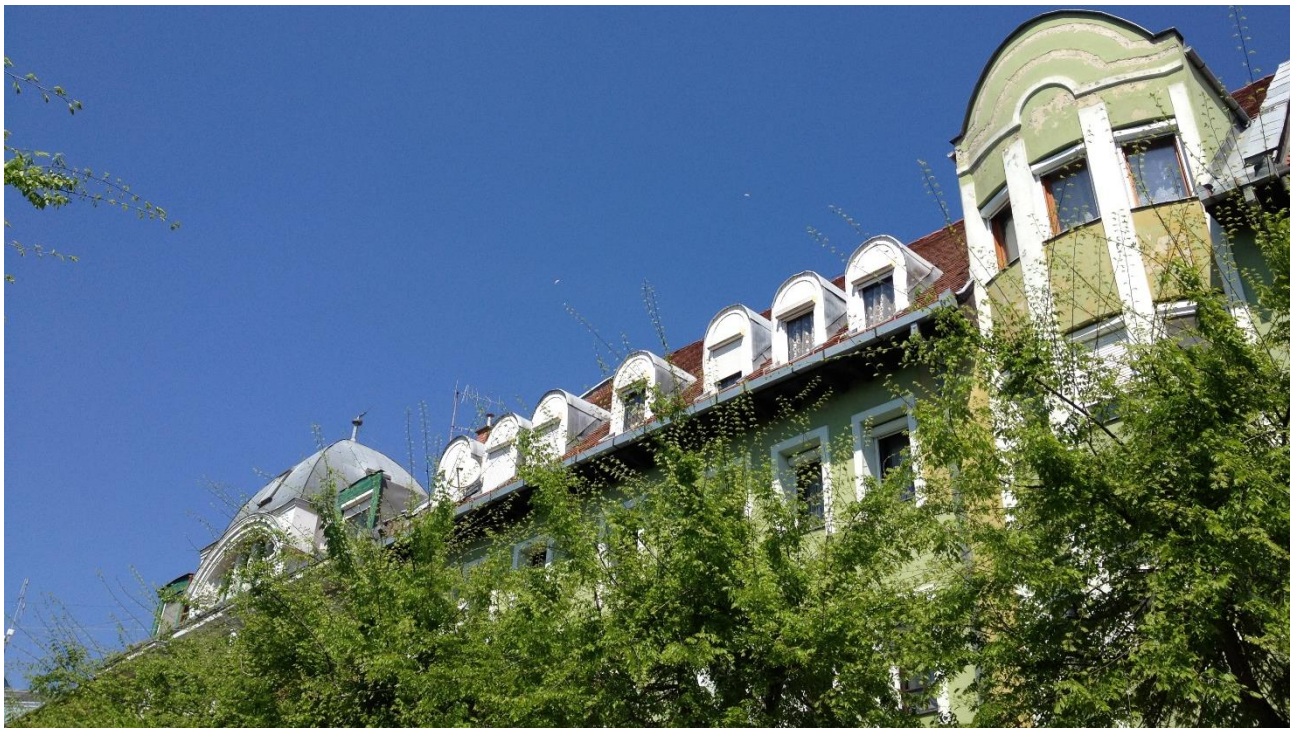

TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ FASOROK

ELHELYEZKEDÉS

A település belterületén elszórtan megjelenő karakterterület.

KULCSJELLEMZŐK

A település zöldfelületi ellátottsága nagyban hozzájárul az élhető, egészséges környezethez, kedvezően befolyásolja a település karakterét, illetve közvetett módon gazdasági felhajtóerővel is bír. A szerkezeti, illetve kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek közé tartoznak a jelentősebb parkok, sportpályák, a lakótelepi zöldfelületek és a temetők. Az egyes elemek növényállománya, gondozottsága, funkcióinak száma változó. A kalocsai temető geometrikus elvek alapján szerveződik, jelentősebb fás szárú növényzettel a szegélyek és az utak mentén rendelkezik.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Települési szövetben elhelyezett zöldfelületek először a II. Katonai Felmérésen kerülnek ábrázolásra az Érsekkert és a temető formájában. Területük és kiterjedésük a mai állapottal közel azonos. Az egyéb parkok és intézmények zöldfelületének kialakulása a 20. századhoz köthető.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A településkarakter veszélyeztető tényezői a területek beépülése, a nagyobb parkok beerdősítése, az allergén, invazív fajok megjelenése, illetve a szegélyek hiánya lehet, mely a zöldfelületek minőségi fenntartásával orvosolható.

H) GAZDASÁGI, KERESKEDELMI TERÜLET

FŰSZERPAPRIKA ZRT. FORRÁS: BAKÓ GÉZA

ELHELYEZKEDÉS

A település közigazgatási területén két nagyobb tömbben, a belterület északi és déli részén kialakult karakter.

KULCSJELLEMZŐK

Ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági célokat szolgáló, a lakóterületi szövettől jelentősen eltérő épületekből, építményekből álló terület. Az egyes épületek magassága jelentősen eltérő, a földszintes 4 méter körüli ereszmagasságtól a magasabb csarnokokig, silókig terjed. Jellemzőek a könnyűszerkezetes, lemeztetővel fedett elemek. Az épületek a gyártási technológia által meghatározott rendben, szabadon álló beépítésben helyezkednek el. Az egyes területek zöldfelületi állománya eltérő szintet mutat.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A település területén a 20. század második felétől jelentek meg jelentősebb gazdasági-ipari területek, habár már a század elején elkezdődtek a nagyobb beruházások.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

Veszélyeztető tényezők a környezetre nézve a rendezetlenség, a tájba illesztés hiánya, a gondozatlanság, illetve a különböző mértékű környezetterhelés.

I) ÁTALAKULÓ GYAKORLÓTÉR TERÜLETE

LAKTANYA FORRÁS: ORFK

ELHELYEZKEDÉS

A belterülettől délnyugatra, a Miskei út mentén elhelyezkedő nagyobb összefüggő terület.

KULCSJELLEMZŐK

A Miskei úttól északkeletre elhelyezkedő, honvédelmi tevékenységhez köthető gyakorlótér mára funkcióját vesztette. A terület kisebb facsoportoktól eltekintve gyepes, beépítetlen. A jövőben az önkormányzat gazdasági területté kívánja alakítani a gyakorlóteret.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A gyakorlótér kialakítása a Miskei és Foktői úti laktanyák 20. század közepi létrehozásához kapcsolódik.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

Veszélyeztető tényező a környezetre nézve az alulhasznosítottság, illetve a jövőbeni gazdasági használat kapcsán a tájba illesztés hiánya lehet.

J) MAJOROK, SZÁLLÁSOK TERÜLETE

MAJOR LÉGIFOTÓJA FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

ELHELYEZKEDÉS

Kalocsa külterületén elszórtan elhelyezkedő karakter-terület.

KULCSJELLEMZŐK

Az elszórtan elhelyezkedő, néhány épületegyüttesből álló terület nagyobb mezőgazdaági területtel van körülvéve.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A kalocsai szállások a török időkben elnéptelenedett falvakból jöttek létre. Berendezkedésük a mezőgazdasági műveléshez köthető. Az úrbéri egyezség után Kalocsához a következő szállások, korabeli szóhasználattal, puszták tartoztak: Alsómégy, Alsóerek, Bakod, Berke, Böd, Drágszél, Felsőerek, Gombolyag, Gyarmat, Halom, Hillye, Homokmégy, Kákonyiszállás, Keserűtelek, Kis-Csertő, Kis-Ülés, Kistény, Mácsaiszállás, Malomszeg, Nagynána, Negyven, Öreg-Csertő, Öregtény, Résztelek, Szakmár, Szalmahíd, Szűcsökkaszálója, Telek, Vörösszállás.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A karakter-típust veszélyeztető tényező az elnéptelenedés, a gondozatlanság, illetve a tájba nem illő épületek megjelenése.

K) LAKTANYA TERÜLETE

JELLEGZETES CSARNOKÉPÜLETEK AZ EGYKORI LAKTANYA TERÜLETÉN FORRÁS: ORFK

ELHELYEZKEDÉS

A Foktői és a Miskei út mentén elhelyezkedő katonai létesítmények.

KULCSJELLEMZŐK

A Foktői és Miskei úti laktanyát magába foglaló területi egység, mely a település elkülönülő, zárt egységét alkotja. A kerítéssel körbevett, jelenleg is őrzött területek beépítettsége 20% alatti, jelentős fás szárú és zöldfelületet alkotó állománnyal rendelkezik. Épületei, építményei egykor honvédelmi célokat szolgáltak.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Kalocsa jelentős katonai múlttal rendelkezik. A 20. század közepén felépült laktanyák fénykorában közel 4000 sorkatona, 2000 hivatásos tiszt és tiszthelyettes szolgált a városban, azonban a katonaság szerepének csökkenésével és a sorkatonaság megszűnésével a terület alulhasznosítottá vált.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A terület és környezetét veszélyeztető tényezők és folyamatok közül az eredeti funkció elvesztése, az alulhasznosítás és a gondozatlanság jellemző. A laktanya infrastrukturális felszereltsége és logisztikai adottságai miatt jelentős potenciállal rendelkezik, mind turisztikai, mind pedig egyéb hasznosítások tekintetében.

L) KÖZMŰ TERÜLET

ÉRSEKKKERT A VÍZTTÁROZÓVAL

ELHELYEZKEDÉS

A belterülethez kapcsolódóan, elszórtan elhelyezkedő karakterterület.

KULCSJELLEMZŐK

Kalocsa nagyobb közműterületeit magában foglaló karakter. Az egyes egységekről általánosságban elmondható, hogy rendezett, nagy zöldfelülettel rendelkező területek. Földszintes és csarnokszerű épületei, építményei szabadon állva helyezkednek el.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A közmű területek a 20. század második felében jöttek létre, társadalmi szükségletek által.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

Veszélyeztető tényező a környezetre nézve a nem megfelelő technológiai eljárások következtében fellépő környezetterhelés.

M) REPÜLŐTÉR ÉS IPARI PARK TERÜLETE

KALOCSAI REPÜLŐTÉR FORRÁS: KALOCSA VÁROS ÖNKORMÁNYZATA

ELHELYEZKEDÉS

A várostól 4 km-re, északnyugati irányban elhelyezkedő repülőtér Kalocsa, Foktő és Uszód Önkormányzatainak közös tulajdonát képezi. Teljes területe 451 hektár.

KULCSJELLEMZŐK

A sík területén elhelyezkedő repülőtér felszínét, a 2,5 km hosszú kifutópályát leszámítva, gyepterület borítja, a telekhatárok mentén némi fás szárú növényzettel. Területén néhány kisebb kiszolgáló épületet, építményt található. A repülőtér területéhez kapcsolódó Ipari Park 1998-ban nyerte el címét, közművesítéssel és vasúti megközelítéssel is rendelkezik. A terület beépítettsége 20% alatti, összterülete 40 hektár, melyből a 35 hektár hasznosítható. Könnyűszerkezetes csarnok épületei szabadon állnak.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A kalocsai laktanya és a hozzá tartó nagy kiterjedésű katonai repülőtér kiépítése az 1950- es évek elején kezdődött meg. Polgári célokra a rendszerváltás óta használják, nem nyilvános fel- és leszállóhely, ahol csak nappali VFR repülés folytatható. Üzemben tartója az Airport Kalocsa Repülő- és Szabadidősport Egyesület. A létesítmény jelenleg főként sport célokat szolgál.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A tájkarakter típus veszélyeztető tényezője a felhagyás, folyamatos karbantartás megszűnése. A repülőtér elhelyezkedése a Duna és a Kalocsai Ipari Park közelsége miatt logisztikailag nagyon kedvező, azonban fejlesztése a Paksi Atomerőmű tiltott légtere miatt nehézségekbe ütközhet.

N) MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

GABONATÁBLA A VÁROS KÖZELÉBEN

ELHELYEZKEDÉS

A közigazgatási terület jelentős részét kisebb erdősávokkal, csatornákkal, mezőgazdasági utakkal szabdalt, nagytáblás szántóterületek foglalják el.

KULCSJELLEMZŐK

A jó minőségű termőföldeken gabonanövények, kukorica és olajnövények termesztése zajlik.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A település tájhasználata a történelmi hagyományokból és a földrajzi helyzetből a mezőgazdasági művelés dominanciáját mutatja. A rendelkezésre álló statisztikai adatok tanúsága szerint a szántóterületek aránya 1935-ban volt a legmagasabb, megközelítőleg 75%. Kalocsa területének kétharmadát napjainkban is szántó művelési ágú területek foglalják el.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A tájkarakter típust a beépítés, a talajdegradáció, a monokultúrás termesztés általánossá válása veszélyezteti. Kedvező lehet a parcellák mezővédő erdősávokkal való szegélyezése és az ökologikus gazdálkodás irányába való elmozdulás.

O) KISPARCELLÁS KERTES TERÜLET

ZÁRTKEREK TÁVOLI LÁTVÁNYA

ELHELYEZKEDÉS

A település közigazgatási területén elszórtan elhelyezkedő összefüggő karakterterület.

KULCSJELLEMZŐK

A kisparcellás kertes területbe a klasszikus értelemben vett zártkertek, a lakóterületekhez kapcsolódó kisebb kertként használt telkek, gyümölcsösök, szőlők kerültek besorolásra. A főként konyhakertként, veteményesként használt területek telekosztása szabálytalan, a szalagtelkeket idézi. A telkek jellemzően beépítetlenek. A településtől távolabb elhelyezkedő zártkertek telekosztása geometrikus, kisméretű tároló építményekkel, épületekkel. Üdülőfunkció megjelenése csak a Meszes Duna-part közelében jellemző.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A típusba tartozó kertek először a II. Katonai Felmérésen jelennek meg a lakóterületekhez kapcsolódva, majd a II. világháború után alakultak ki a klasszikus értelemben vett zártkertek.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

Ennek a tájkarakter típusnak a veszélyeztető tényezője a területek nagyparcellás szántóterületté válása, felhagyása, illetve beépítésre szánt területté minősítése.

P) GYEP TERÜLET

MEZŐGAZDASÁGI ÉS GYEP TERÜLET TALÁLKOZÁSA

ELHELYEZKEDÉS

Gyepterületek a település közigazgatási területén elszórtan, a vízfolyásokhoz, szegélyekhez kapcsolódóan helyezkednek el.

KULCSJELLEMZŐK

Extenzíven fenntartott lágyszárú növényzettel borított beépítetlen terület. Természetes növényzete a száraz sztyeppi vegetáció.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Az I. Katonai Felmérés (1763-1787) térképszelvényei alapján Kalocsa területének jelentős részét a vízjárta területek mellett legelők és kaszálók teszik ki. A 19. században több jelentős változás történt a tájhasználatban, melyet a II. Katonai Felmérés (1806-1869) is jól szemléltet, a gyepek aránya folyamatosan csökken a szántó és a beépített területek javára, melynek folyamata napjainkban is érzékelhető.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A karaktertípust veszélyeztető tényezők, folyamatok közül kiemelendő a művelés hiánya és az ennek hatására bekövetkező cserjésedés, művelési ág váltás, valamint a gyepes élőhelyek eltűnése.

Q) ERDŐS, FÁS TERÜLET

VÍZFELÜLET KÖZELSÉGÉT JELZŐ NYÁRAS

ELHELYEZKEDÉS

Erdős, fás terület Kalocsa területén elszórtan, kisebb foltokban jellemző.

KULCSJELLEMZŐK

A település alföldi elhelyezkedéséből adódóan sík területen elhelyezkedő, főként galériaerdők és ártéri ligeterdők alkotta terület.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

Az I. Katonai Felmérés tanúsága szerint a Dunát széles galériaerdő kísérte, azonban a folyószabályozások és a mezőgazdasági művelés hatására ez töredékére csökkent. Az egyes területhasználatok megoszlásáról a 19. század vége óta állnak rendelkezésre statisztikai adatok. Habár eszerint Kalocsa erdőterületeinek aránya folyamatos növekedést mutat, még így is jelentősen elmarad a korabeli kiterjedéstől.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A karaktertípus veszélyeztető tényezője az erdőterületek csökkenése és az özönnövények térnyerése.

R) VÍZFELÜLET

A KALOCSÁT ÁTSZELŐ VAJAS

ELHELYEZKEDÉS

A település területét számos csatorna és vízfolyás szeli át, melyek a közigazgatási terület egészét behálózzák.

KULCSJELLEMZŐK

A vízfolyások hasznosítása sokrétű: öntözés, belvíz elvezetés, illetve horgászat. A csatornarendszer vázát a Csornai-Foktői árapasztó főcsatorna és a Sárközi I. számú főcsatorna adja. A vizek jelenlétéből adódóan Kalocsa hidakban gazdag település, 16 közúti, két vasúti és két egyéb híddal rendelkezik. A településkép karakteres eleme a belterületen átfolyó, természetes vonalvezetésű, zöldfelületekkel szegélyezett Vajas (Csorna-Foktői csatorna), illetve a Meszesi Duna part.

KIALAKULÁSÁNAK TÖRTÉNETE

A vízfolyások jelenlegi nyomvonalának kialakulása a 19. századi folyószabályozásokhoz, csatornázási munkálatokhoz köthető. A beavatkozások során jelentős területek kerültek ármentesítésre, nőtt a vagyon- és az emberi élet biztonsága, azonban csökkent a vizeket kísérő természetes élőhelyek aránya és azok diverzitása.

VESZÉLYEZTETŐ TÉNYEZŐK, FOLYAMATOK

A területet veszélyeztető tényezők, folyamatok közül a Duna esetében a település kevés kompetenciával bír. Az egyéb vízfolyásoknál kiemelendő a tápanyag feldúsulás, a vízmennyiség csökkenése, a vízminőség romlása, az illegális hulladéklerakás és az egyéb szennyezések.

5. A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

A) ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ

Az előzőekben arra a feladatra vállalkoztunk, hogy megismertessük, bemutassuk a település egészét, miközben megpróbáltuk érzékeltetni, hogy milyen összetett, heterogén rétegek együtteseként alakul át a maga sajátos, egyedi valójává. A „tér-idő”-dimenzió mellé felvettük a folyton változó és alakuló életvonalat, amelyik előbbiek adottságait szövi át, ezzel teremtve meg annak lényegét. A meghatározó, alapot jelentő tényező maga a földrajzi környezet, amelyik lehetőségeivel, meghatározottságaival kijelöli azt az utat, amelyre a történelmi események menete, a történelmi pillanatok ereje rátámaszkodik, újra és újra jelezve e tényezők közötti ok-okozati összefüggéseket. A település magjából nézve olykor homályosan vehetők ki a lényegi elemek, néha megvezetve a józan gondolkodást is. Szeretnénk a Kézikönyv keretei között a valós tényezőkre, a lehetőségek jelentette mozgástérre felhívni a figyelmet.

Egy település arculatát sok tényező együttese határozza meg. A táji háttér, a mezőgazdasági művelés, a tájhasználati hagyományok, a morfológiai adottságok, a település közlekedés-földrajzi pozíciója, a hagyományos településszerkezet, az utcakialakítás jellege, a porták rendezettsége éppúgy közrejátszik a kialakuló összképbe, mint ahogy az egyes épületek, épületrészletek mívessége, kidolgozottsága, anyaghasználata, a mindezeket keretező növényzet minősége.

A településkép formálásában három tényező szerepét kell kiemelni: az infrastruktúra, az építmények, valamint a növényzet szerepét. A tájkép formálására a morfológiai viszonyok megváltoztatása, az építmények megjelenése, és a növényzet megtartása, vagy átváltoztatása van legnagyobb hatással. Az Önkormányzat mozgásterén belül a településszerkezeti terv teremti meg az alapokat, a helyi építési szabályzat nagyvonalú kubusokra tesz javaslatot, még a településképi rendelet arcot formál, részleteket dolgoz ki. Nem kíván azonban mozgásteret szűkíteni, a komfortosság határain belül marad. Nem kívánja átvenni az építtetőtől a gondolkodás és döntés lehetőségét. Ismeri a történelmi épületeket létrehozó mesteremberek világát, amelyben a létesítmény szakmaiságon alapuló minőségi jegyekké állt össze. Aki a szakmai alapokat mesteri szinten birtokolja, az a forma és funkció egységére törekszik, céltalan kísérletekbe nem fog bele.

A szabadság biztosításával párhuzamosan ugyanakkor az Önkormányzat segédletekről is gondoskodik. Fontosnak tartja, hogy a lakosság ne maradjon fogódzó nélkül kisebb-nagyobb építési tevékenysége során. A javaslatok bemutatására azért kerül sor, hogy orientáljuk a városban építkezni szándékozókat egyes szakmai elvek betartására, ezzel esztétikai érzékük javítására. A rossz példa-ábrák elsőre az „ez úgysem jut eszébe senkinek”-kategóriába tartoznak. Bemutatásukra azért kerül sor, mivel a helyszínelések során több, a példatárban szereplő megoldással összefutottunk. A mind az építtető, mind a szomszéd, mind a település igényeit figyelmen kívül hagyó épületek/építmények megjelenésének elkerülésére a példatár kiemeli az elkerülendő megoldásokat.

A példák elé, elöljáróban le kell szögezni, hogy azok csak egy bizonyos szeletét fedik le a településnek, nevezetesen a családi házakat. Ez az a szegmens ugyanis, amelynek arculata a lakóhelyünket; napi életünk legfontosabb helyszínét meghatározza. Kihatása azáltal is jelentős, hogy ezzel találkozik a jövő generációja legfogékonyabb életszakaszában, amely élményt egész életében továbbviszi. Ha településünket annak arculata által szeretnénk fejleszteni, itt kell elkezdenünk. A kézikönyv ábrái sorra veszik az épületek arculati hibáit és ennek elkerülésére javasolt megoldásokat. A példák a telken való elhelyezéstől az épületek kialakításán, bővítésén keresztül egyes épületszerkezetekről is elmondja javaslatait. Nem törekszik a

teljességre. Elindít egy folyamatot, amelyik önjáróvá válva, jelen kézikönyv folyamatos fejlesztése révén egyszer majd befejeződik. A Kézikönyv ma még foghíjas. Célja az út megkezdése, és nem gondol még a befejezésre. Az út során sokan tesznek majd hozzá új gondolatokat, sokan módosítanak egyes javaslatain, ezzel is viszik tovább a gondolatát.

Az ajánlások magukért beszélnek, egy-egy kiegészítő gondolatébresztő ábra azonban szerepel mellettük. A rajzok sematikus, mégis kifejező grafikai megjelenítése segítségünkre van a közös felfogás kialakításában. Célunk éppen ez, olyan közös értékrend elérése, amelyben a település egészének megjelenése fontossá válik az összes érintett számára, miközben a megjelenésről alkotott nézeteink is közelednek egymáshoz. Az értékrend azonossá tételét azonban nem szeretnénk elérni, a különbözőség eltűnése nem lenne jó számunkra. Amint a népművészetben megszokott ugyanazon népviselet, egyazon elemkészletéből is végtelen sokfajta létezik, az alapvető elvek mentén a sajátos egyedi jelleg mindig megmarad.

A település összetettsége okán igény merült föl a karakterterületenkénti építészeti útmutatók megfogalmazására. Ugyanakkor a tájkarakterezés szempontrendszere szerint lehatárolt karakterterületi mennyiség a megértést és átláthatóságot nehezíti, így a továbbiakban ezek összevonására, típusonkénti elkülönítésére teszünk javaslatot.

FÉNY, ÁRNYÉK, HOMLOKZAT FORRÁS: BAKÓ GÉZA

Összevont karakterterületek:

- Belvárosi terület
  - Belvárosi terület
- Lakótelepi terület
  - Lakótelepi terület
- Lakóterület
  - Kisvárosias terület
  - Kertvárosi terület
  - Negyvenszállás falusias terület
- Rekreációhoz kapcsolódó terület
  - Meszesi üdülő terület
  - Települési zöldfelület
- Gazdasági hasznosítású terület
  - Gazdasági, kereskedelmi terület
  - Repülőtér és ipari park területe
  - Laktanya területe
  - Átalakuló gyakorlótér területe
  - Közmű terület
  - Majorok, szállások területe
- Zöldfelület jellegű terület
  - Mezőgazdasági terület
  - Kisparcellás kertes terület
  - Gyep terület
  - Erdős, fás terület
  - Vízfelület

Általános elvárások:

- Funkció és forma egységének megteremtése
- Helyi védett értékek megőrzésének, vagy arculaterősítést hozó átalakításának preferálása
- A kor lenyomatát visszatükröző építészeti értékek megteremtése a múltba merengő formák helyett
- Alföldi jelleg figyelembe vétele
- Növényállomány kiválasztásánál többrétegű szempontrendszer (őshonosság, környezeti terhelés tűrés, invazivitás kerülés, díszítő hatás stb.) alkalmazása
- Árnyékolásra alkalmas növénytelepítés
- Harsány színek, fényreklámok, futófények, villogást-káprázást okozó megoldások kerülése
- Épületgépészeti elemek utcai homlokzati megjelenésének elkerülése, ennek elkerülhetetlensége esetén a homlokzat egységes megjelenését erősítő helyzetük megtalálása
- Vezetékek hirtelen ötlettől vezérelt, átgondolatlan homlokzatra rögzítése helyett azok rejtett elhelyezési lehetőségének megkeresése, látszó vezetékek esetében a homlokzati látvány szerepére való odafigyelés, megtervezett vonalvezetés
- Parkoló felületek nagy lombkoronaszintű fákkal történő beültetése

BELVÁROSI TERÜLET JAVASLATAI

KÖZTERÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- A zöldfelületi, lombkoronaszinti arányok megtartása, növelése.
- Földkábeles megoldású közművezetékek elvárása.
- Új építmények meglévő elemekkel való összhangjának, típusazonosságának megteremtése.
- Nagyvonalú, léptékhelyes térburkolat kiválasztása. Felújított területekhez való csatlakozás törésmentes megoldása.
- Történelmi elemeket visszatükröző struktúrák kialakítása, lehetőségek esetén a történelmi elemek visszaállításos megjelenítése.

TELKEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- A meglévő telekszerkezet megtartása.
- Telkek összevonása esetén a jelenlegi telekstruktúrára utaló épülettömegek használata, ezzel a telekszerkezet arculati megőrzése.
- Utcai nyílászárók helyzetének, anyaghasználatának minőségi elvárásokhoz igazítása.
- Földszint közösségi, kereskedelmi, vagy vendéglátó funkciójának előnyben részesítése.

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Műemlékeknél a műemléki elvek alkalmazása.
- Nem műemlékek esetében a környezetre figyelő magatartás érvényesítése.
- Helyi védett értékek megőrzésének, vagy arculaterősítést hozó átalakításának preferálása.
- A városias jelleg erősítése.
- A szintszám, a legnagyobb épületmagasság környezethez alkalmazkodó léptékben tartása.
- Földszinti belmagasság lakófunkciót meghaladó elvárása.
- Homlokzatszínezés szomszédsággal, térfallal, burkolattal harmonikus kiválasztása.
- Minőségi jegyeket felmutató anyaghasználat.

EGYÉB ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Napkollektorok arculatot nem gyengítő megoldása.

CÉGTÁBLÁKRA, CÉGFELIRATOKRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Arculati elvárásokhoz való alkalmazkodás.
- Letisztult formák, betűtípusok előtérbe helyezése.
- Szomszédos feliratokkal való összhang megteremtése.

TIPIKUS BELVÁROSI HOHLOKZAT

LAKÓTELEPI TERÜLET JAVASLATAI

KÖZTERÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- A tömbtelkek felosztásának, elkerítésének elkerülése.
- A zöldfelületek faállományának növelése.
- A zöldfelületek arányának emelése, a burkolt felületek csökkentése.
- Többlet parkoló hely-igényt eredményező épületbővítés elvetése.

TELKEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Tömbtelek/úszótelek-állapot megtartása.
- Telekalakítás kizárólag utólagos liftépítéshez kapcsolódó engedélyezése.
- Telkek elkerítésének kerülése.
- Átjárhatóság biztosítása.

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Új rendeltetési egységet eredményező átalakítás elvetése.
- Erkélyek/lodzsák egyedi beépítésének elkerülése.
- Tetőfelépítmény kizárólag teljes épületre történő létesítése.
- Homlokzatszínezés szomszédsággal harmonikus kiválasztása.

EGYÉB ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Épületgépészeti elemek utcai homlokzati megjelenésének mérséklése.
- Napkollektorok tetőn történő rögzítése.

KÖZÉPBLOKKOS LAKÓÉPÜLET

LAKÓTERÜLET JAVASLATAI

KÖZTERÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- A kialakult szélesség megtartása.
- Legalább egyoldali fasor lehetőségének megteremtése.
- Utcakaraktert őrző előkerti kialakítás.
- Takaratlan tűzfalakat eredményező épület-elhelyezés kerülése.

TELKEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- A meglévő telekszerkezet megtartása.
- Telkek összevonása esetén a jelenlegi telekstruktúrára utaló épülettömegek használata, ezzel a telekszerkezet arculati megőrzése.
- Garázselhelyezésnél a közterületi látvány figyelembe vétele.
- Telkenként egyetlen garázsbejárat létesítése. Szükségesség esetén összefogott garázsbejárat kialakítása.

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Léptékhelyes, az utcaszélességhez alkalmazkodó épületek kialakítása.
- A kisvárosias jelleg megtartása, egyedi motívumok használatával együttesen.
- Modern építészeti elemeknek való teret engedés.
- Utcai nyílászárók helyzetének, anyaghasználatának hagyományos arányrendszert tükröző kialakítása.
- Utcában kialakult tetőgerincirány figyelembe vétele.
- Harmonikus homlokzatszínezés kiválasztása.
- Minőségi jegyeket felmutató anyaghasználat.

EGYÉB ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Napkollektorok, klímaberendezések arculaterősítő nem gyengítő felszerelése.

RENDEZETT, HARMÓNIKUS KÉPET MUTATÓ CSALÁDI HÁZ

REKREÁCIÓHOZ KAPCSOLÓDÓ TERÜLET JAVASLATAI

KÖZTERÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- Jelentős zöldfelületi fedettség elérése.
- Rendezett közterületi arculat kialakítása.

TELKEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- Funkció és forma megfeleltetése.
- Növényzet szerepének kiemelése.

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Léptékhelyes épülettömegek létrehozása.
- A környezethez való illeszkedés.
- Homlokzatszínezés szomszédsággal, térfallal, burkolattal harmonikus kiválasztása.
- Hagyományos anyaghasználat.

EGYÉB ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Napkollektorok, klímberendezések arculaterősítő nem gyengítő felszerelése.

NÖVÉNYZETRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Zöldterületeken kertészeti javaslat figyelembevétele.
- Erdőterületeken erdészeti szempontok érvényesítése.
- Nagy lombkoronaszint elvárása.
- Árnyékolásra alkalmas növénytelepítés.
- Vízfelületek mellett természetközeli állapot megőrzése.

DUNA PART

GAZDASÁGI HASZNOSÍTÁSÚ TERÜLET JAVASLATAI

KÖZTERÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- A teher- és személyforgalom nagyságrendjét figyelembe vevő kialakítás.
- Gyalogos és kerékpáros közlekedés biztosítása.

TELKEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- A telephely igényének megfelelő telekszerkezet kialakítása.
- Közterület felőli látvány növényzettel való oldása.

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Épülettömeg megtörése, nyaktagok beiktatása.
- A kor lenyomatát visszatükröző építészeti értékek megteremtése.
- Ipari jelleg erősítése.
- Letisztult formavilág, minőségi anyagok.
- Harsány színek kerülése, erős színek arányának alacsony szinten tartása.

EGYÉB ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Épületgépészeti elemek homlokzati megjelenésének építészeti koncepcióként való kezelése. A homlokzat egységes megjelenését erősítő helyzetük megtalálása.

FELIRATOKRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Grafikai minőségű felirat elvárása.

NÖVÉNYZETRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Kertészeti javaslat figyelembevétele.
- Arculatot javító, technológiának nem ellentmondó növénytelepítés.
- Parkolók árnyékolására alkalmas növénytelepítés.

FŰSZERPAPRIKA ZRT.

ZÖLDFELÜLET JELLEGŰ TERÜLET JAVASLATAI

KÖZTERÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- A mezőgazdasági táblák megközelítésének ingatlan-nyilvántartásban történő rendezése.
- A mezőgazdasági utak kiszabályozásának – fenti célon túli – kerülése.
- A kisparcellás területek úthálózatánál a vízelvezetés rendezése.

TELKEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK:

- Mezővédő erdősávok létesítése.
- Telkek megközelítésének rendezése.
- Telkek bekerítésének elkerülése.

ÉPÜLETEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Mezőgazdasági nagyparcellák épületekkel való beépülésének kerülése.
- Szükséges épületállomány koncentrált, majorokba való szervezése.
- A funkciónak megfelelő épülettömeg megteremtése, a környezeten messze túlnövő épületek kerülése.
- Homlokzatszínezésnél fehér, illetve pasztellszínek alkalmazása.

EGYÉB ÉPÍTMÉNYEKRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Épületgépészeti elemek esetén a homlokzat egységes megjelenését erősítő helyzetük megtalálása.
- Napkollektorok felszerelése.

NÖVÉNYZETRE VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

- Árnyékolásra alkalmas növénytelepítés.
- Mezővédő erdősávoknál természetközeli állapot megteremtése.

GABONATÁBLÁK

ÉPÜLETELHELYEZÉSRE SZÓLÓ JAVASLAT – ZÁRTSORÚ BEÉPÍTÉSI MÓD

Zártsorú beépítési módnál az alábbi megoldás JAVASOLT:

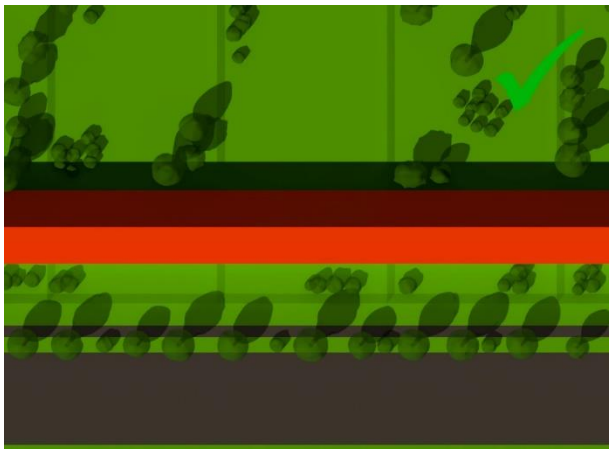

A kitűzött cél az utca felőli egységes homlokzati megjelenés elérése, a szomszédos épületekhez való alkalmazkodás.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

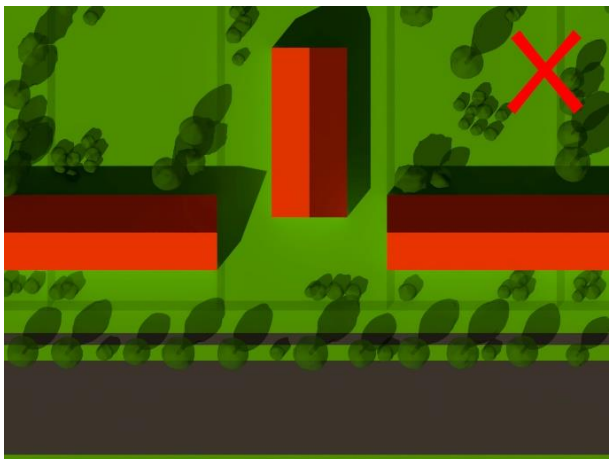

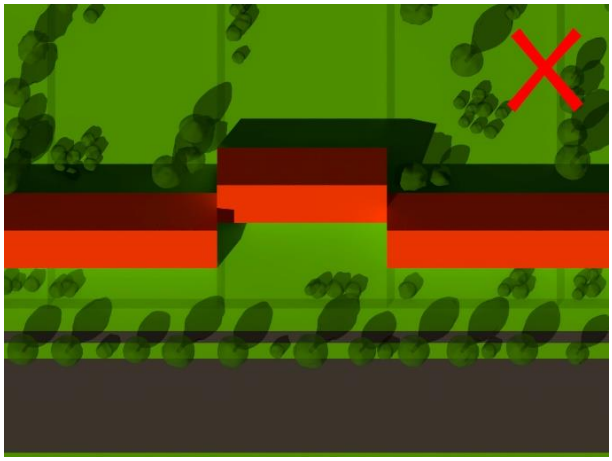

A rossz példák mindegyikénél figyelmen kívül van hagyva az utcáról feltáruló látvány. Tűzfalak alakulnak ki, amelyek sebként jelentkeznek a településképben. A rossz példák emellett bemutatják azt az építtetői attitűdöt is, amelyik formálisan, síkban kiterítve, tartja magát az előírásokhoz, ám térbeli megjelenése az elvárással ellentétes eredményre vezet.

A beépítási mód nem az épület elhelyezkedésére, hanem az építési helyre utal. Ezért tűnhetnek a fenti példák elsőre zártsorú beépítési módtól eltérőeknek.

ÉPÜLET-ELHELYEZÉSRE, TETŐGERINC-IRÁNYRA SZÓLÓ JAVASLAT

Oldalhatáron álló beépítési módnál az alábbi megoldás JAVASOLT:

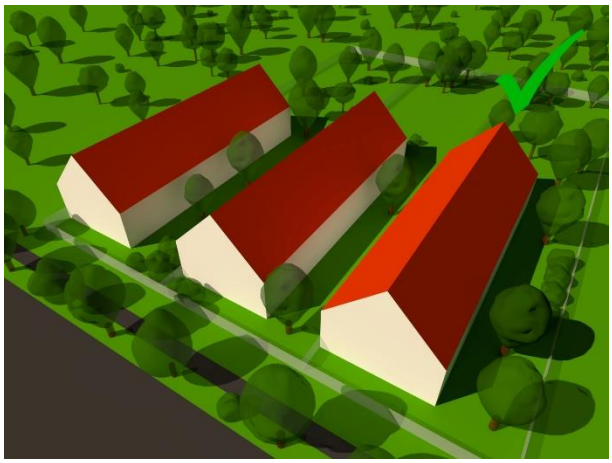

Az utcai épületelhelyezési ritmussal megegyező, tömegében is ahhoz alkalmazkodó épület-elhelyezés kívánatos.

Az alábbi elhelyezési mód NEM JAVASOLT:

A rossz példa azokról az épületelhelyezésekről kíván lebeszélni, amelyeknél a szomszédos épületekhez nem alkalmazkodó módon kerül sor a telken az épület felépítésére. Az utcai homlokzatok rendezett sorát megtörő, mind tetőgerinc irányában, mind alaprajzi méreteiben attól elütő új épület az utcaszakasztól különbözni-akarást szemlélteti, ami a település képe szempontjait nem követendő magatartás.

A rossz példák között kaphatna helyet az is, amikor az építési helyen belül, de a szomszédos épületek előkerti mértétől eltérően kerül sor az épület felépítésére. Rossz példa még a telekhatárokkal párhuzamos vonalaktól eltérő, ferde épületelhelyezés.

ÉPÜLETTÖMEGRE SZÓLÓ JAVASLAT – I.

Épülettömegre az alábbi megoldás JAVASOLT:

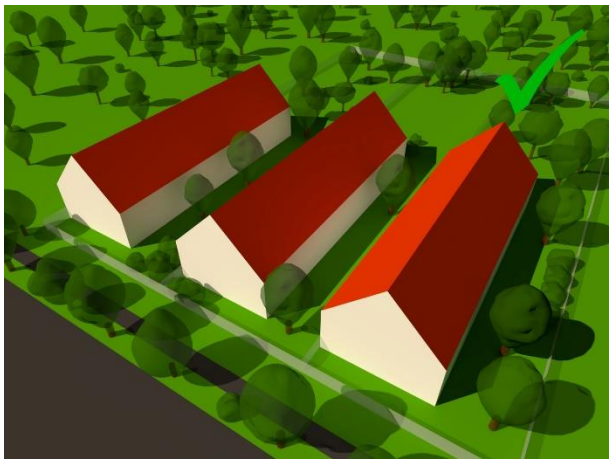

A kitűzött cél az utca felőli egységes homlokzati megjelenés elérése, a szomszédos épületekhez való alkalmazkodás.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

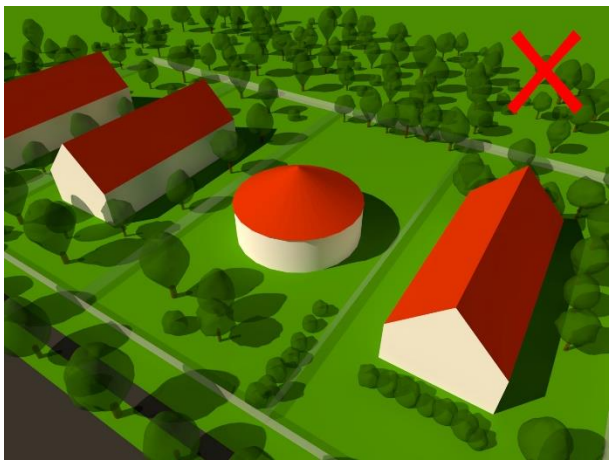

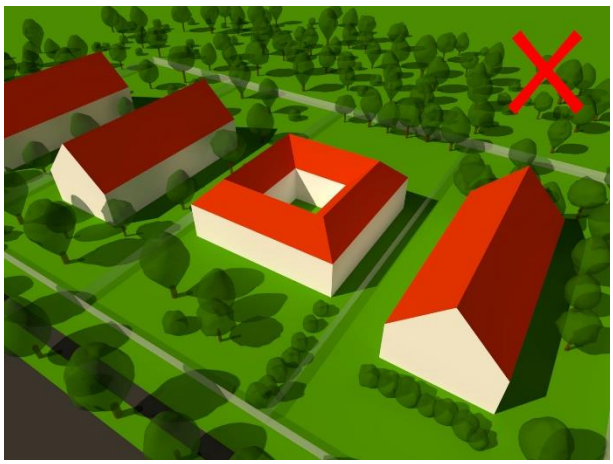

A rossz példák mindegyikénél figyelmen kívül van hagyva a szomszédos épületek tömege. A beépítési paraméterek mechanikus betartása nem eredményez utcaképi illeszkedést. Emellett a tömegforma, több esetben is, alaprajzi nehézségeket okoz.

ÉPÜLETTÖMEGRE SZÓLÓ JAVASLAT – II.

Épülettömegre az alábbi megoldás JAVASOLT:

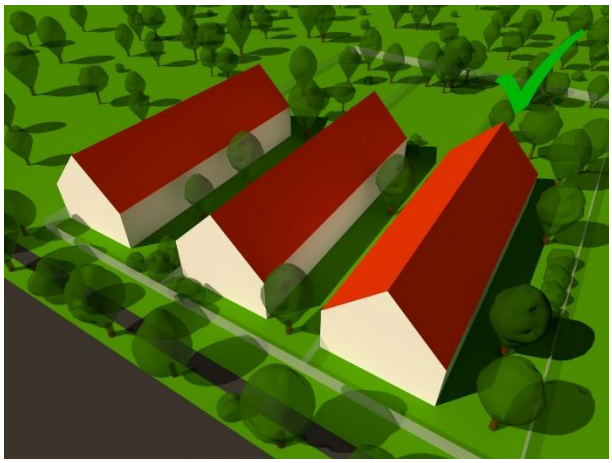

A kitűzött cél az utca felőli egységes homlokzati megjelenés elérése, a szomszédos épületekhez való alkalmazkodás.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

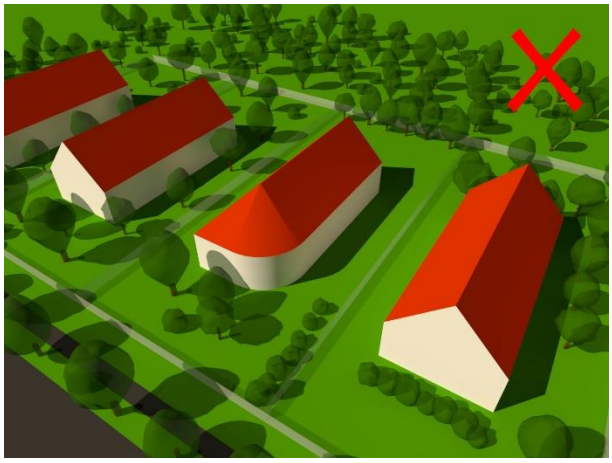

A rossz példák között megjelennek a telepítésükben már a szomszédságukhoz közelítő megoldások is, ám mindegyiknél elkövetve azt a homlokzati hibát, amellyel azoktól homlok-egyenesen más arculati megoldásúvá válnak.

ÉPÜLETMAGASSÁGRA SZÓLÓ JAVASLAT

Épületmagasságra az alábbi megoldás JAVASOLT:

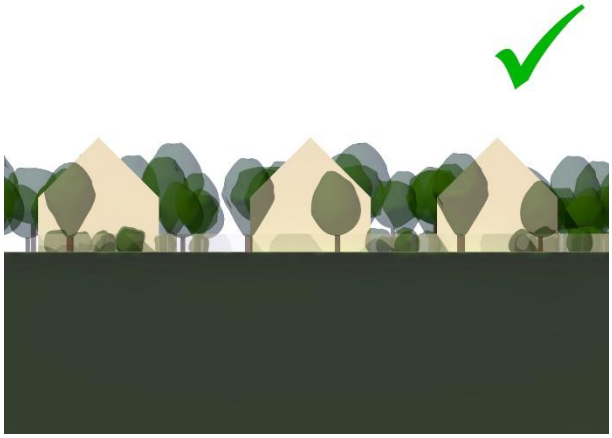

Az épületmagasságnál a szomszédos épületekkel megegyező, az utcaképben egységes megjelenést kölcsönző megoldás támogatott.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

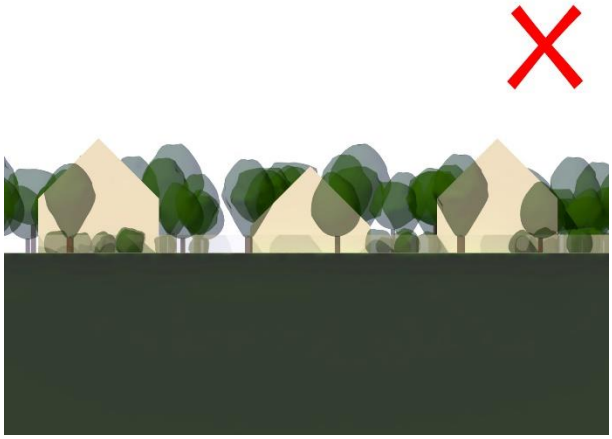

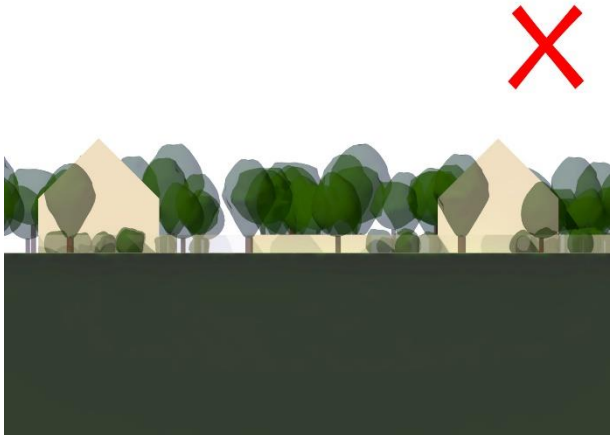

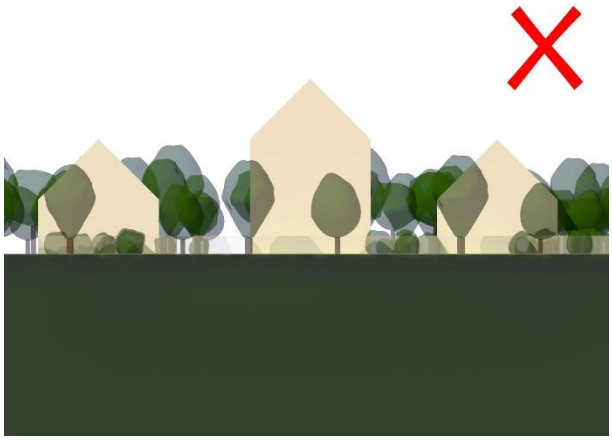

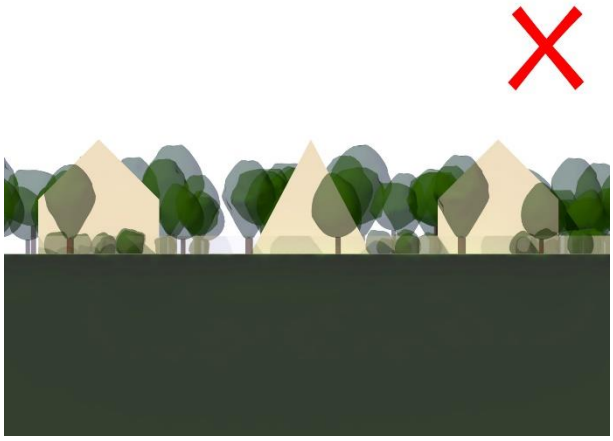

A szomszédságától különböző magasságot mutató épületek törést eredményeznek az utcaképben, a kialakult egységet megbontják. Alacsonyabb, vagy magasabb kialakításuk, szomszédságtól eltérő hajlásszögük kedvezőtlen megjelenést eredményez az érintett utcaszakasz egészének.

ÉPÜLETBŐVÍTÉSRE SZÓLÓ JAVASLAT – I.

Épületbővítés kialakításánál az alábbi megoldás JAVASOLT:

Az épületek bővítésénél a merőleges oldalszárny alkalmazása javasolt. Ezzel az utca felőli épületritmus megmarad, túlzó épületszélesség nem jön létre. A tetőidom csatlakozása is kedvező módon alakítható ki.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

A bővítés toldás látszatát kelti, szervetlen épületkapcsolatot eredményezve. Az épületektől elforduló, azzal 45 fok körüli szöget bezáró elrendezés nem az oldalhatáron álló beépítésű utcasorba kívánkozó elem. A kisléptékű épületelem nem előkerti megjelenésre méltó. Az épület oldalirányú bővítését pedig a tetőidom nem tudja kedvezően követni.

ÉPÜLETBŐVÍTÉSRE SZÓLÓ JAVASLAT – II.

Épületbővítés kialakításánál az alábbi megoldás JAVASOLT:

Az épületek toldásánál a merőleges oldalszárny alkalmazása javasolt. Ezzel az utca felőli épületritmus megmarad, túlzó épületszélesség nem jön létre. A tetőidom csatlakozása is kedvező módon alakítható ki.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

A bővítés során az eddig rövidebb oldalával megjelenő, utcára merőleges épület utcával párhuzamossá válik, noha a tetőidomával próbál ettől eltérő képet mutatni. Utcaképi elemként semmivel sem kedvezőbb, mint egy hosszoldalával utcával párhuzamosan telepített épület.

TETŐIDOMRA SZÓLÓ JAVASLAT

Tetőidom kialakításánál az alábbi megoldás JAVASOLT:

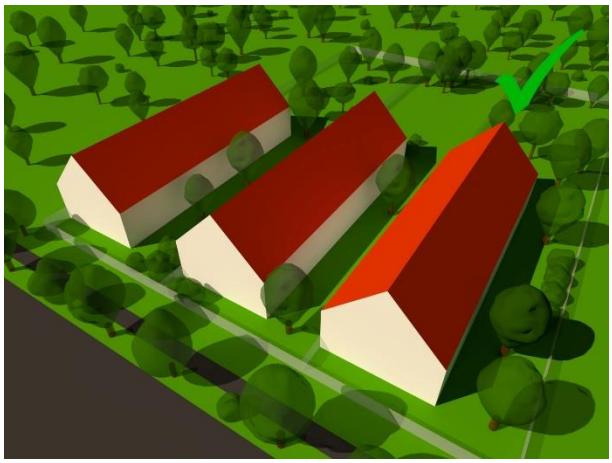

A tetőidom kialakításánál a szomszédos épületek tetőidomához alkalmazkodó megoldás javasolt. Hagyományos elrendezésű, oldalhatáron álló beépítési módú telkeknél ez döntően magas tetős kialakítást takar.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

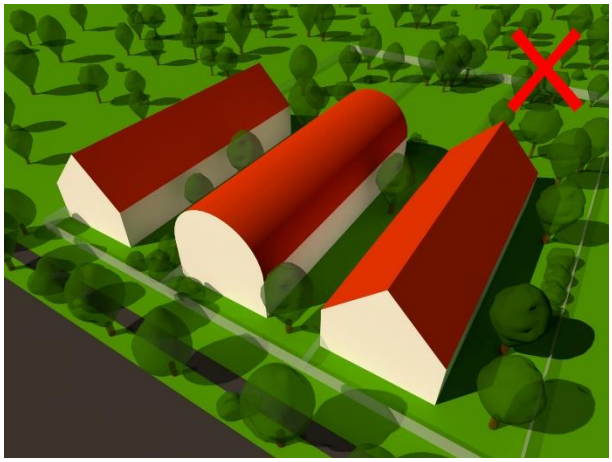

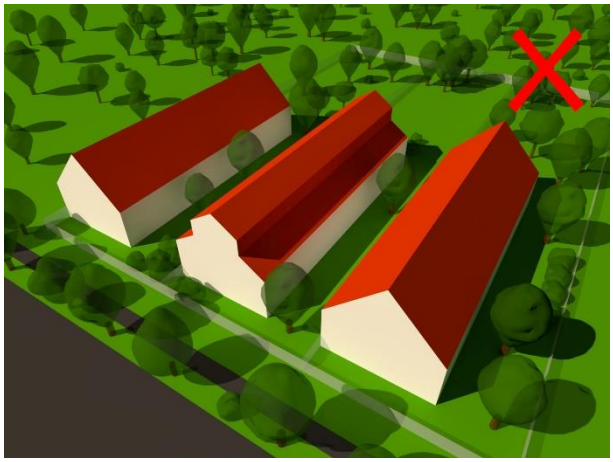

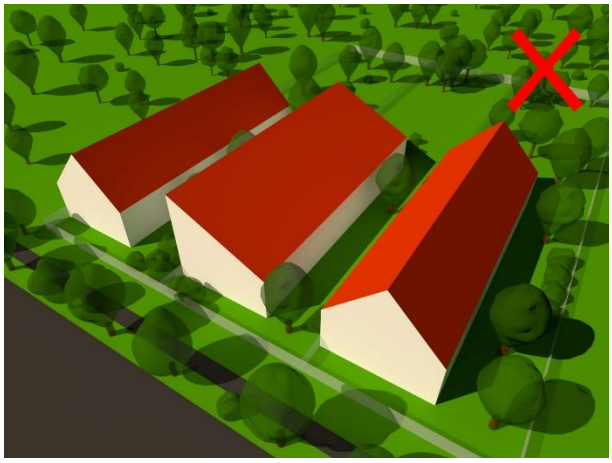

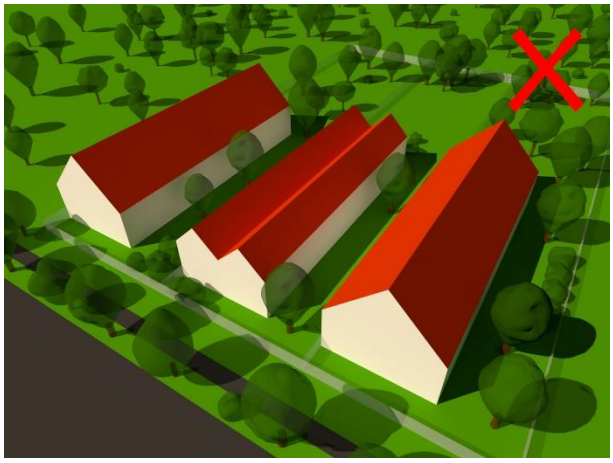

Az öncélú formai kialakítás elkerülése javasolt. A szomszédságra és az utcaképre figyelmet fordító, az épület nagyságrendjével összhangot mutató megoldások alkalmazása kívánatos. A rossz példák érzékeltetik, hogy a beépítési paraméterek önmagukban nem elégségesek a kedvező megjelenés elérésére.

TETŐHÉJALÁSRA SZÓLÓ JAVASLAT

Tetőhéjalás kialakításánál az alábbi megoldás JAVASOLT:

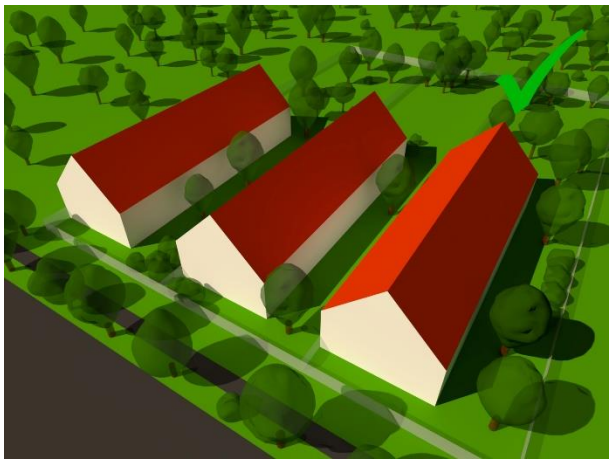

A tetőhéjalás anyagában és színében egyaránt alkalmazkodjon a szomszédos ingatlanok kialakításához. Minőségi anyag, visszafogott színek jellemezzék a tetőt.

Az alábbi megoldások NEM JAVASOLTAK:

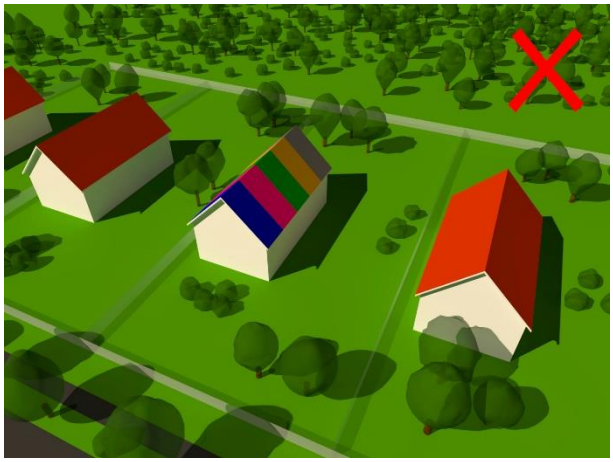

A tetőhéjalásnál kerülni kell a zavaró mintákat, valamint a tobzódó színhasználatot. Kerülni kell továbbá az eltérő színű tetőelemekkel szavakat, ábrákat formáló megoldásokat.

KERÍTÉS KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

Kerítéseknél az alábbi kialakítási mód JAVASOLT:

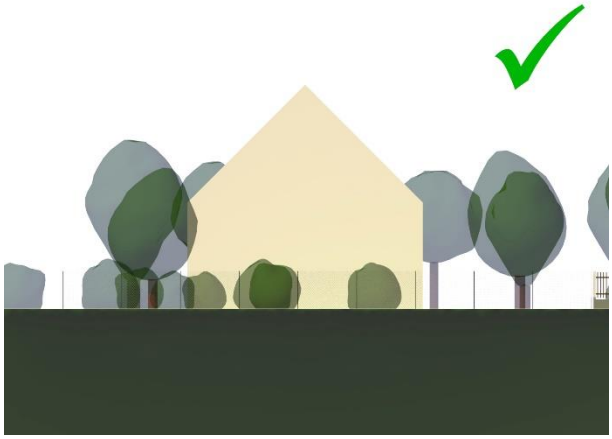

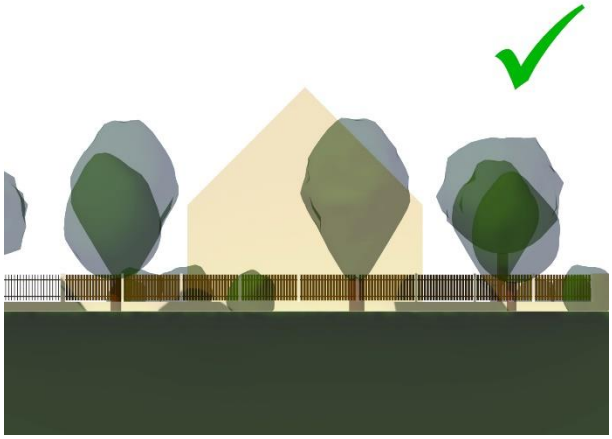

A kerítések áttört megvalósítására mutatunk néhány mintapéldát. A teljes átlátást biztosító és a részben zárt kialakítás növényzettel való kombinálásából születhetnek meg a legkedvezőbb megoldások.

Az alábbi elhelyezési módok NEM JAVASOLTAK:

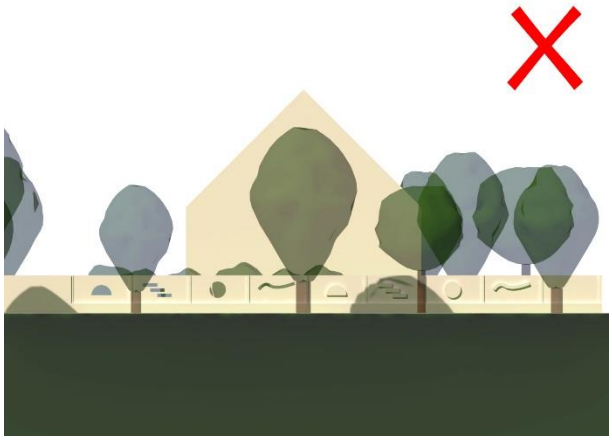

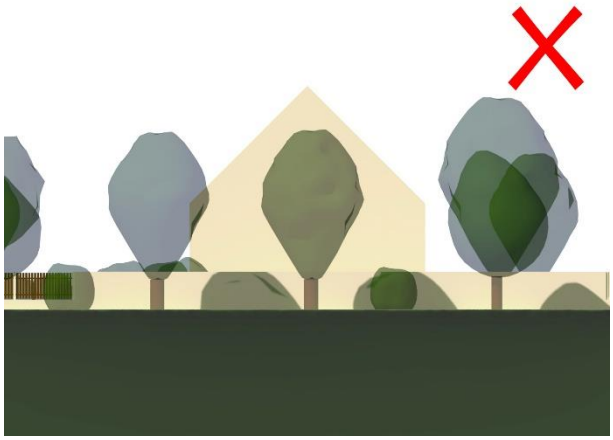

A kerítések áttört kialakítása nem jelenthet egyet a formákkal kivágott kerítéselem megvalósításával. A tömör kerítés jó néhány esetben nem kerülhető el. Ilyennek tekinthető a környezeti terheléstől való védelem, az örökségi szempontok érvényesítése, valamint az építészeti koncepciót szolgáló kialakítások esete.

NYÍLÁSZÁRÓK ELRENDEZÉSÉRE SZÓLÓ JAVASLAT

Az épület utcai nyílászáróinak elhelyezésére az alábbi mód JAVASOLT:

Az utcai ablakok ritmusa a szomszédos épületekkel mutasson összhangot. A nyílászárók darabszáma és elrendezése törekedjen a harmóniára.

Az alábbi elhelyezési módok NEM JAVASOLTAK:

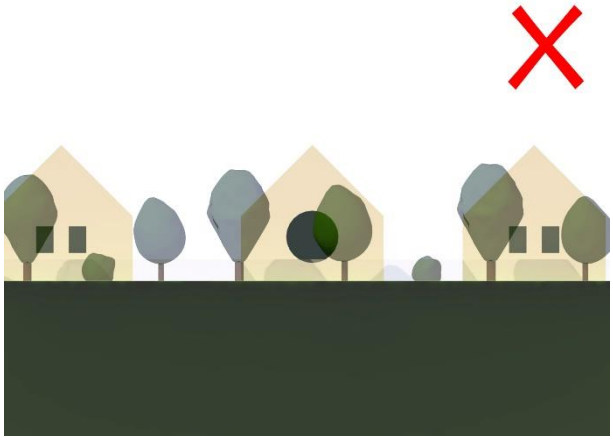

Az utcai ablakok formai kialakításánál törekedni kell az öncélú formák alkalmazásának mellőzésére, méretében, mennyiségében a hagyományos ablakok visszatükrözésére, de mindenek előtt a homlokzat kedvező arányrendszerének megteremtésére.

B) KÖZTERÜLETEK TELEPÜLÉSKÉPI ÚTMUTATÓJA

A településen közlekedő alapvető intuícióit a közterületek minősége és a közterületeket keretező épülethomlokzatok, valamint utcáról feltáruló magánkertek látványa határozza meg. A közterületek igényes kialakítása a leghangsúlyosabb, hiszen itt és ezeken át közlekedve érhetjük el célpontunkat, haladhatunk át a településen. Közterületnek tekintjük a közlekedési célra szolgáló területeket: így a közutakat, utcákat, tereket, kerékpárutakat, gyalogutakat, sétálóutcákat, valamint a zöldterületeket: így a közparkokat, közkerteket.

A közterületek lehetnek karakteres elemek, melyek a település ikonikus pontjaivá válhatnak, amit minden áthaladó csodál és megjegyez (mint a lenti példa is mutatja), de szolgálhatnak stílus nélküli, jellegtelen, netán nyomasztó közlekedő felületként is, melyet az áthaladó elfelejt, vagy igyekszik elfelejteni. Rajtunk áll, hogy melyik minőségében szeretnénk ezeket látni.

A következő fejezetekben a közterületekkel szembeni elvárásainkat fogalmazzuk meg.

NEGYVENNYOLCAS EMLÉKMŰ

UTCÁK KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

Az utcák kialakításánál azok meghatározó tulajdonságaira, elemeire tudunk javaslatokat megfogalmazni, melyek számbavétele az alábbiakban szerepel:

- Szélesség,
- Nyomvonal,
- Lejtésviszony,
- Szerepkör,
- Szomszédság funkciója,
- Térfal, kerítés, előkert,
- Burkolat,
- Zöldfelület,
- Közműelem,
- Köztárgy.

SZÉLESSÉG

DÍSZKÚT AZ UTCA TENGELYÉBEN

Az utcák szélességi viszonyainál figyelembe kell venni, hogy ezek a történeti települési térség elemei-e. Ha igen, akkor gondos mérlegelést követően dönthető el, hogy megváltoztatásuk jár-e annyi előnnyel, amely kárpótol minket a hagyományos utcakeresztmetszet eltűnéséért.

Elsősorban közlekedési indokok jelentkezhetnek egy utca szélesítésére. Fontos ennek mindenre kiterjedő részletes elemzése, a megvalósulás valós szükségének eldöntése, hiszen a forgalom központba való beeresztése ma már nem cél, sőt éppen a régi utcák varázsának megőrzése jelentkezik igényként. Mérlegelni kell mindezek mellett az egyes közlekedési módok viszonyait is, hiszen hazánkban is egyre inkább teret nyer a kerékpáros közlekedés, emellett a lakosság egészségének megőrzését szolgáló gyalogos közlekedés népszerűsítése is, melyek egy utca szélességének meghatározásakor figyelembe veendő szempontok. Csakúgy, mint az árnyat adó fák jelenléte az utcakeresztmetszetben, mely kérdést a későbbiekben is tárgyaljuk.

Új utcák megnyitásakor lehetőség van nemcsak a régi településkarakter továbbvitelére, ahhoz szervesen illeszkedő jellegű településrész kiépítésére, de akár ettől eltérően új, más karakterű településrész megteremtésére is, melyben a közterületek keresztmetszeti elrendezése, szélessége új lehetőségeket rejt magában. Új közterület kialakításakor javasolt a változó közlekedési szokásokhoz való alkalmazkodás: ma már nem feltétlenül a gépjármű közlekedés az elsődleges, éppen emiatt nem feltétlenül a gépjárművekhez kell szabni az utcákat, sokkal inkább a kerékpáros, illetve gyalogos közlekedés igényeihez. A klímaváltozáshoz való alkalmazkodás jegyében szükséges az utcákban az árnyékot adó fák jelenléte, melyek keresztmetszeti vonatkozása szintén figyelembe veendő tervezési feladat.

NYOMVONAL

HOSSZÚ ANTAL UTCA

Nyomvonalbeli kialakítás terén szükséges megkülönböztetni a már kialakult, történeti településrészeket, melyek utcanyomvonala önmagában is település-karaktert meghatározó sajátosság lehet. Az újonnan kialakítandó utcák nyomvonalának meghatározásában elsődleges szerepe kell, hogy legyen a meglévő hálózat mellett a lejtésviszonyoknak is. Gyakori kísértés, és helykihasználás szempontjából ideálisnak tűnő megoldás sík terepen a sakktáblaszerű hálózat kialakítása, egymáshoz derékszögben csatlakozó utcákkal. A hosszú egyenes utcák azonban unalmas utcaképet eredményeznek, ezért sík terepen is ajánlatos megtörni a kialakítandó utcák nyomvonalát, mely egyben változatosságot is hoz a településképbe.

SZEREPKÖR

NEGYVENNYOLCASOK TERÉNEK KEDVEZŐ BURKOLT ÉS ZÖLDFELÜLETI MEGOSZLÁSA

A közterület szerepköre a betöltött funkció függvénye. Más kialakítást igényel például a kerékpárút, és más kialakítást várunk el egy autópályától, sétálóutcától, vagy egy vegyes használatú utcától. Mindegyik esetben a korrekt, jó minőségű burkolat és alépítmény elvárása jelentkezik, a kapcsolódó burkolati elemek, a funkció által megkövetelt infrastruktúra-elemek (sétálóutcákban utcabútorok, köztárgyak) és az utat, utcát kísérő zöldfelület összehangolt, igényes kialakítási igényével együttesen. A burkolatok, alépítmények kérdésén túl nem lehet túlhangsúlyozni az utcák zöldfelületét, mely szintén kardinális kérdés korunk változó klímáját tekintve. Az alacsony gépjármű forgalmú utcákban, ahol a gyalogosok, kerékpárosok forgalma nagyobb, mindenképp jelentős hangsúlyt kell kapnia a fáknak, hiszen a gyalogos, kerékpáros forgalom védtelenebb az időjárás viszontagságaitól.

Az utcák legfontosabb használói (az utca, vagy út szerepkörétől függetlenül) az emberek, ezért a kialakításban, a szerepkör meghatározásában olyan egyensúlyt kell találni, mely minden használó fél számára megfelelő kompromisszum, és az egyes használati módok (másképp fogalmazva az utca szerepkörének szegmensei) ne kerüljenek konfliktusba egymással. Nem előnyös tehát, ha a különböző használati módok indokolatlan túlsúlyba kerülnek valamelyik másik használati mód rovására. Visszafordítva: ahol nincs elegendő tér mindegyik közlekedési mód számára, ott szükséges elgondolkodni a közterület jövőjén, figyelembe véve a változó trendeket. Ebből fakadóan, ahol szükséges, a gépjárműforgalom korlátozása közterület alakítási kérdéseket is vonhat maga után, legfontosabb követelmény azonban minden esetben egyértelmű, a sérülékenyebb használót (autósokkal szemben a kerékpárosokat, gyalogosokat, kerékpárosokkal szemben a gyalogosokat) előnyben részesítő megoldás.

SZOMSZÉDSÁG FUNKCIÓJA

KÖZINTÉZMÉNYEK, KERESKEDELMI LÉTESÍTMÉNYEK SZOMSZÉDSÁGA

A közlekedési felületek összeköttetést biztosítanak a településen belüli és településközi forgalom számára. A szomszédság funkciója oly módon játszik szerepet mindezekben, hogy meghatározza, mely célközönség és milyen szállítási eszközök igénybevételével veheti birtokába a szomszédos területeket. A funkcionális kialakítás mind anyaghasználat, mind szélesség, mind anyagminőség szempontjából tehát elvárás.

TÉRFAL, KERÍTÉS, ELŐKERT

A közterület megjelenése függ az ezt kísérő térfal látványától. Emiatt az épületek utcai homlokzatkialakítása, anyaghasználata és színezése e jelentőségre tekintettel kell, hogy megtörténjen. Előnyösnek tekinthetőek a hagyományokat tükröző homlokzati arányok és kialakítások, a világos, pasztell árnyalatú épületszínek, a

világosabb kő-, illetve téglaburkolatok. Térfalak nemcsak homlokzatokkal, hanem kerítéssel, növényzettel, zöldfelületekkel is képezhetünk, melyek hatékonyan alkalmazhatók nem kívánt látványok eltakarására, figyelem felhívására, illetve elterelésére is.

JELLEGZETES, EGYEDI TÉRFAL KALOCSA TÖRTÉNETÉVEL

BURKOLAT

Az utcák burkolatánál a funkcióra helyeződik a hangsúly, mindemellett az esztétikum szerepét is hangsúlyosan kell kezelni. A jó utcaburkolat kifejezi, hogy mely járművek számára került kialakításra, kellő szélességet biztosít a használói számára, valamint színét és minőségét hosszútávon megőrző anyagból készül.

Kisebb terhelésű utcáknál általános elvként mondható ki, hogy tartóssági, fenntarthatósági, esztétikai szempontok miatt előnyösebb beton térkő burkolat alkalmazása, mint az aszfalt burkolatoké. Noha kivitelezésük drágább, mivel könnyebben felszedhető és újra lerakható, hosszabb távon mégis olcsóbb az aszfaltnál, az időközben szükségessé váló közmű-munkák, üzemzavarok esetén könnyebben kezelhető, javítható, esztétikai minőségét hosszabb távon megőrzi.

DÍSZBURKOLAT KETTŐS SZÍNHASZNÁLATA

ZÖLDFELÜLET

A zöldfelületek hátteret biztosíthatnak az épületek számára, keretezhetik a közlekedőfelületeket. Minőségi kialakítás esetén önálló tényezővé növik ki magukat. Ebbéli szerepük erősítését szakemberek általi megtervezésük, karbantartásuk, folyamatos víz- és tápanyag utánpótlásuk megszervezése biztosítja.

A fentiekben is tárgyalt szempontok értelmében a növényzet szerepe esztétikai, ökológiai és éghajlati szempontból is nélkülözhetetlen a települések életében, így az utcákban is. A gyalogosok, kerékpárosok védelme mellett a jól fenntartott zöldfelületek alkalmasak az előnytelen látványok takarására, hangsúlyok megváltoztatására, aránytalanságok kiküszöbölésére, emellett a települési klímára is jótékony hatást gyakorolnak.

A közterületek zöldfelületi kialakítása sohasem lehet koncepció nélküli, különben a szemlélőben bizonytalanságot kelt, ezért ugyanúgy, ahogy az épületek esetében egy-egy motívum, tömegforma meghatározó tényező lehet, szükséges a következetesség a növényzet kialakításában is. Ilyen motívumok lehetnek az alkalmazott fajok, fajták, sorrend, habitus, virágzó felületek, az utcabútorok, köztárgyak és a növényzet kapcsolata, és még számos további szempont.

ÚT MENTI FASOROK NÖVÉNYZETE

MESZESI ÚT KÉTOLDALI LÁTVÁNYOS FASORA

A növények nagy szerepet játszanak egy település megjelenésében. Az esztétikai hatásukon kívül párologtatnak, árnyékolnak, megfogják a szelet és a port, ezért a fával és cserjékkel gazdagon beültetett utcákat tekintjük rendezettnek. Fontos, hogy az út mentén (amennyiben ezt a terepi adottságok lehetővé teszik) egységes fasor, vagy kettős fasor álljon, melynek életkora, ültetési távolsága, habitusa és lombszíne azonos. Kellemesebbé teszi az utcaképet, ha a fák egészségesek, jól karban tartottak, betegségeknek és kártevőknek ellenállóak. Mindezek figyelembe vételével az alaktartó, hosszú élettartamú, rendszeres alakítást nem igénylő fajokat kell előnyben részesíteni. A nyitottabb térérzet érdekében a konkáv keresztmetszetre kell törekedni, ami a fák előtti cserjeültetéssel érhető el. A cserjeválasztéknak kevés fajból kell állnia, melyek folyamatos visszatérő elemként növelik az utcakép egységét. Minden más tekintetben a fákkal azonos követelmények vonatkoznak rájuk.

UTCAKERTEK NÖVÉNYZETE

A házak előtti utcakertek állapota jól tükrözi a lakók önmagukról és településükről alkotott képét, és ezáltal hangulatuk meghatározó a településre érkezők számára is. Zöldfelületi kialakításukban fontos, hogy harmonikus, egységes képet mutassanak, tükrözzék a helyi adottságokat, ugyanakkor ne váljanak túl hivalkodóvá, őrizzék meg a zöld háttér szerepüket, amellyel a kiemelt közterületeket támogatják.

UTCAKERT A KERTVÁROSBAN

GYEPTERÜLETEK NÖVÉNYZETE

Fontos megemlíteni a fennmaradó gyepes területeket. Egy utcát akkor tekintünk rendezettnek, ha a gyepfelületei összefüggőek, gyomtól mentesek és rendszeresen kaszáltak. Előbbi csak akkor érhető el, ha az autóval történő ráhajtás akadályozott (pl. kiemelt szegéllyel). Amennyiben a nyílt vízelvezetés miatt ez nem valósítható meg, így süllyesztett szegéllyel, szórt burkolatsávval, illetve figyelemfelkeltő cserjesorral érdemes védeni a gyepet. Rendkívül személyessé tudja tenni az utcaképet, ha az utcakertekben a lakosok által létrehozott egynyári-, illetve évelőkiültetéseket találni, így ezek létesítése, valamint egyedi utcabútorzat (virágládák, padok, hulladékgyűjtők stb.) használata egyaránt javasolt.

LÁTVÁNYOS VIRÁGKIÜLTETÉSEK

KÖZMŰSÁVOK, ÁRKOK NÖVÉNYZETE

A település utcai arculatának meghatározó elemei a nyitott csapadékvíz-elvezető árkok és a légvezetékek sűrű hálózata. Sajnos több helyen tapasztalható, hogy az árok növényzettel sűrűn benőtt, ami felgyorsíthatja a hordalék felhalmozódását, így idő előtti feltöltődést okoz, gyakoribb tisztítást igényel. Jelenléte leszűkíti a fasorok kialakítására rendelkezésre álló helyet, amit tovább akadályoznak a légvezetékek. Tájépítészeti szemszögből akkor tekinthetjük megfelelőnek az utca képét, ha az árokszegély illeszkedik a környező terepviszonyokhoz, ha figyelemfelkeltő cserjesorral kellően ellátott, illetve ha a légvezeték-hálózat minél inkább egyesített, esetleg föld alatti kábelezéssel fut.

A földkábelezés, illetve az árok szélének magasítása belátható időn belül nem képzelhető el, így a tervezés során a körülményekhez alkalmazkodó eszközöket szükséges bevetni. Az árok körül így megfelelő tereprendezés szükséges, fasor telepítésénél pedig a szűk zöldsáv és a légvezetékek miatt megfelelő korona és gyökérrendszerű fafajokat kell kiválasztani.

KÖZINTÉZMÉNYEK NÖVÉNYZETE

A település szerkezeti utcahálózata nemcsak a mindennapos átmenő forgalmat bonyolítja, hanem a főbb közintézményeknek is helyet ad. E központi szerepkör miatt nagy hatással van a település arculatára. Kialakításakor fokozottan törekedni kell a minél reprezentatívabb megjelenésre. Ennek elérésére intenzívebb díszt adó növénykiültetéssel történhet. Fontos elvárás, hogy a jelentős közintézmények jól láthatóak legyenek, illetve megfelelően ki legyenek emelve, ami különleges szoliter fákkal, eltérő díszburkolattal érhető el legkönnyebben.

KÖZMŰ

IVÓKUTAK ÉS EGYEDI VILÁGÓTEST

A közművekről a vezetékek, műtárgyak településképet romboló hatása jut általában eszünkbe, ezek között is elsősorban a légvezetékek és a tájkép, utcakép, illetve a növényzet konfliktusos kapcsolata. A látképben megjelenő vezetékek látványa erősen csökkenti annak élvezeti értékét: a településekben a természet nyomait kereső ember szívét melengeti, mikor a látványt nem zavarják tartóoszlopok és kábelek. Különösen komoly konfliktust jelentenek a vezetékek védőtávolságán belül, netalán a vezetékek alatt megjelenő fák, fasorok, melyek jövője a vezetékek kényszerű védelme miatt megpecsételt: a gyakran szakszerűtlen metszés hatására a fák hamar megbetegszenek és elpusztulnak. A fentiek miatt javasolt minden lehetséges helyzetben a légvezetékek föld alá helyezése is. Noha kivitelezésük és fenntartásuk így drágább, arculati szempontból mindenképpen előnyösebb. Emellett az utca képére védőtávolságuk okán hatással vannak a föld alatt húzódó vezetékek is, ezért a közművek kialakításánál törekedni kell arra, hogy a növényzet számára minél több hely jusson.

Üdítő színfolt, amikor a településképbe kombinálva egy-egy míves részleten megjelenő, közművekhez köthető jelzés, szépen kidolgozott műtárgy kap helyet a közterületen. Ilyen lehet egy-egy ivókút, vagy közkút, vagy a település arculatába illeszkedő megjelenésű világítótest.

KÖZTÁRGY

Köztárgyak nélkül a közterület üres, korlátozott funkciók betöltésére alkalmas. A köztárgyak kialakításánál a tartósságra, minőségmegőrzésre, színhasználatra, funkcionalitásra, és nem utolsósorban az esztétikai minőségre kell a hangsúlyt helyezni. Az egyes utcabútoroknak, köztárgyaknak összhangban kell lenniük a település teljes arculatával. Nem szabad arculatot meghatározó, túl karakteres tényezőkké válniuk, de a jól kiválasztott utcabútorok, köztárgyak (padok, világító-berendezések, hulladékgyűjtők, növényládák, buszmegállók, szobrok) kiegészítik, erősítik a település karakterét, illeszkednek abba.

ELHELYEZÉSRE VÁRÓ SZOBOR

TEREK KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

A különböző teresedések fontos elemek a települések életében. A lakosság találkozási színtereiként meghatározó szerepet játszanak a közösségi élet kialakításában, emellett jelentős a rekreációs funkciójuk is. Ahogy nevük is mutatja, a terek fellazítják a kötött településszövetet, nyitottabbá, szellősebbé teszik azt. Nemcsak a lakosság találkozási pontjai ezek, de sok esetben a közintézmények sűrűsödési helyei, éppen ezért fontos közlekedési csomópontok is (kialakulásuk alapvető oka is a közlekedési útvonalak találkozása), egyben a települések reprezentációs helyszínei is. Fontos ezért, hogy a közterek kialakítása megfeleljen azoknak a követelményeknek, melyeket a valós, illetve potenciális használók támasztanak, egyben kommunikáljon a településről, mintegy kivonatot adva róla.

Alapvető tér-képzési alapelv, hogy a különböző funkciójú térrészek egymástól el legyenek határolva. Nem szerencsés, ha például a gyalogos forgalom a kerékpárosokkal keveredik, vagy a futók a játszótéren haladnak át. Amellett, hogy fontos a különböző funkciók jól megfontolt elhelyezése, nem előnyös, ha a köztéren a gépjármű közlekedés túlzottan dominál, ez élhetetlenné teheti a teret, egyben utat nyithat annak leromlása előtt. Fontos szempont, hogy jól átlátható, napos, félárnyékos, árnyékos helyek egyaránt legyenek a tereken. Mivel a közterek az időtöltés helyszínei is, utcabútorzat elhelyezése is elengedhetetlen.

Köztereken előnyös a növényzet alkalmazása térhatároló elemként. A terület szélességéhez mérten kell a növényanyagot megválasztani, hogy a térmélység és a “határoló fal” magassága ne keltse bezártság érzését. Ezt a különböző habitusú és méretű fákkal, cserjék, évelőágyak és egynyáriak kiültetésével lehet elérni. Évszaktól függően is változik egy lehatárolt terület nagyságának érzékelése. Az örökzöldek állandó térfalat képeznek egész évben, míg a lombhullató növények télen átlátást engednek, megnyitva a teret.

HANGULATOS TERESEDÉS

KÖZPARKOK, KÖZKERTEK KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

Közparkok és közkertek kialakítása, tervezése során a legfontosabb szempontok: a szükséges funkciók arányos és megfelelő elhelyezése, az akadálymentes megközelítési lehetőség, a sokféle igényt kielégítő, funkciógazdag kialakítás, és a magas szintű esztétikum, továbbá a gyomosító, inváziós növényfajok kerülése. Mivel a feladat komplex, igen sokrétű és számos szereplő együttműködését követeli meg, javasolt a közparkok, közkertek megtervezését és kivitelezését szakemberekre bízni.

A kialakítás, tervezés során a fontosabb, mérlegelést igénylő szempontok:

- A használók köre:

  A közparkokat, közkerteket általában mindegyik korosztály használja, a használat módja és az igények azonban jelentős mértékben változnak korosztályok szerint, mely a funkciók térbeli elhelyezkedésére is hatással van. Míg a gyermekek számára elsősorban a szabadtéri játékok jelentik a szinte kizárólagos igényt, az idősebb korosztályok felől a mozgás változatosabb formái jelenhetnek meg igényként (fitnesz-eszközök, erdei tornapályák, általános és speciális jellegű sportpályák), de értékelik a közösségi tereket, díszkerteket is. Mivel a felhasználók ismerik legjobban saját igényeiket, a közösségi tervezés fontossága ebben a kérdésben vitathatatlan.

- A közpark, közkert vonzáskörzete:

  Egy közterület vonzáskörzetének nagysága több tényezőtől függ, ezek közt azonban mindenképpen lényeges a terület nagysága és a funkciók egyedisége. A közpark közlekedési és infrastruktúra-hálózatát úgy kell méretezni, hogy arányos legyen a várható terheléssel. A túl- és az alulméretezett infrastruktúra egyaránt növelik a költségeket, emellett aránytalanságot, vagy fenntartási hiányosságokat eredményezhet.

- Víz alkalmazása:

  A víz megjelenése általában mágnesként vonzza a használókat, különösen akkor, ha az a használattól nem elzártan jelenik meg szökőkutas medenceként, vagy kerti tóként. Amellett, hogy a vízfelületek, szökőkutak, vízjátékok díszei a területnek, a helyi klímára is jótékonyan hatnak, a használóknak hozzáférhető módon alkalmazva pedig jelentős szórakozási, kikapcsolódási lehetőséget nyújtanak.

- Az alkalmazni kívánt köztárgyak, utcabútorok funkciói, megjelenése, elhelyezése:

  A köztárgyak megjelenése, esztétikai és anyagi minőségének kiválasztása körültekintést igényel a tervezéskor: egy rosszul megválasztott bútorzat egy modern kialakítású közterületet modorossá, egy historizáló, tájképi kertet idéző kialakítású kertet idegenné, szétesővé tehet. Az egyes bútorok elhelyezési módja szintén körültekintést igényel, attól is függően, mi az elérendő cél: kevesebb hulladékgyűjtő kihelyezése egy tájékoztató tábla kíséretében növelheti a használók környezettudatosságát, csökkentheti a keletkező hulladék mennyiségét, egy jól elhelyezett pad lehetőséget nyújthat nyugodt beszélgetésre, míg ha rossz helyre kerül, senki sem használja.

- Alkalmazni kívánt növények:

  A tervezett közpark fő alkotóelemei, „építőkövei” a növények, melyek a használók számára árnyat, esztétikai élményt, kikapcsolódási lehetőséget nyújtanak. Mindezek mellett ökológiai szerepük sem elhanyagolható, hiszen más élőlények számára élőhelyet nyújtanak, más növényfajokkal társulásokat alkotnak, így nem megengedhető olyan fajok alkalmazása, melyek kivadulva gyomosítanak, invzáziósan terjednek, a meglévő természetközeli élőhelyeket károsítani képesek.

Mindezek tükrében megjegyzendő, hogy egyetlen közkert, közpark sem kezelhető önmagában, hiszen egy nagyobb zöldfelületi rendszenek a részei. A közparkok, közkertek kialakítása, tervezése, fenntartása egy települési szintű zöldfelületi rendszer-fejlesztési/fenntartási terv szerint kell, hogy történjen, mely lehetővé teszi, hogy azonos szemléletben, azonos minőségben működhessenek a település közterületei, legyen szó akár játszóterekről, utcákról, fasorokról, vagy közparkokról.

VAJAST ÖVEZŐ ZÖLDFELÜLETEK

TELEPÜLÉSSZEGÉLYEK KIALAKÍTÁSÁRA SZÓLÓ JAVASLAT

Településszegélynek a belterület és a külterület határát nevezzük, mely határozott védelmet nyújt mind a lakóterületeknek, mind a külterületnek az ellentétes oldalról érkező hatásoktól, egyben tájba illeszti, „keretbe helyezi" a települést.

A szántóföldek és a lakóterületek közötti sávot fa- vagy cserjesor, esetleg erdősáv telepítése adhatja. Az így kialakított zöldsáv esztétikusan választja el a különböző területhasználatokat és védi a településen lakókat a portól, hófúvástól, széltől, illetve a klímavédelem mellett kézenfekvő funkciója a rekreáció. További előnye az ökológiai szerepe: növeli a biológiai sokszínűséget azáltal, hogy növény- és állatfajoknak biztosít élőhelyet.

A településkapuk a bevezető utak mellett, a település szegélyén elhelyezkedő figyelemfelkeltő objektumok, a település kezdetét jelzik. A zöldkapu egy felkiáltójel, ami az érkezőket színes, a településre jellemző motívumokkal fogadja, és felkelti a figyelmet. Itt kaphatnak helyet a dekoratív kiültetések, virágágyak, virágládák, információs táblák és a helyi látványosságokról tájékoztató táblák is. Két okból is fontos elemei a bevezető utak menti zöldkapuk a település arculatának: egyrészt esztétikus keretbe foglalják a köztük futó főutcát, megkülönböztetik a szomszédos településektől és felkeltik az emberek figyelmét. Másrészről a zöldkapukban már sok mindent el lehet mondani a településről. Egy jól megszerkesztett táblával egyszerre lehet üdvözölni a látogatókat és felhívni a figyelmet az értékekre és a szolgáltatásokra, egyben a kapu által megmutatni a város rendezettségét is.

A zöldkapukat a bevezető út két oldalán szimmetrikusan elhelyezett díszítés alkotja. A kapu lehet az út két oldalára telepített 50-100 méter hosszú kettős fasor, két szimmetrikusan telepített fa vagy facsoport. A fafajok megválasztásakor törekedni kell a termőhelyi feltételeknek megfelelő fajtára. A fákat kiegészítő mutatós egynyári kiültetés is kerülhet a zöldkapuba. A kiültetéseknél át kell gondolni, hogy lesz-e lehetőség a fenntartásra, ezért fontos hogy jól megközelíthető helyen legyenek. Az adott kiültetésnél is az a megoldás az esztétikusabb, ha szimmetrikusan készül, vagyis az út mindkét oldalán megtalálható. A zöldkapu elemei között lehetnek építészeti, vagy művészi megoldások is, például egy köztéri szobor vagy térplasztika.

KALOCSA TÁVOLBA VESZŐ SZILUETTJE

6. JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA

Leszögezhetjük, hogy az alábbiakban szereplő példák kiragadottak, nem törekedtünk a teljes körű bemutatásra. Célunk annak felvillantása volt, hogy többféle megoldás is tekinthető jó példának. Nem kell tehát egyen-településtől félni, mindenki számára nyitva áll a sajátos jellegű épület, illetve telekállapot megteremtése.

A jó példák orientálnak, vezetnek, de nem irányítanak. A markáns településvonások megállapításán túl számolunk azzal, hogy nem egy skanzen részei vagyunk, hanem egy folyamatosan változó település mindennapjait éljük.

A példák alapját a településen fotózott képek alkotják. A „jó példa” bemutatásánál nem alkalmaztunk más településen talált elemeket, így téve teljessé a településkép megismerését, elképzeléseink bemutatását, az építkezők inspirálását.

EGYSÉGES TÉRFAL FASORRAL.

A) ÉPÜLETEK

Végigjárva a település területét megállapítható, hogy az épületállomány korszakokhoz köthető stílusjegyeket mutat föl. A jó példáknál, éppen ezért, többfajta épület is képviselteti magát.

Jó példává az alábbi tulajdonságok együttes megléte miatt válhat egy épület:

- Építészeti értéke;
- Arányhelyes tömege;
- Minőségi anyaghasználata;
- Környezetéhez való alkalmazkodása;
- Visszafogott színhasználata;
- Gazdag növényi háttere okán.

ARÁNYOSAN ELRENDEZETT BEJÁRAT

SZÉP SAROKMEGOLDÁSOK

JÓ TÖMEGARÁNYOKAT ALKALMAZÓ, SZÉPEN FELÚJÍTOTT TÁRSASHÁZ

KÖNNYŰSZERKEZETES „DOBOZSZERŰ” ÉPÍTMÉNY IGÉNYES KIALAKÍTÁSSSAL

NÖVÉNYZET ÉS ÉPÜLET EGYÜTTÉLÉSE

KORHŰ HANGULATOT IDÉZŐ FELÚJÍTÁS

B) ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK (HOMLOKZATKÉPZÉS, KAPUK, AJTÓK, ABLAKOK, ANYAG-HASZNÁLAT, SZÍNEK)

Az épületrészletek fotózása rávilágította a figyelmünket azokra az épületekre is, amelyek egészében talán nem tűnnek ki, ám részleteikben jó példaként szolgálhatnak.

Jó példává az alábbi tulajdonságok együttes megléte miatt válhat egy építészeti részlet:

- Arányhelyes kialakítása;
- Természetes anyaghasználata;
- Táji jellege;
- Míves formai elemei;
- Épületszínezéshez alkalmazkodó színhasználata okán.

NÖVÉNNYEL BEFUTTATOTT HOMLOKZAT

ÉPÍTÉSZETI ÉRTÉKET FELMUTATÓ HOMLOKZAT

HAGYOMÁNYOS, MÍVES HOMLOKZAT

RÉSZLETGAZDAG FARAGOTT KAPU

NYÍLÁS ÉS KAPU ÖSSZHANGJA

VÁROSHÁZA MEGTERVEZETT ÉS GONDOSAN KIVITELEZETT KAPUJA

BELVÁROSI IGÉNYES NYÍLÁSZÁRÓK

EGYÉNI TÉGLAHOMLOKZAT

C) KERÍTÉSEK

A kerítések szerepe a településkép formálásában óriási. Ezek adják a közterület és a magántelek határát. Ezek látványa jelenik meg legmarkánsabban az utcaképben.

Az áttört jelleg elvárását a környezeti terhelés, a történeti hagyományok, vagy az építészeti koncepció elvárása felülírhatja.

Jó példává az alábbi tulajdonságok együttes megléte miatt válhat egy kerítés:

- Arányos magassága;
- Minőségi anyaghasználata;
- Szép részletképzései;
- Épülettel való összhangja;
- Szép utcaképi jellege okán.

IGÉNYES KIALAKÍTÁSÚ KERÍTÉS

ÉPÜLET ARCULATÁHOZ ILLŐ KERÍTÉS

SZÉPEN NYÍRT SÖVÉNYKERÍTÉS

KERÍTÉS ÉS ÉPÜLET EGYSÉGE

KERÍTÉS ÉS ÉPÜLET EGYSÉGE

D) KERTEK

A kertek intim magánterületek. A jó példák az utcáról feltáruló részleteket mutatják. Az ellentmondás itt feszül e két állítás között, elbizonytalanítva bennünket, hogy láthattuk-e a település igazán szép kertjeit, megismerkedhettünk-e a felüdülést adó rejtett lugasokat, szaletliket.

Jó példává az alábbi tulajdonságok együttes megléte miatt válhat egy kert:

- Jól elrendezett elemei;
- Nyugalmat árasztó volta;
- Gondozott jellege;
- Minőségi kerti építményei;
- Néhány meghatározó fa jelenléte; valamint
- Színes – változatos növényállománya okán.

SZÁLLODA RENDEZETT BELSŐ KERTJE

ÉRSEKKERTI HANGULATOK

HUNYADI KOLLÉGIUM JELENTŐS FAÁLLOMÁNYÚ ELŐKERTJE

PAPRIKAHÁZ SZOBROKKAL DÍSZÍTETT KERTJE

E) ZÖLDFELÜLETEK

Zöldfelületeken a település közterületi, közintézményi zöldfelületeit értjük.

Jó példává az alábbi tulajdonságok együttes megléte miatt válhat egy zöldfelület:

- Jól kidolgozott funkcionalitása;
- Burkolt felületeket visszaszorító volta;
- Díszítő funkciók megléte;
- Vízfelület megléte;
- Néhány meghatározó fa jelenléte; valamint
- Színes, változatos növényállománya okán.

SZÉCHENYI LAKÓTELEP ZÖLDFELÜLETE

INTENZÍVEN FENNTARTOTT, ANYAGHASZNÁLATÁBAN, SZÍNÉBEN A RENDELTETÉSHEZ ILLŐ KÁLVÁRIA

VAJAS PARTI NÖVÉNYÁLLOMÁNY

SZAKSZERŰ PARKOSÍTÁS

ÖKOLÓGIAI ÉS VÁROSKÉPI SZEMPONTBÓL IS ELŐNYÖS VAJAST KÍSÉRŐ PARKRENDSZER

MULTIFUNKCIONALITÁSRA TÖREKVŐ KUBIKUS PARK

A MISKEI ÚTI ZÁPORTÁROZÓ NEMCSAK GONDOZOTT ZÖLDFELÜLET, DE A VÁROSI CSAPADÉKVÍZGAZDÁLKODÁS FONTOS ELEME

F) SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

FOGALOMMAGYARÁZAT

A sajátos építményfajták, olyan többnyire épületnek nem minősülő építmények, melyek közlekedési, hírközlési, közmű- és energiaellátási, vízellátási és vízgazdálkodási, bányászati tevékenységgel és a bányászati hulladék kezelésével kapcsolatosak, illetve atomenergia alkalmazására szolgálnak, valamint honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célúak, rendeltetésűek. Ezen építmények létesítésekor – az építményekre, építési tevékenységekre vonatkozó általános érvényű követelményrendszeren túl – eltérő vagy sajátos, csak arra a rendeltetésű építményre jellemző, kiegészítő követelmények megállapítására van szükség.

Ezen belül elkülönítünk nyomvonal jellegű építményeket, amely vasúti pálya, függő- és szállítószalag-pálya, út, vízilétesítmény, vízellátási vezeték, csatorna, szénhidrogén-termelés mezőbeli vezetékek, kőolaj- és a kőolajtermék-szállító vezeték, földgázszállító vezeték, szén-dioxid-szállító vezeték, és egyéb gáz- és gáztermékek vezetéke, villamosenergia-átviteli és elosztóhálózat, villamosenergia-termelői, magán- és közvetlen vezeték, távhővezeték-hálózat, illetve elektronikus hírközlési építmény lehet.

A VÁROS EGYIK JELKPÉNEK IS TEKINTHETŐ ÉRSEKKERTI VÍZTORONY

VILLAMOSENERGIA TOVÁBBÍTÁSI CÉLÚ, ILLETVE RENDELTETÉSŰ ÉPÍTMÉNYEK

A belterületen lévő közintézményi felhasználó, sportlétesítmény, valamint műemlék tulajdonos műemlék felújítás esetén kezdeményezheti az elosztótól a 132 kV-nál kisebb névleges feszültségű szabadvezetékek földkábelre történő cseréjét és a cserével kapcsolatos átalakításokat (csatlakozó, kapcsoló, átalakítóberendezés). Az elosztó ennek a kezdeményezésnek köteles eleget tenni és egy kábelcsere ütemezési tervet előállítani, majd a Hivatalhoz benyújtani.

Ezen felül az elosztó viseli az eredeti állapot helyreállításához szükséges indokolt költségeket, a kábelcsere során a szabadvezeték lebontásával, a földkábel beszerzésével, lefektetésével, valamint befedésével közvetlenül érintett területeken.

Éppen ezért előírás javasolt a belterületi 132 kV-nál kisebb szabadvezetékek földkábelre történő cseréjére, valamint az erre való figyelemfelhívás is.

MADARAKNAK PIHENŐHELYET NYÚJTÓ, KÜLTERÜLETI VILLAMOSENERGIA SZABADVEZETÉK

HONVÉDELMI ÉS KATONAI, VALAMINT NEMZETBIZTONSÁGI CÉLÚ, ILLETVE RENDELTETÉSŰ ÉPÍTMÉNYEK

A honvédelmi és katonai, valamint nemzetbiztonsági célú, illetve rendeltetésű sajátos építményfajtákra korlátozás nem állapítható meg, hiszen az OTÉK 321. § (2) bekezdése kimondja:

> „(2) A honvédelmi és katonai, valamint nemzetbiztonsági építmények valamennyi építési övezetben, illetve övezetben – a telek megengedett beépített területére és beépítési magasságára **e rendeletben, továbbá a helyi építési szabályzatban meghatározott előírásokra tekintet nélkül – elhelyezhetők**."

FOKTŐI ÚTI LAKTANYA ŐRTORNYA ÉS JÁRMŰVEI FORRÁS: ORFK

G) REKLÁMHORDOZÓK, FELIRATOK

A településkép védelméről szóló LXXIV. törvény 11/B.§ (19) bekezdése kimondja:

> „(1) A település közigazgatási területéhez tartozó – az 1. mellékletben meghatározott – **fokozott védelem alatt álló területen** lévő közterületen és magánterületen **reklámhordozó és reklám** – jogszabályban meghatározott kivétellel – **nem helyezhető el**."

A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rendelet Szabályozási előírások közterületekre és köztulajdonban álló ingatlanokra vonatkozóan című 1. melléklete kizárólag az alábbi területfelhasználásokon engedi meg reklám közzétételét, valamint reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezését:

> „1. Vegyes terület
> 1.1. **Településközpont terület**: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése **kizárólag utcabútor igénybevételével** lehetséges.
> 1.2. **Intézményi terület**: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése **kizárólag utcabútor igénybevételével** lehetséges.
> 2. Lakóterület
> 2.1. **Nagyvárosias lakóterület**: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése **kizárólag utcabútor igénybevételével** lehetséges.
> 2.2. **Kisvárosias lakóterület**: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése **kizárólag utcabútor igénybevételével** lehetséges.
> 3. Különleges terület
> 3.1. **Állatkert területe**: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése **kizárólag utcabútor igénybevételével** megengedett.
> 3.2. **Növénykert területe**: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése **kizárólag utcabútor igénybevételével** megengedett."

A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rendelet Szabályozási előírások magánterületekre vonatkozóan című 2. melléklete kizárólag az alábbi területfelhasználásokon engedi meg reklám közzétételét, valamint reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezését:

> „5.14. Közlekedéshez kapcsolódó épület elhelyezésére szolgáló terület, ha az nem a közlekedési területen belül kerül elhelyezésre: reklám közzététele és reklámhordozók, reklámhordozót tartó berendezések elhelyezése nem megengedett, **kivéve a vasútállomások és buszpályaudvarok** területét."

A fenti szigorú reklámszabályozás a településképi rendelet részéről további jelentős korlátozások előírását nem teszi szükségessé. Az előírások közé az óriásplakát kiszorítására azonban született előírás.

Ezen túl azonban az önkormányzati rendelet – jogszabályi lehetőségeivel élve – két esetben felmentést adott a fenti jelentős korlátozások alól:

Az egyik esetben a település szempontjából jelentős eseményről való tájékoztatás érdekében.

A másik esetben építési tevékenység idejére, építési reklámháló kihelyezésének engedélyezése céljából.

Ezen túl az önkormányzati információs és egyéb célú berendezések elhelyezhetőségét tette lehetővé a rendelet.

KREATÍV, UTCAKÉPBE ILLŐ CÉGÉREK, FELIRATOK

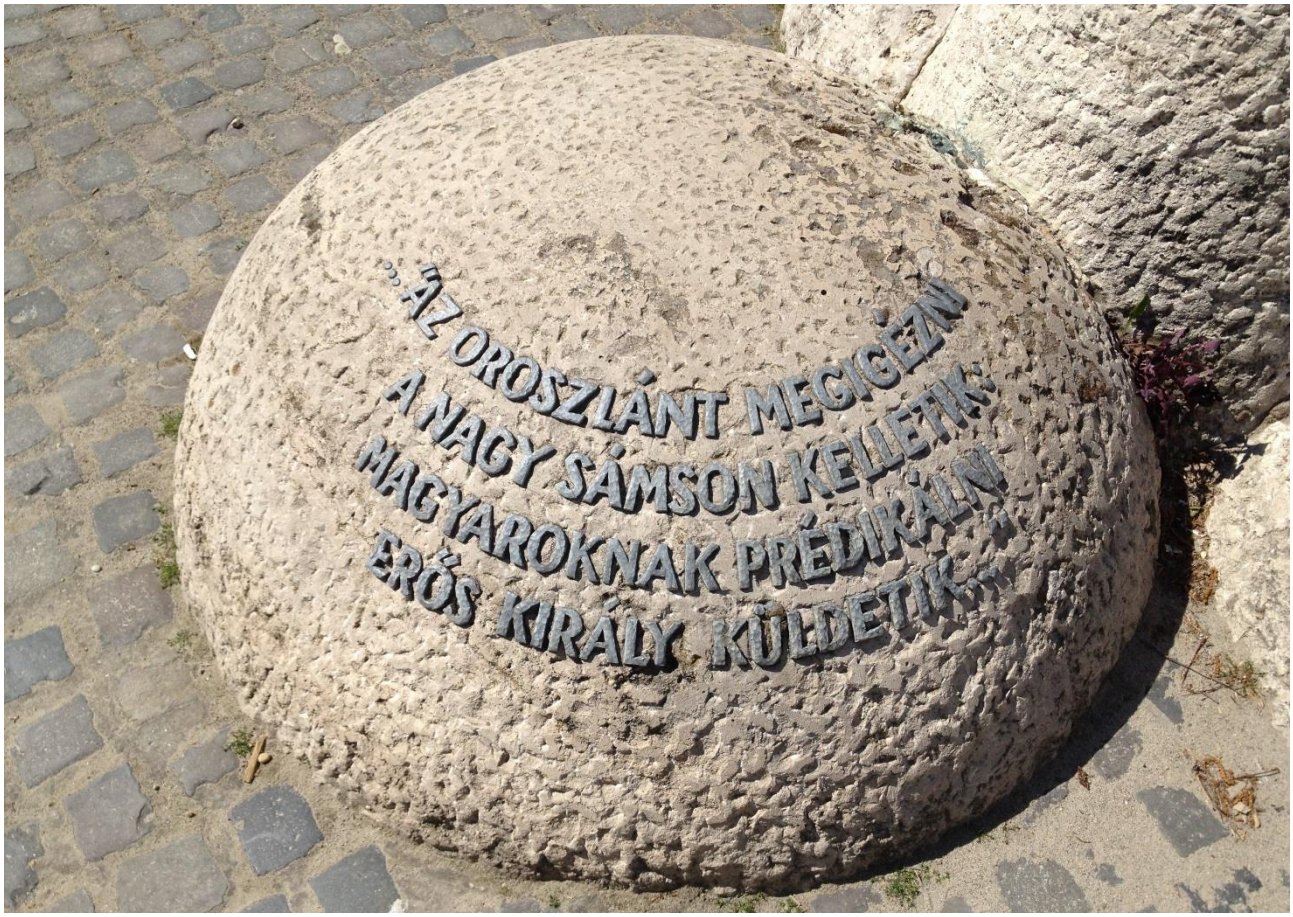

GRAFIKAI TERV ALAPJÁN KÉSZÜLT, EGYEDI ELHELYEZÉSŰ FELIRAT

H) EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Arculat szempontjából sokféle berendezés sorolható az egyéb műszaki berendezések közé, melyek közül a különböző szellőzők, klímaberendezések, napelemek a legmeghatározóbbak. Ilyen berendezések elhelyezésénél törekedjük a takarásra és az utcafrontot mellőző elhelyezésre. Napelemek, kollektorok elhelyezésénél célratörő a tető síkjával megegyező elhelyezés szimmetrikus kiosztással.

HÁTSÓ HOMLOKZATON ELHELYEZETT KLÍMA BERENDEZÉSEK

VISSZAFOGOTT LÁTVÁNYT KELTŐ BIZTONSÁGI KAMERA

TÖBB SZOLGÁLTATÓ EGYAZON TORNYOT HASZNÁLJA.

7. MELLÉKLETEK

1. MELLÉKLET: NEMZETKÖZI, ORSZÁGOS, HELYI JELENTŐSÉGŰ MŰVI ÉRTÉKEK

1.1. Melléklet

MŰEMLÉKEK, MŰEMLÉKI KÖRNYEZETEK

	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	NÉV	HRSZ.
1	576	13535	Zárda	1050
2	576	13599	leánynevelő intézet	1057/1
3	570	16930	Pince	361/1, 361/2
4	8698	19261	Kalocsa, Műemléki jelentőségű terület ex-lege műemléki környezete	1064/2, 1065, 1066, 1018, 363, 367, 368, 369/1, 369/2, 370, 376, 378, 379, 382, 383/2, 385/2, 396, 414, 415, 416, 351, 266/4, 73, 23, 24, 25, 26/1, 26/3, 30/2, 31, 32, 33, 34/5, 38, 1020, 1067, 26/2, 1068, 1070/27, 1070/28, 1139, 1140/2, 1141, 1142/2, 1146, 1147, 1150, 1151, 1152, 1155, 1156, 1157/1, 1157/2, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165/1, 1166, 1167/2, 1167/1, 1007, 1004/3, 1005, 541, 1004/1, 1003/1, 1002, 373, 374, 375, 384, 417, 418, 419/4, 420, 421, 422, 331/10, 349, 331/9, 350, 216, 215, 205, 70, 69, 67, 66, 64, 63, 62, 60/1, 60/2, 59, 57, 56, 54, 53, 52, 51, 43/2, 41, 39/1
5	584	23786	Kanonokház ex-lege műemléki környezete	1004/3, 1005, 1007, 1018, 1019/1, 1019/3, 1021, 1023, 1049/2, 1057/1, 1058, 1059, 1060/1, 364, 541
6	576	23787	Zárda, templom (Szent József) és leánynevelő intézet ex-lege műemléki környezete	1004/3, 1005, 1007, 1018, 1019/1, 1019/3, 1021, 1023, 1043/21, 1043/23, 1043/24, 1044, 1045, 1046/1, 1046/2, 1047, 1049/1, 1049/2, 1058, 1059, 1060/1, 364, 541
7	567	23789	Egyemeletes sarokház ex-lege műemléki környezete	1002, 1003/1, 1004/1, 1005, 1018, 1019/1, 1019/3, 1019/4, 1049/2, 1050, 25, 362, 363, 367, 368, 541
8	566	23791	Lakóház (Liszt Ferenc Zeneiskola) ex-lege műemléki környezete	1019/1, 1019/3, 1019/4, 19, 21, 22, 25, 266/1, 361/1, 361/2, 363, 364, 367
9	577	23792	Érseki istálló ex-lege műemléki környezete	1043/39, 1044, 1047, 1049/1, 1057/1, 1043/32
10	568	23793	Lakóház ex-lege műemléki környezete	1019/3, 19, 20, 23, 24, 25, 266/1, 31, 32, 33, 34/5, 361/2, 362
11	569	23794	Nagyszeminárium (Tomori Pál Főiskola) ex-lege műemléki környezete	1019/1, 1019/3, 1019/4, 19, 21, 22, 25, 266/1, 361/1, 361/2, 363, 364, 367
12	570	23796	Huber-ház (Paprikamúzeum) ex-lege műemléki környezete	18, 19, 21, 266/1, 359, 360, 362, 363, 369/1, 369/2, 367
13	572	23799	volt Jezsuita rendház ex-lege műemléki környezete	10, 11, 14, 266/1, 3/3, 353, 356, 357, 363, 382, 383/2, 384, 4, 7, 8, 354
14	573	23801	Gimnázium (Szent István Gimnázium) ex-lege műemléki környezete	2/1, 266/1, 3/3, 352, 354, 355, 363, 383/2, 385/2, 396, 414, 415, 416, 417, 418, 384
15	574	23803	Lakóház ex-lege műemléki környezete	11, 12, 13, 15/2, 266/1, 355, 356, 357

	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	NÉV	HRSZ.
16	578	23804	Szentháromság oszlop ex-lege műemléki környezete	1019/1, 1019/3, 22, 24, 25, 266/1, 362, 363, 364
17	579	23806	Érseki székesegyház ex-lege műemléki környezete	1018, 1019/3, 1019/4, 1020, 1021, 1023, 1049/2, 1050, 22, 24, 25, 266/1, 362, 363, 364
18	580	23807	Érseki palota ex-lege műemléki környezete	1019/1, 1019/3, 1020, 1021, 1022/1, 1024, 1043/27, 1043/32, 1047, 1048, 1049/1, 1049/2, 1050, 1057/1, 1067, 25, 1065
19	581	23809	Lakóház ex-lege műemléki környezete	1018, 1019/1, 1019/3, 1020, 1022/1, 1049/2, 1050, 25, 26/1, 26/2, 1023
20	582	23811	Lakóház ex-lege műemléki környezete	1018, 1019/1, 1019/3, 1020, 1023, 1049/2, 1050, 25, 26/1, 26/2, 1022/1
21	583	23812	Érseki jószágkormányzóság ex-lege műemléki környezete	1018, 1019/1, 1019/3, 1019/4, 1020, 1021, 22, 23, 24, 26/1, 26/3, 30/2, 31, 364
22	566	2205	Lakóház (Liszt Ferenc Zeneiskola)**	362
23	567	2204	Egyemeletes sarokház*	364
24	568	2207	Lakóház*	21, 22
25	569	2208	Nagyszeminárium (Tomori Pál Főiskola)**	362
26	570	2209	Huber-ház (Paprikamúzeum)**	361/1, 361/2
27	571	2210	Szent István úti Általános Iskola***	357
28	572	2211	volt Jezsuita rendház**	355, 354
29	573	2212	Gimnázium (Szent István Gimnázium)**	353
30	574	2213	Lakóház**	14
31	576	2202	Zárda, templom (Szent József) és leánynevelő intézet**	1050, 1057/1
32	577	2206	Érseki istálló**	1046/1, 1046/2, 1045
33	578	2214	Szentháromság oszlop**	1019/4
34	579	2215	Érseki székesegyház*	1019/1
35	580	2216	Érseki palota*	1023
36	581	2217	Lakóház**	1021
37	582	2218	Lakóház**	1021
38	583	2219	Érseki jószágkormányzóság*	25
39	584	2201	Kanonokház*	1050
40	6800	2203	Érseki magtár**	1043/22
41	8698	2220	Kalocsa, Műemléki jelentőségű terület	1067, 1065, 1026, 1043/35, 1043/48, 1043/43, 1043/47, 1043/46, 1043/45, 1043/44, 1043/42, 1043/41, 1043/40, 1043/38, 1043/37, 1043/24, 1043/49, 1043/50, 1043/51, 1043/3, 1043/4, 1043/5, 1043/7, 1043/6, 1043/8, 1043/9, 1043/10, 1043/11,

	TÖRZSSZÁM	AZONOSÍTÓ	NÉV	HRSZ.
				1043/14, 1043/15, 1029, 1025, 1064/2, 1027/3, 1027/2, 1027/7, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 13, 1019/1, 1021, 1023, 1043/22, 1045, 1046/1, 1046/2, 1050, 1057/1, 1019/4, 21, 22, 25, 353, 354, 355, 357, 361/1, 361/2, 362, 364, 266/4, 1027/4, 1027/5, 1028, 1030, 1031, 1032, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1033/1, 1042/1, 1042/2, 1042/3, 1042/4, 1042/5, 1042/6, 1042/7, 1042/8, 1042/9, 1040, 1041, 1042/10, 1042/11, 1042/12, 1033/2, 1043/17, 1043/29, 1043/18, 1043/26, 1043/25, 1043/23, 1043/21, 1043/30, 1043/31, 1044, 1043/39, 1043/32, 1043/27, 1048, 1047, 1024, 1049/1, 1060/4, 1060/3, 1060/1, 1060/5, 1064/1, 1, 266/1, 356, 358, 360, 359, 1018, 1059, 1058, 1049/2, 1022/2, 1022/1, 1020, 23, 20, 19, 18, 16/2, 16/1, 15/1, 12, 3/3, 3/4, 2/1, 73, 351, 352, 14, 363, 15/2, 24, 1019/3, 2/2, 10

* I. bírság kategóriába tartozó műemlék

** II. bírság kategóriába tartozó műemlék

**** III. bírság kategóriába tartozó műemlék

1.2. Melléklet

RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

	AZONOSÍTÓ	LELŐHELYSZÁM	NÉV*	HRSZ
1	27501	1	Tomori Pál u. 1.	32, 21, 22, 34/1, 31, 23, 34/2, 34/4, 34/3, 38, 33, 34/5
2	27502	2	István Király út 19.	360, 358, 357, 359, 266/1
3	27504	4	Hunyadi utca	369/1, 369/2, 367, 370, 361/1, 363
4	34121	5	Nagyszeminárium	361/2, 361/1, 266/1, 362
5	34122	6	István király u. 16-22.	353, 355, 354, 266/1
6	34123	7	Banyasziget	012/40, 012/41
7	34124	8	Hunyadi u. 24.	416, 413, 415, 398, 396, 414, 400, 412, 363, 385/2
8	34125	9	Kisnána-Gombolyagi híd	054/20, 048/11, 048/13, 048/12, 053, 048/14
9	34126	10	Nagynána-Gombolyagi út-Homokgyőr	1350/17, 1350/26, 0101/5, 1350/13
10	34127	11	Malomszeg	0291/11, 0291/10
11	34128	12	Negyvenszállás	0291/28
12	34129	13	Papszállás-Nemespálháza	0162/1
13	34130	14	Szentháromság tér DK-i része	364, 367, 363, 362, 1019/3
14	34131	15	Új-Drágszél puszta-Szenthát	0453/9
15	34133	16	Vörösszállás-Őstelek	098/25
16	37523	17	Kőégető	0573/1, 0573/38, 0573/34, 0573/35, 0573/33, 0573/37, 0573/36, 0573/72
17	39667	18	Szent István király út 12-14.	357, 266/1, 356, 376, 378, 379, 382, 363, 355, 358, 360
18	41669	19	Iszkra TSz	1355/2, 1355/1, 1349/1, 1348/67, 1348/66, 1348/65
19	42420	20	Ceglédi-kertek	3133, 3130, 3123, 3125, 3128, 3145/1, 3127, 3131/2, 3124
20	45068	21	Tomori Pál utca 48.	208, 225, 224, 207, 223, 226
21	45069	22	Malomszeg II.	0291/28
22	45070	23	Malomszeg III.	0291/12, 0291/13
23	45071	24	Péterháti-dűlő	0301
24	45072	25	Péterháti földek	0357/3
25	45080	28	Péterháti föld, dellő	0312/9
26	50107	31	Babis-sarok, 21. lelőhely	0101/7
27	50108	32	Babis-sarok, 22. lh.	0101/7
28	50109	33	Alsó-Berke, 23. lelőhely	0129/8, 0129/10
29	50110	34	Drágszél-puszta, tehenészet, Nyugat, 24. lelőhely	0376/4
30	50111	35	Kisnánai-dűlő, 25. lelőhely	054/25, 054/23, 054/22, 054/21, 054/24, 054/37
31	50112	36	Péter-hát, Déli rész, 26. lelőhely	0362/5
32	50113	37	Kisnánai-dűlő, 27. lelőhely	054/15, 054/14, 048/16, 048/17, 054/16, 048/15, 054/20, 054/37, 054/13, 048/18, 048/19, 053
33	50115	38	Kisnánai-dűlő, Nyugat, 28. lelőhely	048/8, 048/9
34	50116	39	Dögtéri-dűlő, 29. lelőhely	054/33, 054/4, 048/5, 054/34, 054/20, 053

	AZONOSÍTÓ	LELŐHELYSZÁM	NÉV*	HRSZ
35	50118	40	Felső-Berke, 30. lelőhely	0148/45, 0148/46, 0148/47, 0148/48
36	50120	41	Dögtéri-dűlő, Észak, 31. lelőhely	048/24, 053
37	50123	43	Dögtéri-dűlő, 33. lelőhely	054/38, 054/40, 054/10, 054/11
38	50124	44	Dögtéri-dűlő, 34. lelőhely	054/13
39	50126	45	Kalocsai-dűlő, 35. lelőhely	034, 089/3, 089/4, 088/4, 089/14, 089/5
40	50127	46	Negyvenszállás-Kelet, 36. lelőhely	0204/10
41	50128	47	Negyvenszállás-Kelet, 37. lelőhely	0203, 0204/12, 0204/11, 0204/10, 0201/7, 0201/5, 0201/6
42	50129	48	Negyvenszállás, Csemetekerti-dűlő, 38. lelőhely	0204/12, 0204/11, 0204/10
43	50130	49	Negyvenszállás, Csemetekerti-dűlő, 39. lelőhely	0204/13, 0204/12, 0204/32, 0204/33
44	50131	50	Negyvenszállás, Csemetekerti-dűlő, 40. lelőhely	0204/13, 0204/14
45	50132	51	Negyvenszállás, Csemetekerti-dűlő, 41. lelőhely	0204/19, 0204/20, 0204/21, 0204/22
46	50133	52	Negyvenszállás, Csemetekerti-dűlő, 42. lelőhely, Szigeti-dűlőtől Ny-ra	0221/18, 0221/19
47	50134	53	Negyvenszállás, Csemetekerti-dűlő, 43. lelőhely	0221/19
48	50135	54	Rókalyuka, 44. lelőhely	0204/34, 0204/35
49	50137	55	Rókalyuka, ÉNy, 45. lelőhely	0204/30, 0204/31
50	50138	56	Halom, Mácsai tanányától Ny-ra, 46. lelőhely	0245/23, 0313/1, 0245/24, 0245/22, 0249
51	50139	57	Halom DNy, Felső-Városrét, 47. lelőhely	0330/26, 0330/27
52	50140	58	Halom, Mácsai tanánytól Ny-ra, 48. lelőhely	0313/10, 0313/11, 0313/1
53	50141	59	Halom-DNy, Felső-Városrét, 49. lelőhely	0312/18, 0312/19
54	50142	60	Felső-Városrét, 50. lelőhely	0312/3
55	50143	61	Papszállástól Ny-ra, 51. lelőhely	0148/26, 0148/25, 0148/24
56	50144	62	Papszállástól Ny-ra, 52. lelőhely	0148/73, 0148/27
57	50145	63	Papszállástól Ny-ra, 53. lelőhely	0148/21, 0148/22, 0148/74, 0148/54, 0148/53, 0148/46, 0148/47, 0148/48

	AZONOSÍTÓ	LELŐHELYSZÁM	NÉV*	HRSZ
58	50146	64	Felső-Berke, 54. lelőhely	0148/47, 0148/48, 0148/46, 0148/43, 0148/45, 0148/44
59	50147	65	Felső-Berke, 55. lelőhely	0148/66
60	50148	66	Felső-Berke, 56. lelőhely	0148/66
61	50149	67	Felső-Berke, 57. lelőhely	0148/66
62	50150	68	Déllő, 58. lelőhely	0253/25
63	50151	69	Déllő, 59. lelőhely	0253/32, 0253/33
64	50152	70	Déllő, Kiskőrösi úttól É-ra, 60. lelőhely	0253/25
65	50153	71	Negyvenszállás, Kelet, 61. lelőhely	0265/25, 0265/28, 0265/29, 0265/24, 4591, 4590, 4589/2, 0265/27
66	50154	72	Felső-Berke, Nyugat, 62. lelőhely	0148/64, 0148/63, 0148/71
67	50155	73	Felső-Berke, Délkelet, 63. lelőhely	0188/5, 0188/6, 0188/4
68	50156	74	Felső-Berke, Délkelet, 64. lelőhely	0188/8, 0188/9, 0188/7
69	50157	75	Felső-Berke, Délkelet, 65. lelőhely	0188/9, 0188/10, 0188/11, 0188/15, 0188/14, 0188/13
70	50163	76	Felső-Berke, Kelet, 66. lelőhely	0148/13, 0148/14
71	50164	77	Felső-Berke, Kelet, 67. lelőhely	0148/37, 0183
72	50166	78	Felső-Berke, Kelet, 68. lelőhely	0148/19, 0148/18, 0148/17, 0148/16
73	50168	79	Negyvenszállás, Kelet, 69. lelőhely, Csemetekert ÉNy	0201/2, 0201/3, 0201/4, 0201/5, 0201/6, 0201/7, 0201/1
74	50169	80	Déllő, 70. lelőhely	0253/25
75	50170	81	Árendás-dűlő, 71. lelőhely	0527/7
76	50172	82	Árpás, 72. lelőhely	0291/14, 0291/15
77	50173	83	Árpás, 73. lelőhely	0291/13, 0291/14, 0291/15
78	50174	84	Kőégető, Kelet, 74. lelőhely	0591/4
79	50177	85	Kőégető, Kelet, 75. lelőhely	0591/4
80	50182	86	Kőégető, Kelet, 76. lelőhely	0591/4
81	50183	87	Csatorna-dűlő, 77. lelőhely	0573/1
82	50184	88	Csatorna-dűlő, 78. lelőhely	0573/1
83	50185	89	Csatorna-dűlő, 79. lelőhely	0573/1
84	50186	90	Csatorna-dűlő, 80. lelőhely	0573/1
85	50187	91	Csatorna-dűlő, 81. lelőhely	0573/1
86	50188	92	Kőégető, Nyugati rész, 82. lelőhely, Csatorna-dűlő, Dél	0573/1

	AZONOSÍTÓ	LELŐHELYSZÁM	NÉV*	HRSZ
87	50189	93	Kőégető, Nyugati rész, 83. lelőhely, Csatorna-dűlőtől DK-re	0573/1
88	50190	94	Sark-dűlő, 84. lelőhely	0261/45, 0261/34, 0261/33
89	50191	95	Telekalji-dűlő, 85. lelőhely	0253/15, 0253/19
90	50192	96	Felső-Városrét-Észak, 86. lelőhely	0253/21
91	50196	97	Felső-Városrét-Észak, 87. lelőhely	0253/21
92	50197	98	Szakmári határ, 88. lelőhely	0188/30, 0188/29, 0188/27, 0188/28, 0188/31
93	50198	99	Szakmári határ, 89. lelőhely	0188/12, 0188/14, 0188/13
94	50199	100	Teleki-dűlő, 90. lelőhely	1348/65, 1348/66, 1348/67, 1348/16, 1350/12
95	50200	101	Teleki-dűlő, É-i rész, 91. lelőhely	1350/5, 1350/4, 1350/12, 1350/13, 0101/7
96	50201	102	Teleki-dűlő, ÉNy-i rész, 92. lelőhely	1350/5
97	50202	103	Teleki-dűlő és a Vajas-fok között, 93. lelőhely	1350/5
98	50203	104	Teleki-dűlő és a Vajas-fok között, 94. lelőhely	1350/5
99	50205	105	Teleki-dűlő és a Vajas-fok között, 95. lelőhely	1346/6
100	50207	106	Kisnánai-dűlő, Északkelet, 96. lelőhely	054/28, 054/27, 054/26, 054/37, 054/10, 054/11
101	50208	107	Miskei út, Rudi tanyától É-ra, 97. lelőhely	0371, 0372
102	50209	108	Péter-hát, Rudi tanyától Ny-ra, 98. lelőhely	0376/21, 0376/22, 0376/19, 0376/20
103	50210	109	Öntözött terület, Drágszél, Holt-Vajastól K-re, 99. lelőhely	0376/4
104	50213	110	Drágszél-puszta, volt Á. G. tehenészet-Kelet, 100. lelőhely	0382/11, 0382/10, 0406/2, 0401/6, 0382/9, 0376/4
105	50214	111	Mogyorós-dűlő, Észak, 101. lelőhely	0382/8
106	50215	112	Mogyorós-dűlő, Észak, 102. lelőhely	0382/8
107	50216	113	Jármű Szövetkezettől ÉK-re, 103. lelőhely	0119/12, 0119/11, 0119/10, 0119/9, 0119/8
108	82301	114	Középkori településmag	1049/1, 1046/2, 1047, 1046/1, 1043/32, 1043/43, 1043/35, 1026, 1048, 1043/27, 1024, 1057/1, 1050, 1018, 1005, 1049/2, 1023, 301, 298, 269/3, 269/1, 270, 269/2, 267, 271, 266/5, 268, 519, 363, 518, 520, 521, 303, 300, 305, 299, 296, 273/2, 2949/4, 383/2, 291, 272, 297, 528, 527, 525, 526, 529, 530, 295, 293, 294, 871/2, 292, 523, 265, 2990/5, 264, 34/2, 34/4, 34/3, 206, 54, 55, 41, 43/2, 34/1, 37, 23, 43/1, 47, 16/1, 15/2, 51, 18, 16/2, 39/1, 38, 40, 39/2, 33, 36, 28, 20, 21, 99, 266/1, 82, 81/5, 83, 415, 3188, 84, 79, 86/2, 81/3, 81/4, 85, 19, 34/5, 32, 361/2, 359, 257,

	AZONOSÍTÓ	LELŐHELYSZÁM	NÉV*	HRSZ
				29, 30/1, 30/2, 31, 81/2, 50, 48, 49, 78/4, 74, 52, 53, 379, 13, 14, 385/1, 383/1, 58, 381, 386, 393, 98, 258, 3175, 103, 108, 109, 148, 112, 107, 110, 162, 163, 161, 259, 260, 256, 263, 154, 152, 155, 159/1, 160, 159/2, 158, 157, 156, 153, 106, 255, 254, 3180, 3181/1, 96, 3181/2, 261, 262, 151, 149, 150, 3184/1, 3177, 3176, 3179, 3178, 104, 118, 119, 116, 122, 111, 113, 114/2, 114/1, 115, 117, 137, 3185, 3187, 3184/2, 3186, 3183, 3182, 121, 102, 101, 120, 124, 100, 193, 133, 97, 140, 139, 141, 136, 138, 231, 233, 227, 197, 196, 230, 234, 235, 143, 192, 239, 236, 178, 123, 125, 128, 127, 129, 132, 131, 130, 126, 172, 191, 190/2, 190/1, 194, 195, 179, 134, 135, 181, 229, 284, 285, 286, 316, 248, 251, 252, 253, 275, 274, 277, 276, 278, 237, 238, 283, 282, 315, 312, 281, 280, 279, 314, 313, 308, 307, 310, 306, 311, 302, 304, 243, 240, 242, 244, 247, 273/1, 246, 245, 249, 250, 409, 406, 410, 431, 432, 430, 434, 401, 397, 403, 402, 405, 189, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 174, 173, 176, 175, 169, 167, 182, 184, 185, 186, 187, 241, 177, 188, 225, 207, 209, 226, 228, 416, 413, 398, 396, 414, 400, 412, 385/2, 356, 378, 382, 358, 360, 15/1, 12, 3/3, 2/1, 352, 354, 357, 355, 353, 208, 183, 164, 168, 170, 171, 165, 180, 10, 166, 541, 384, 417, 421, 331/10, 349, 60/1, 60/2, 59, 57, 56, 395, 408, 407, 411, 419/2, 419/3, 404, 425, 424, 423, 429, 426, 435, 433, 436, 438, 391/2, 439, 440, 437, 443, 441/2, 448, 447, 444, 441/1, 442, 392, 394, 81/1, 78/5, 86/1, 78/2, 78/1, 87, 377, 1001, 387, 371, 372, 380, 391/1, 390, 391/3, 389, 388, 344/1, 80, 450, 202, 203, 68/1, 71, 68/4, 201, 89, 77, 76, 75, 61, 88, 60/3, 94, 92, 91, 199, 200, 72, 68/3, 65, 68/2, 90, 214/2, 505, 503, 331/2, 331/1, 325, 326, 328, 324, 490, 454, 323, 321, 337/1, 322, 327, 330, 289, 501, 504, 507, 506, 320, 319, 508, 318, 458, 463, 459, 462, 509, 510, 511, 512, 427, 451, 446, 453, 449, 452, 495, 494, 492, 491, 493, 496, 498, 497, 500, 428, 287, 288, 514, 445, 515, 467, 513, 317, 499, 502, 331/5, 347, 338, 342, 331/4, 336, 343/2, 331/7, 331/8, 345/1, 266/2, 266/3, 212, 219, 213, 337/2, 222, 221, 211, 217, 345/6, 348/2, 331/6, 331/3, 346, 210, 198, 95, 93, 146, 145, 516, 517, 469, 468, 522, 1025, 1, 266/4, 224, 223, 376, 369/1, 369/2, 367, 368, 370, 27, 26/1, 26/3, 1022/2, 1022/1, 1020, 3/4, 73, 351, 364, 362, 22, 361/1, 1019/4, 1019/1, 1021, 25, 24, 1019/3, 2/2, 1004/1, 1003/1, 1002, 373, 374, 375, 418, 419/4, 420, 422, 331/9, 350, 216, 215, 205, 70, 69, 67, 66, 64, 63, 62, 26/2
109	84551	115	Székesegyház	1019/3, 1019/1, 1019/4, 1018
110	84553	116	Érseki vár	1019/3, 1021, 1049/2, 1023
111	70301	37	Uraság-földje-közti út	098/2, 097/56, 021/27, 021/10
112	50122	56	Simon-tag, 32. lelőhely	054/38, 065, 064/4, 066, 067/10, 067/11

* Valamennyi lelőhely általános szakmai védelem alatt áll.

1.3. Melléklet

HELYI VÉDETT ÉPÜLETEK

	CÍM	MEGNEVEZÉS	HELYRAJZI SZÁM
1	Alkony utca 8.	Újvárosi óvoda (volt iskola)	2926
2	Alkotmány utca 33.	Lakóház (Ecetgyári út sarok)	3260
3	Arany János utca 6.	Lakóház	330
4	Béke utca	Temető kápolna	2782
5	Béke utca	Kálvária	2783
6	Budai Nagy Antal utca 2.	Bagó Soós malom	2970/2
7	Búzapiac tér	Üzletház (volt malom)	72
8	Búzapiac tér 10.	Ipartestület (volt városi mértékhitelesítő hivatal)	94
9	Dózsa György utca 62.	Római katolikus plébánia	749
10	Dózsa György utca 64.	Eperföldi (Szent Imre) templom	747
11	Erkel Ferenc utca 28.	Jó léptékű eklektikus épület	695
12	Hársfa utca 8.	Iskola	2661
13	Hosszú Antal utca 16.	Rokkanttelepi volt gazdasági iskola (ma lakóház)	1985
14	Hosszú Antal utca 20.	Rokkanttelepi kultúrház (ma lakóház)	2005
15	Hosszú Antal utca 23.	Rokkanttelepi általános iskola	1895
16	Hunyadi János utca 11.	Belvárosi plébánia (volt családi kúria)	360
17	Hunyadi János utca 14.	Lakóház	376
18	Hunyadi János utca 20.	Református ház	382
19	Hunyadi János utca 30.	Nagy Lajos Könyvtár (volt zsinagóga)	414
20	Hunyadi János utca 43.	Volt Kristály vendéglő (volt Katolikus Kör)	347
21	Kígyó utca 11.	Lakóház	923
22	Kossuth Lajos utca 5.	Lakóház	1017
23	Kossuth Lajos utca 8.	Volt Főszolgabírói Hivatal	1059
24	Kossuth Lajos utca 10.	Rendőrkapitányság (volt Kolecsányi villa)	1167/2
25	Kossuth Lajos utca 12.	Murányi ház (volt csendőr őrs, szanatorium)	1168/1
26	Kossuth Lajos utca 14-16.	Hunyadi Kollégium (volt Tanítók háza)	1169/1
27	Kossuth Lajos utca 24-38.	Kórház (rendelő, A és C épület)	1232/30, 1232/31
28	Kossuth Lajos utca 50.	Volt bölcsőde (volt Jezsuita nyaraló)	1449
29	Kossuth Lajos utca 63/a.	Uszoda fogadóépület	1479/18
30	Kossuth Lajos utca 64.	Vasútállomás	1372/2
31	Kubinszky utca 2.	Paprika Ház (volt lakóház)	918
32	Kubinszky utca 3.	Lakóház	927
33	Malatin tér 5.	Porcelán Manufaktúra (v. Váczy ház, Ipartestület)	149
34	Malom utca 3-5.	Szociális otthon (volt Rózsafüzér gyár)	1009
35	Mátyás király utca 2/a.	Margit malom	3203
36	Mátyás király utca 2/a.	Villanygyár	3203
37	Mócsy János utca 1.	Miklós ház	1237
38	Obermayer tér 9.	Paprikakutató	2955
39	Petőfi Sándor utca 26.	Ifjúsági Ház (volt kaszinó)	655
40	Petőfi Sándor utca 84.	Stefánia Szövetség (volt csecsemőgondozó)	554
41	Szent István király utca 7.	Városi Ügyészség	18/1
42	Szent István király utca 8.	Lakóház	359
43	Szent István király utca 10.	Lakóház	358
44	Szent István király utca 19.	Iskola, konyha	15/2

	CÍM	MEGNEVEZÉS	HELYRAJZI SZÁM
45	Szent István király utca 20-24.	Szent István Gimnázium nem műemléki része	353
46	Szent István király utca 25.	Viski Károly Múzeum	10
47	Szent István király utca 26.	Női börtön (volt Királyi Törvényszék)	352
48	Szent István király utca 28.	Bank (volt Sárközi Takarék)	350
49	Szent István király utca 33.	Áruház (volt Korona/Helfer Szálló)	2/1
50	Szent István király utca 35.	Városháza	1
51	Szent István király utca 37	Piros Arany Szálló (volt Kalocsai Takarékpénztár)	216
52	Szent István király utca 38.	Művelődési ház (volt Tiszti klub, Kalocsai kaszinó)	342
53	Szent István király utca 39.	Üzlet, lakóház	217
54	Szent István király utca 41.	Üzlet-iroda-lakóház	217
55	Szent István király utca 46	Városi Bíróság	289
56	Szent István király utca 47	Lakóház	221
57	Szent István király utca 52.	Lakóház (Lászlófy ház)	286
58	Szent István király utca 57.	Üzlet- lakóház (volt Járásbíróság)	227
59	Szent István király utca 67.	Lakóház	238
60	Szent István király utca 69.	Lakóház	241
61	Szent István király utca 71.	Lakóház	242
62	Szent István király utca 76.	Schöffer Múzeum	273/2
63	Szent István király utca 85	Fogászat	258
64	Tavasz utca 11.	Lakóház	2842
65	Tomori Pál utca 7.	Kossuth Zsuzsanna Szk. Iskola (volt Tanítóképző)	39/1
66	Tomori Pál utca 30.	Lakóház	3/4
67	Tomori Pál utca 36.	Mitzger ház	214/2, 215
68	Tomori Pál utca 62.	Lakóház	236
69	Tomori Pál utca 63.	Lakóház	180
70	Tomori Pál utca 84.	Lakóház	260
71	Tompa Mihály utca 7.	Népművészeti ház	847/2
72	Vigadó sor 31.	Lakóház – műterem (volt Vásártéri Vigadó, vendéglő)	3661
NEGYVENSZÁLLÁS			
73	Kápolna utca	Kápolna	4539
74	Kis utca 4.	Öregek napközi otthona	4542/1
75	Kis utca 7.	Lakóház	4509
76	Nagy utca 2.	Lakóház	4562/2
77	Nagy utca 43.	Lakóház	4532/7
78	Nagy utca 56.	Lakóház	4589/1

1.4. Melléklet

HELYI VÉDETT UTCAKÉPI ÉPÜLETEK

	CÍM	MEGNEVEZÉS	HELYRAJZI SZÁM
1	Arany János utca 16-18-22.	Lakóház	317, 316, 312
2	Erkel Ferenc utca 46-48-50-52.	Lakóház	728, 729, 732, 733
3	Hunyadi utca 4-8-10.	Lakóház	367, 370, 373
4	Hunyadi utca 34-36-38.	Lakóház	416, 417, 418
5	Hunyadi utca 57-59-61.	Lakóház	328, 325, 324
6	Hunyadi utca 82-84-86.	Lakóház	514, 515, 518
7	Hunyadi utca 90-92-94-96.	Lakóház	520, 521, 525, 527
8	Petőfi S. utca 31, 44, 51, 56.	Lakóház	401, 639, 437, 588
9	Tomori Pál utca 15-17-19.	Lakóház	52, 53, 54
10	Tomori Pál utca 25-27-29-31-33-35. (Eötvös utca és Búzapiac tér között)	Lakóház	60/1, 62, 63, 64, 66, 67, 69
11	Tomori Pál utca 41-43-49. (Búzapiac tér és Ady utca között)	Lakóház	203, 202, 195

1.5. Melléklet

HELYI VÉDETT SZOBROK, EMLÉKMŰVEK, KERESZTEK

	CÍM	MEGNEVEZÉS	HELYRAJZI SZÁM
1	Béke utca	Kálvária	2783
2	Béke utca, temető	Szabó Ferenc sírja Petőfi Sándor sírversével	2791/1
3	Dózsa György utca 64.	Feszület	747
4	Dózsa György utca 64.	Szent Imre szobor	747
5	Kossuth utca (Mócsy János utca sarka)	Magyar Zarándokút emlékmű	1239/1
6	Kossuth utca 64.	Ivó kút	1372/2
7	Malatin tér	Chronos-8 fénytorony	2990/5
8	Negyvennyolcasok tere	1848 -Felelős kormány	331/5
9	Szent Imre utca	A II. vh. hőseinek és áldozatainak emlékműve	1713/1
10	Szent István király u.	Asztrik érsek szobra	266/3
11	Szent István király u.	Batthyány József érsek szobra	266/3
12	Szent István király u.	Csák Ugrin érsek szobra	266/3
13	Szent István király u.	Grősz József érsek szobra	266/3
14	Szent István király u.	Haynald Lajos érsek szobra	266/3
15	Szent István király u.	Kunszt József érsek szobra	266/3
16	Szent István király u.	Patachich Ádám érsek szobra	266/3
17	Szent István király u.	Díszkút	266/3
18	Szent István király utca 26.	A szabadulás kútja	352
19	Szentháromság tér	Magyar Hősök emlékműve	1019/3
20	Szentháromság tér	Liszt Ferenc szobra	1019/3
21	Szentháromság tér	Tomori Pál érsek szobra	1019/3
22	Szentháromság tér	Szent István szobra	1019/3
23	Szentháromságtér	Astrik érsek sírja	1019/1
24	Szőlők köze út (Nagymező utca sarka)	Feszület	2438
		NEGYVENSZÁLLÁS	
25	Kápolna köz	Feszület	4539
26	Nagy utca	Feszület	0204/10
27	Nagy utca	Útmenti Mária	0304/3

2. MELLÉKLET: NEMZETKÖZI, ORSZÁGOS, HELYI JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI ÉRTÉKEK

2.1. Melléklet

NATURA 2000 TERÜLETEK

	MEGNEVEZÉS	HRSZ.
1	Natura 2000 terület: Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület • HUHN20077 Tolnai Duna	0701

Forrás: 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet.

2.2. Melléklet

NEMZETI ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT

	MEGNEVEZÉS	HRSZ.
1	Nemzeti ökológiai hálózat: magterület, ökológiai folyosó,	*, **

Forrás: KNPI adatszolgáltatása.

<u>* Magterülettel érintett ingatlanok</u>

<u>Hrsz.:</u> 012/100, 012/2, 012/3, 012/74, 017/2, 021/12, 021/13, 021/14, 021/15, 021/16, 021/17, 021/18, 021/19, 021/20, 021/21, 021/22, 021/23, 021/24, 021/25, 021/29, 021/31, 021/33, 021/6, 0708, 0709, 0710, 0719, 0720, 0721, 0722, 0723, 0724, 10027/1, 10028, 10029, 10030, 10031, 10032, 10033, 10034, 10035, 10036, 10037, 10038, 10039, 10040, 10041, 10042, 10043, 10044, 10045, 10049, 10050, 10051, 10052, 10053, 10069, 10070, 10071, 10072, 10073, 10074, 10075, 10076, 10077, 10078, 10079, 10080, 10081, 10082, 10083, 10084, 10085, 10086, 10087, 10088/1, 10088/2, 10089, 10094, 10096/1, 10096/2, 9906/146

<u>** Ökológiai folyosóval érintett ingatlanok</u>

<u>Hrsz.:</u> 0101/10, 0101/11, 0101/12, 0101/13, 0101/14, 0101/8, 0101/9, 012/10, 012/100, 012/102, 012/103, 012/104, 012/105, 012/106, 012/107, 012/108, 012/109, 012/11, 012/110, 012/111, 012/112, 012/12, 012/13, 012/14, 012/15, 012/16, 012/17, 012/18, 012/19, 012/20, 012/21, 012/22, 012/23, 012/24, 012/25, 012/26, 012/27, 012/28, 012/29, 012/30, 012/31, 012/32, 012/33, 012/39, 012/40, 012/41, 012/42, 012/43, 012/45, 012/5, 012/6, 012/7, 012/72, 012/73, 012/8, 012/86, 012/87, 012/88, 012/89, 012/9, 012/90, 012/91, 012/92, 012/93, 012/94, 012/95, 0128/1, 0221/1, 0221/2, 0221/28, 0221/29, 0221/3, 0221/34, 0221/35, 0221/36, 0221/4, 0221/5, 0234, 033, 0334, 0335/25, 0335/26, 0335/27, 0335/28, 0335/29, 0335/30, 0335/31, 0335/32, 0335/33, 0335/34, 0335/35, 0335/37, 0335/38, 0335/39, 0335/40, 0335/41, 0335/42, 0335/44, 0335/45, 0335/46, 0335/47, 0335/48, 0336, 0337/25, 0337/26, 0337/53, 0337/55, 0337/61, 0337/68, 0337/69, 0338/1, 0338/4, 0338/5, 0338/9, 0339, 034/4, 0341/16, 0345, 0375/2, 0382/8, 0388, 0401/12, 0401/6, 041/1, 041/2, 0416, 0417/1, 0417/4, 0418/1, 042, 0427/13, 0443/10, 0443/12, 0443/13, 0443/14, 0443/25, 0443/26, 0443/9, 0446/33, 0446/5, 0446/8, 0447/5, 0447/6, 0447/7, 0453/5, 046/2, 047, 0478/13, 0479/5, 048/10, 048/11, 048/12, 048/13, 048/14, 048/15, 048/16, 048/17, 048/18, 048/19, 048/20, 048/21, 048/22, 048/23, 048/5, 048/6, 048/7, 048/8, 048/9, 0485/1, 0487/10, 0487/12, 0487/13, 0487/14, 0487/7, 0487/8, 0487/9, 0489/1, 0489/10, 0489/11, 0489/12, 0489/13, 0489/14, 0489/15, 0489/3, 0489/4, 0489/5, 0489/6, 0489/7, 0489/8, 0489/9, 0493/2, 0493/21, 0493/31, 0508/31, 0508/32, 0508/33, 0508/34, 0508/35, 0508/36, 0508/37, 0508/38, 0508/39, 0508/40, 0508/41, 0508/42, 0525, 0527/6, 0527/9, 053, 054/20, 054/21, 054/22, 054/23, 054/24, 054/25, 054/26, 054/27, 054/28, 054/29, 054/30, 054/34, 054/36, 054/37, 054/39, 054/4, 054/41, 054/42, 054/43, 054/44, 054/45, 054/46, 054/47, 054/48, 054/49, 054/50, 054/51, 054/52, 054/53, 054/6, 054/7, 0540, 0562, 0573/1, 0589, 0591/3, 0591/4, 06/7, 06/8, 06/9, 0603, 07/2, 0701, 0702, 0703, 0704, 0705, 0706, 0707, 0708, 0709, 0710, 0714, 0715/10, 0715/3, 0715/5, 0715/7, 0715/8, 0715/9, 0716, 0717, 0718, 0720, 0723, 0724, 0725, 098/13,

098/14, 098/15, 098/16, 100, 10001, 10002, 10003, 10004, 10005/1, 10005/2, 10006, 10007, 10008, 10009, 10010, 10011, 10012, 10013, 10014, 10015/1, 10015/2, 10016, 10017, 10018, 10019, 10020, 10021, 10022/1, 10022/2, 10023, 10024/1, 10024/2, 10024/3, 10025, 10026/2, 10053, 10054, 10055, 10056, 10057, 10058, 10059, 10060, 10061, 10062, 10063, 10064, 10065, 10066, 10067, 10068/1, 10068/2, 10068/3, 10086, 10087, 10088/1, 10088/2, 10089, 10090, 10091, 10092, 10093, 10094, 10096/1, 10096/2, 10096/3, 10096/4, 10096/5, 10097, 101, 10111, 10112/1, 10112/2, 10112/3, 10112/4, 10112/5, 10112/6, 10112/7, 10113/1, 10113/2, 10113/3, 10113/4, 10113/5, 10113/6, 10113/7, 10114/1, 10114/10, 10114/11, 10114/12, 10114/2, 10114/3, 10114/4, 10114/5, 10114/6, 10114/7, 10114/8, 10114/9, 10115, 102, 1020, 10201/27, 10201/28, 10201/29, 10202/22, 10202/23, 10202/24, 10202/25, 10202/26, 10202/27, 10203/1, 10203/11, 10203/12, 10203/123, 10203/124, 10203/125, 10203/126, 10203/129, 10203/13, 10203/131, 10203/132, 10203/133, 10203/134, 10203/136, 10203/14, 10203/15, 10203/16, 10203/17, 10203/2, 10203/24, 10203/25, 10203/28, 10203/29, 10203/3, 10203/30, 10203/33, 10203/36, 10203/37, 10203/38, 10203/39, 10203/4, 10203/40, 10203/41, 10203/42, 10203/47, 10203/48, 10203/49, 10203/5, 10203/50, 10203/51, 10203/52, 10203/53, 10203/54, 10203/55, 10203/56, 10203/57, 10203/58, 10203/59, 10203/6, 10203/60, 10203/61, 10203/62, 10203/63, 10203/64, 10203/65, 10203/66, 10203/67, 10203/68, 10203/69, 10203/7, 10203/70, 10203/71, 10203/72, 10203/73, 10203/74, 10203/75, 10203/76, 10203/77, 10203/78, 10203/79, 10203/8, 10203/9, 1021, 1022/1, 1022/2, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027/2, 1027/3, 1027/4, 1027/5, 1027/7, 1028, 1029, 103, 1064/2, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070/1, 1070/10, 1070/11, 1070/12, 1070/13, 1070/14, 1070/15, 1070/16, 1070/17, 1070/18, 1070/19, 1070/2, 1070/20, 1070/22, 1070/23, 1070/24, 1070/25, 1070/26, 1070/27, 1070/28, 1070/3, 1070/4, 1070/5, 1070/6, 1070/7, 1070/8, 1070/9, 1073/1, 1081, 1082, 1083, 1086, 1087/2, 1088/1, 1088/2, 1089, 1090/1, 1090/2, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1107, 1108, 1109, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1133, 1134/1, 1134/2, 1134/3, 1135, 1136/1, 1138, 1139, 1140/1, 1140/2, 116, 119, 120, 121, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 1321, 1322, 1324, 1327, 1329/1, 1329/2, 1329/3, 1329/4, 133, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335/1, 1335/2, 1339/1, 1339/2, 134, 1340, 1343, 1345/1, 1345/2, 1346/13, 1346/14, 1346/15, 1346/16, 1346/17, 1346/18, 1346/19, 1346/20, 1346/21, 1346/22, 1346/23, 1346/24, 1346/25, 1346/34, 1346/35, 1346/39, 1346/40, 1346/43, 1346/47, 1346/5, 1346/50, 1346/51, 1346/52, 1346/53, 1346/54, 1346/55, 1346/56, 1346/57, 1346/58, 1346/59, 1346/6, 1346/8, 135, 1350/13, 1350/32, 1350/33, 1350/34, 1350/35, 1350/39, 1350/4, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 143, 145, 146, 148, 24/2, 26/1, 26/2, 27, 3025/12, 3025/8, 3070/1, 3070/4, 3070/5, 3070/6, 3070/7, 3070/8, 3071/14, 3071/15, 3071/16, 3071/17, 3071/18, 3071/19, 3071/5, 3071/6, 3071/7, 3071/8, 3073/1, 3073/2, 3074, 3077, 3095, 3103/1, 3103/3, 3104, 3105/1, 3105/2, 3105/3, 3106/1, 3106/2, 3107, 3108, 3109, 3110, 3111, 3112, 3113, 3114, 3115/1, 3115/2, 3117, 3118, 3119/1, 3119/2, 3120, 3121/1, 3126, 3128, 3129, 3130, 3136/4, 3152, 3153/2, 3153/3, 3153/4, 3153/5, 3154, 3155/1, 3155/2, 3156, 3157/1, 3157/2, 3158/1, 3158/4, 3158/5, 3159/11, 3159/12, 3159/13, 3159/14, 3160, 3161, 3162, 3163, 3164, 3165/1, 3165/10, 3165/11, 3165/12, 3165/13, 3165/14, 3165/15, 3165/16, 3165/17, 3165/18, 3165/2, 3165/21, 3165/24, 3165/3, 3165/4, 3165/5, 3165/6, 3165/7, 3165/9, 3166/3, 3168/1, 3168/2, 3168/5, 3168/7, 3169/1, 3169/2, 3169/4, 3169/5, 3170/1, 3170/2, 3173/10, 3173/11, 3173/9, 3183, 3184/1, 3184/2, 3185, 3186, 3187, 3188/1, 3188/2, 3189, 3203, 3205, 3206, 3207, 3208, 3209, 3210, 3211, 3212, 3213, 3214, 3215, 3216, 3217, 3219, 3223, 3257/1, 3257/2, 3258, 3259, 3260, 3261, 3262, 3263, 3264, 3265, 3266, 3267, 3268, 3269, 3270, 3271, 3272, 3286, 3302, 3304, 3305, 3306, 3307, 3308, 3309, 3310, 3311/1, 3311/2, 3313, 3314, 3315, 3318, 3319, 3472, 3488, 3489, 3490, 3491, 3492, 3493, 3494, 3495, 3496, 3503, 3504, 3505, 3506/1, 3506/52, 3506/53, 3506/9, 3507, 3508, 3509/1, 3509/2, 3510/1, 3510/10, 3510/11, 3510/2, 3510/3, 3510/4, 3510/5, 3510/6, 3510/7, 3510/8, 3511, 3512, 3513, 3514, 3515, 3520, 3521/1, 3521/2, 3522, 3523/1, 3523/2, 3524, 3525, 3526, 3527/1, 3527/2, 3528, 3529, 3530, 3531, 3532, 3533/1, 3533/2, 3534, 3535, 3536, 3537, 3538, 3539, 3540, 3542, 3544/1, 3544/2, 3545, 3546, 3547, 3548, 3549, 3550, 3551, 3552/1, 3552/2, 3556, 3559, 3560, 3561, 3562, 3563, 3564, 3565/1, 3565/2, 3566, 3567, 3568, 3572, 3577, 3578, 3579, 3580, 3581, 3582, 3583, 3584, 3589, 3593, 3594, 3595, 3596, 3597/1, 3603, 3604, 3605, 3606, 3607, 3608, 3609, 3610, 3611, 3612, 3613, 3614, 3615, 3616, 3617, 3618, 3637/1, 3645, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651/1, 3651/2, 3652, 3653, 3654, 3655, 3656/1, 3656/2, 3657, 3658/1, 3658/2, 3659, 3660/10, 3660/11, 3660/12, 3660/13, 3660/16, 3660/17, 3660/19, 3660/2, 3660/20, 3660/23, 3660/24, 3660/25, 3660/26, 3660/27, 3660/28,

3660/29, 3660/3, 3660/30, 3660/31, 3660/32, 3660/33, 3660/34, 3660/35, 3660/4, 3660/5, 3660/6, 3660/7, 3675/2, 3675/5, 3675/6, 3675/7, 3675/8, 3695, 3696, 3697, 3720/4, 3720/5, 3721, 3724, 3725, 3728/5, 3728/7, 3728/8, 3729, 3730, 3731, 3732, 3733, 3734, 3735, 3736, 3737, 3738, 3739, 3740, 3741, 3743, 3771, 3772, 3773, 3774, 3775, 3776, 3777, 3778, 3779, 3780, 3781, 3782, 3783, 3784, 3785, 3786, 3789, 3790, 3793, 3794/1, 3794/2, 3795, 3796/26, 3796/27, 3796/28, 3796/29, 3796/30, 3796/31, 3796/32, 3796/33, 3796/34, 3796/35, 3822/1, 3822/2, 3822/3, 3822/4, 3823/1, 3823/2, 3824, 3825, 3826, 3827, 3828, 3830/1, 3830/3, 3830/4, 3856, 3857, 3858, 3859, 3860, 3861, 3862, 3863, 3864, 3865, 3866, 3867, 3868, 3869, 3870, 3871, 3872, 3873, 3874, 3875, 3876, 3877, 3878, 3879, 3880, 3881, 3882, 3883, 3884, 3885, 3886, 3887, 3888, 3889, 3890, 3891, 3892, 3893, 3894, 3895, 3896, 3897, 3898, 3899, 3900, 3901, 3903, 3904, 3905, 3908, 3909, 3910, 3911, 3912, 3913, 3914, 3915, 3916, 3917, 3918, 3919, 3920, 3921, 3922, 3923, 3924, 3925, 3926, 3927, 3928, 3929, 3930, 3931, 3932, 3933, 3934, 3935, 3936, 3937, 3938, 3939, 3940, 3941/1, 3941/2, 3942, 3943, 3944, 3945, 3946, 3947, 3948, 3949/1, 3949/2, 3950, 3951, 3952/1, 3952/2, 3953, 3957, 3958, 3959, 3960, 3961, 3981, 3987/2, 3988, 3989/1, 3989/2, 3990, 4001, 4002, 4003, 4999, 5000, 5005, 5008, 5010, 5011/1, 5011/2, 5012/2, 5013, 5014, 5015, 5016, 5017, 5018, 5019, 5020, 5021, 5023, 5024, 5025, 5026, 5027, 5028, 5101/12, 5101/31, 5101/32, 5101/33, 5101/34, 5101/35, 5101/36, 5101/37, 5101/9, 5200, 5201, 5202, 5203, 5204/1, 5221, 5222, 5224, 5225, 5258, 72, 73/2, 79, 80, 81/1, 81/2, 81/3, 81/4, 81/5, 82, 83, 84, 85, 86/1, 86/2, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 9514, 9515, 9516, 9523, 9524, 9525, 9526, 9527, 9529, 9538, 9539, 9540, 9541, 9547, 9553, 9554, 9555, 9556, 9557, 9558, 9559, 9560, 9566, 9572, 9573, 9574, 9575, 9576, 9577, 9578, 9579, 9585, 9591, 9592, 9593, 9594, 9595, 9596, 96, 9602, 9608, 9609, 9610, 9611, 9612, 9613, 9620, 9624, 9625, 9626, 9627, 9628, 9629, 9630, 9631, 9634, 9635, 9636/1, 9636/2, 97, 9702, 9703, 9705, 9706, 9707, 9708, 9709, 9710, 9711, 9712, 98, 9809, 9810, 9812, 9813, 9814, 9815, 9816, 9817, 9818, 9819, 9820, 9821, 9822, 9823, 9824, 9825, 9826, 9827, 9828, 9829, 9830, 9831, 9832, 9833, 9834, 9835, 9836, 9837, 9838, 9839, 9840, 9841, 9842, 9843/2, 9843/3, 9843/4, 9843/5, 9843/6, 9843/7, 9843/8, 9893, 9894, 9895, 9896, 9897, 9899, 99, 9900, 9901, 9902, 9903, 9904, 9905, 9906/10, 9906/11, 9906/12, 9906/13, 9906/14, 9906/144, 9906/15, 9906/16, 9906/17, 9906/18, 9906/19, 9906/2, 9906/20, 9906/21, 9906/23, 9906/24, 9906/25, 9906/26, 9906/27, 9906/28, 9906/29, 9906/3, 9906/30, 9906/31, 9906/32, 9906/33, 9906/34, 9906/35, 9906/36, 9906/38, 9906/39, 9906/4, 9906/40, 9906/41, 9906/42, 9906/43, 9906/44, 9906/45, 9906/46, 9906/47, 9906/48, 9906/50, 9906/51, 9906/52, 9906/53, 9906/54, 9906/55, 9906/56, 9906/7, 9906/8, 9906/9

2.3. Melléklet

HELYI TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLET

	MEGNEVEZÉS	TÖRZSKÖNYVI SZÁM	HRSZ.
1	Kalocsa, Érsekkert	2/110/TT/10	1024
2	Kalocsa, Érsekkert	2/110/TT/10	1025
3	Kalocsa, Érsekkert	2/110/TT/10	1026
4	Kalocsa, Érsekkert	2/110/TT/10	1065
5	Kalocsa, Érsekkert	2/110/TT/10	1066/b

3. MELLÉKLET: TÁJIDEGEN, AGRESSZÍVEN GYOMOSÍTÓ, INVAZÍV NÖVÉNYFAJOK JEGYZÉKE

3.1. Melléklet

AZ IDEGENHONOS INVÁZIÓS FAJOK BETELEPÍTÉSÉNEK VAGY BEHURCOLÁSÁNAK ÉS TERJEDÉSÉNEK MEGELŐZÉSÉRŐL ÉS KEZELÉSÉRŐL SZÓLÓ 1143/2014. EU RENDELET ALAPJÁN

A./ A LISTÁBAN SZEREPLŐ NÖVÉNYFAJOK:

	MAGYAR ELNEVEZÉS	TUDOMÁNYOS (LATIN) ELNEVEZÉS
1	Borfa, tengerparti seprűcserje	*Baccharis halimifolia*
2	Kaliforniai tündérhínár	*Cabomba caroliniana*
3	Vízijácint	*Eichhornia crassipes*
4	Perzsa medvetalp	*Heracleum persicum*
5	Sosnowsky-medvetalp	*Heracleum sosnowskyi*
6	Hévízi gázló	*Hydrocotyle ranunculoides*
7	Fodros átokhínár	*Lagarosiphon major*
8	Nagyvirágú tóalma	*Ludwigia grandiflora*
9	Sárgavirágú tóalma	*Ludwigia peploides*
10	Sárga lápbuzogány	*Lysichiton americanus*
11	Közönséges süllőhínár	*Myriophyllum aquaticum*
12	Keserű hamisüröm	*Parthenium hysterophorus*
13	Ördögfarok keserűfű	*Persicaria perfoliata*
14	Kudzu nyílgyökér	*Pueraria montana var. lobata*

Forrás: KNPI adatszolgáltatása

B./ VÁRHATÓAN 2017-BEN AZ ALÁBBI FAJOKKAL FOG BŐVÜLNI A LISTA:

	MAGYAR ELNEVEZÉS	TUDOMÁNYOS (LATIN) ELNEVEZÉS
1	Közönséges selyemkóró	*Asclepias syriaca*
2	Vékonylevelű átokhínár	*Elodea nuttallii*
3	Bíbor nebáncsvirág	*Impatiens glandulifera*
4	Felemáslevelű süllőhínár	*Myriophyllum heterophyllum*
5	Kaukázusi medvetalp	*Heracleum mantegazzianum*
6	Óriásrebarbara	*Gunnera tinctoria*
7	Tollborzfű	*Pennisetum setaceum*
8		*Alternanthera philoxeroides*
9		*Microstegium vimineum*

Forrás: KNPI adatszolgáltatása

3.2. Melléklet

A NATURA 2000 GYEPTERÜLETEK FENNTARTÁSÁNAK FÖLDHASZNÁLATI SZABÁLYAIRÓL SZÓLÓ 269/2007. (X. 18.) KORM. RENDELET ALAPJÁN

A./ FÁSSZÁRÚ INVÁZIÓS ÉS TERMŐHELY-IDEGEN NÖVÉNYFAJOK:

	MAGYAR ELNEVEZÉS	TUDOMÁNYOS (LATIN) ELNEVEZÉS
1	akác	*Robinia pseudo-acacia*
2	amerikai kőris	*Fraxinus americana*
3	bálványfa	*Ailanthus altissima*
4	keskenylevelű ezüstfa	*Elaeagnus angustifolia*
5	fekete fenyő	*Pinus nigra*
6	erdei fenyő	*Pinus silvestris*
7	gyalogakác	*Amorpha fruticosa*
8	kései meggy	*Prunus serotina*
9	zöld juhar	*Acer negundo*

Forrás: KNPI adatszolgáltatása

B./ LÁGYSZÁRÚ INVÁZIÓS NÖVÉNYFAJOK:

	MAGYAR ELNEVEZÉS	TUDOMÁNYOS (LATIN) ELNEVEZÉS
1	alkörmös	*Phytolacca americana*
2	japánkeserűfű fajok	*Fallopia spp.*
3	kanadai aranyvessző	*Solidago canadensis*
4	magas aranyvessző	*Solidago gigantea*
5	parlagfű	*Ambrosia artemisifolia*
6	selyemkóró	*Asclepias syriaca*
7	süntök	*Echinocystis lobata*

Forrás: KNPI adatszolgáltatása

3.3. Melléklet

A NÖVÉNYVÉDELMI TEVÉKENYSÉGRŐL SZÓLÓ 43/2010. (IV. 23.) FVM RENDELET ALAPJÁN

	MAGYAR ELNEVEZÉS	TUDOMÁNYOS (LATIN) ELNEVEZÉS
1	parlagfű	*Ambrosia artemisiifolia*
2	keserű csucsor	*Solanum dulcamara*
3	selyemkóró	*Asclepias syriaca*
4	aranka fajok	*Cuscuta spp.*

Forrás: KNPI adatszolgáltatása

4. MELLÉKLET: FÁSÍTÁSRA, NÖVÉNYTELEPÍTÉSRE JAVASOLT ŐSHONOS NÖVÉNYEK JEGYZÉKE

4.1. Melléklet

LOMBOS FAFAJOK

	TUDOMÁNYOS (LATIN) ELNEVEZÉS	MAGYAR ELNEVEZÉS
1	*Acer campestre*	mezei juhar
2	*Acer platanoides*	korai juhar
3	*Acer pseudoplatanus*	hegyi juhar, jávorfa
4	*Acer tataricum*	tatár juhar, feketegyűrű juhar
5	*Alnus glutinosa (allergén)*	enyves éger, mézgás éger, berekfa
6	*Alnus incana*	hamvas éger
7	*Betula pendula (allergén)*	közönséges nyír, bibircses nyír
8	*Betula pubescens*	szőrös nyír, pelyhes nyír
9	*Carpinus betulus*	közönséges gyertyán
10	*Cerasus avium (Prunus avium)*	vadcseresznye, madárcseresznye
11	*Cerasus mahaleb (Prunus mahaleb)*	sarjmeggy, török meggy
12	*Fagus sylvatica*	közönséges bükk
13	*Fraxinus angustifolia ssp. pannonica*	magyar kőris
14	*Fraxinus excelsior*	magas kőris
15	*Fraxinus ornus*	virágos kőris, mannakőris
16	*Juglans regia*	közönséges dió
17	*Malus sylvestris*	vadalma
18	*Padus avium*	zelnicemeggy, májusfa
19	*Populus alba **	fehér nyár, ezüst nyár
20	*Populus canescens **	szürke nyár
21	*Populus nigra **	fekete nyár, topolyafa, csomoros nyár
22	*Populus tremula*	rezgő nyár
23	*Pyrus pyraster*	vadkörte, vackor
24	*Quercus cerris*	csertölgy, cserfa
25	*Quercus petraea (Q. sessiliflora)*	kocsánytalan tölgy
26	*Quercus pubescens*	molyhos tölgy
27	*Quercus robur (Q. pedunculata)*	kocsányos tölgy, mocsártölgy
28	*Salix alba (allergén)*	fehér fűz, ezüst fűz
29	*Salix fragilis*	törékeny fűz, csörege fűz
30	*Sorbus aria*	lisztes berkenye
31	*Sorbus aucuparia*	madárberkenye
32	*Sorbus domestica*	házi berkenye, fojtóska
33	*Sorbus torminalis*	barkóca berkenye, barkócafa
34	*Tilia cordata (T. parviflora)*	kislevelű hárs
35	*Tilia platyphyllos (T. grandifolia)*	nagylevelű hárs
36	*Ulmus glabra (U. montana, U. scabra)*	hegyi szil
37	*Ulmus laevis*	vénic szil, lobogós szil, vénicfa
38	*Ulmus minor (Ulmus campestris)*	mezei szil, simalevelű mezei szil

Forrás: BNPI adatszolgáltatása

4.2. Melléklet

TŰLEVELŰ FAJOK (FENYŐK)

	TUDOMÁNYOS (LATIN) NÉV	MAGYAR ELNEVEZÉS
1	Juniperus communis	közönséges boróka, gyalogfenyő

Forrás: BNPI adatszolgáltatása

4.3. Melléklet

LOMBOS CSERJÉK

	TUDOMÁNYOS (LATIN) NÉV	MAGYAR ELNEVEZÉS
1	*Colutea arborescens*	pukkanó dudafürt
2	*Cornus mas*	húsos som
3	*Cornus sanguinea*	veresgyűrű som
4	*Crataegus laevigata (C. oxyacantha)*	kétbibés galagonya
5	*Crataegus monogyna*	egybibés galagonya
6	*Euonymus europaeus*	csíkos kecskerágó
7	*Euonymus verrucosus*	bibircses kecskerágó
8	*Frangula alnus (Rhamnus frangula)*	kutyabenge
9	*Hippophae rhamnoides*	homoktövis
10	*Lonicera xylosteum*	ükörke lonc, ükörke
11	*Prunus spinosa*	kökény
12	*Rhamnus catharticus*	varjútövis (benge)
13	*Ribes uva-crispa*	-
14	*Rosa canina*	gyepűrózsa
15	*Salix caprea*	kecskefűz
16	*Salix cinerea*	rekettyefűz, hamvas fűz
17	*Salix purpurea*	csigolyafűz
18	*Salix viminalis*	kosárkötő fűz
19	*Sambucus nigra*	fekete bodza
20	*Sambucus racemosa***	fürtös bodza
21	*Spirea salicifolia*	fűzlevelű gyöngyvessző
22	*Staphylea pinnata*	mogyorós hólyagfa
23	*Viburnum lantana*	ostorménfa
24	*Viburnum opulus*	kányabangita

* Nem „szöszös”, hím egyedek telepítése javasolt. ** 500 m felett javasolható a telepítése

Forrás: BNPI adatszolgáltatása